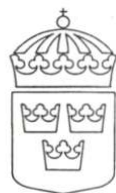

Riksdagens protokoll

1991/92:42

Tisdagen den 10 december

Kl. 13.00 – 19.47

Protokoll
1991/92:42

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen

Svar på frågor

Tredje vice talmannen meddelade att Lennart Brunander (c), Charlotte Branting (fp) och Richard Ulfvengren (nyd) denna dag återtagit sina platser i riksdagen, varigenom tjänstgöringen som ersättare upphört för Elisabeth Andersson, Ronny Karlsson och Arne Jansson.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 4 december.

3 § Svar på fråga 1991/92:213 om kriminalvårdsanstalterna i Gävle och Hudiksvall

Anf. 1 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Sigrid Bolkéus har frågat mig om en utbyggnad av kriminalvårdsanstalten i Gävle får till följd att anstalten i Hudiksvall läggs ned.

Kriminalvårdsstyrelsen har i sin anslagsframställning för budgetåret 1992/93 föreslagit att anstalten i Gävle byggs till med ytterligare en bostadsavdelning. En sådan utbyggnad skulle enligt kriminalvårdsstyrelsen kunna medföra att anstalten i Hudiksvall, som är gammal och otjänlig för sitt ändamål, kan läggas ned.

Regeringen har i sitt förslag till tilläggsbudget I för budgetåret 1991/92 förordat att medel anvisas för tidigareläggning av statliga investeringar och anläggningsarbeten, bl.a. för utförande av en bostadsavdelning vid anstalten i Gävle.

Frågan om vilka resurser kriminalvården behöver för nästa budgetår bereds för närvarande inom regeringskansliet. I detta arbete ingår även en bedömning av behovet av anstalten i Hudiksvall.

Regeringen avser således att återkomma till frågan i 1992 års budgetproposition, och jag är därför inte i dag beredd att svara på frågan om anstalten i Hudiksvall kommer att läggas ned.

Anf. 2 SIGRID BOLKÉUS (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret där det framgår att det inte finns någon direkt koppling mellan nybyggandet av Gävlefängelset och Hudiksvallsfängelset. Jag konstaterar att vi från Gävleborg får fortsätta att leva i ovisshet ett tag till om hur det blir med Hudiksvallsfängelset.

Anstalten uppfördes 1869, och i början av 1980-talet skulle den ersättas av en ny. Tomt anskaffades, men i fjol föreslogs det i stället en nedläggning.

Jag anser att Hudiksvallsanstalten behövs i dag och kommer att behövas även i framtiden. Vi vet att behovet av fler fängelseplatser kommer att öka kraftigt. Nybyggande för 44 interner har kostnadsberäknats till 45 milj.kr. Norra Hälsingland skulle verkligen behöva fler arbetstillfällen.

Lägg inte ned den slutna lokalanstalten i Hudiksvall om ett nybyggande inte skulle rymmas i budgeten. Visserligen är anstalten gammal och i behov av byggnadsmässiga justeringar, framför allt i köket. Men låt oss ta till vara de många kvaliteter som finns, t.ex. erfaren personal, trivsel för fångarna och ett utmärkt samarbete mellan kriminalvården och dem som arbetar för att förbereda frigivningen, t.ex. bostadsförmedlingen, arbetsförmedlingen och socialtjänsten.

Herr talman! En nedläggning vore en dålig affär. Anstalten kan, med hjälp av vissa reparationer, drivas vidare några år till.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1991/92:235 om pornografisk framställnings straffbarhet

Anf. 3 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Gullan Lindblad har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att straffbarhet skall gälla för vissa pornografiska framställningar.

Gullan Lindblad hänvisar till två avgöranden av justitiekanslern resp. hovrätten för Västra Sverige rörande tillämpningen av bestämmelserna om olaga våldsskildring i brottsbalken (16 kap. 10 b §). I de aktuella fallen ansågs bestämmelserna inte vara tillämpliga.

Enligt Gullan Lindblad behövs en precisering av begreppet "sexuellt våld eller tvång" i pornografiska sammanhang.

Den 29 november besvarade jag en interpellation som också gällde våldspornografi. Som jag framhöll då är det väsentligt att det finns effektiva bestämmelser mot spridande av våldspornografi, eftersom pornografi av den arten ofta förmedlar en grovt kränkande och nedvärderande bild av kvinnor. När det gäller frågan om de nuvarande bestämmelserna är tillräckliga eller inte, vill jag hänvisa till att justitiekanslern för närvarande har i uppdrag att utreda denna fråga. Det är naturligt att i det sammanhanget göra överväganden av det slag som Gullan Lindblad har pekat på. Justitiekanslern skall redovisa resultatet av sitt arbete senast den 1 juli nästa år.

Anf. 4 GULLAN LINDBLAD (m):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för svaret.

Av svaret framgår att justitieministern delar min uppfattning att det ibland förmedlas grovt kränkande bilder och återgivningar av samlag osv. Sådant kan verkligen grovt kränka kvinnor.

För en tid sedan fick jag ett brev. Jag är ordförande i ett kvinnoförbund, och jag har fått många brev i samma fråga. Brevet gällde s.k. fist-fucking, eller på vardagsspråk "knytnävs knull". I brevet ställs följande fråga: "Vad är Du beredd att göra åt följande – Du som kvinna och politiker?" Är det inte här fråga om sexuellt våld? Nu ansågs det inte vara så. Det går att diskutera frågan fram och tillbaka rent medicinskt sett. Men jag tycker att man här har överskridit anständighetens gräns.

Jag läste nyligen en artikel i Svenska Dagbladet med rubriken JK friar porrerier. Av artikeln framgår det att: "En man hugger huvudet av en kvinna och sätter i stället dit huvudet från sin älskarinna, som omkommit i en bilolycka. Efter transplantationen har mannen samlag med sin skapelse. Denna ruggiga historia återges i en bildserie i ett nummer av porrtidningen Svenska Hustler. Bildserien har polisanmälts av flera privatpersoner i Linköping och därefter granskats av justitiekanslern."

Enligt artikeln anser JK inte att detta med de bestämmelser som råder för närvarande kan betecknas som sexuellt våld eller tvång. Jag hoppas att han när han har gått igenom detta problem kommer med ett förslag till lagstiftning som verkligen visar att det är brottsligt att behandla kvinnor på detta sätt – även om det bara är på bild.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1991/92:238 om innehav av ammunition utan tillstånd

Anf. 5 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Sigríd Bolkéus har bett mig om ett klagörande om vad som kommer att gälla efter den 1 januari 1992 angående innehav av enstaka patroner, som ej passar till de vapen man har tillstånd till.

Frågan har samband med de ändringar i vapenlagen som behandlades i riksdagens justitieutskott förra riksmötet. Som Sigríd Bolkéus mycket riktigt säger i frågan till mig, justerades den av regeringen föreslagna straffbestämmelsen på utskottets initiativ. Skälet var att det klart skall framgå av lagtexten att ringa fall av otillåtet ammunitionsinnehav inte är straffbart. Utskottet framhöll vikten av att inte betunga rättsapparaten med onödiga ingripanden. Från det straffbara området skulle undantas innehav av enstaka patroner eller ett helt obetydligt souvenirinnehav eller liknande bagatellartade innehav, om inte särskilda omständigheter motiverade något annat. Särskilda omständigheter för straffbarhet skulle enligt utskottet kunna vara ammunition som påträffas i s.k. snarkarkvartar eller under liknande förhållanden.

Jag utgår givetvis från att polis, åklagare och domstolar när de skall tillämpa lagen på sedvanligt sätt beaktar skälen bakom den antagna lagtexten.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Något ytterligare klagörande som Sigríd Bolkéus frågar efter behövs därför inte. Lagtexten är dessutom beslutad av riksdagen, och det är uteslutet att i efterhand göra något som skulle likna motivuttalanden. Nu är lagens tillämpning en fråga för våra rättstillämpande myndigheter. Jag kommer att följa utvecklingen noga. Ger den vid handen att det straffbara området onödigt inverkar på vapenägarnas intressen, kommer jag att överväga att föreslå en lagändring.

Anf. 6 SIGRÍD BOLKÉUS (s):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret och att det kom snabbt. Den nya lagen träder i kraft om tre veckor, dvs. den 1 januari 1992.

Oroliga vapenägare har efter att ha läst tidningsartiklar frågat mig: Gäller inte riksdagsbeslutet? Har ni ändrat det? Kommer man att kunna dömas till dagsböter eller fängelse upp till sex månader bara för att man har några udda patroner liggande som inte passar till de vapen man har licens för? Beskedet från justitieministern i dag är att riksdagsbeslutet står fast. Det blir precis som justitieutskottet förordade med anledning av motion Ju38, nämligen att det från straffbestämmelserna i 38 § görs undantag för ringa fall av innehav av ammunition. Ingen som innehar enstaka patroner skall bestraffas.

Herr talman! Det är inte så lätt som folk i allmänhet tror att skriva in i lagen att ringa fall av innehav av ammunition skall vara tillåten. Lagen kan inte skrivas så att man tar bort sanktionsmöjligheter som behövs. I betänkandet står, som justitieministern mycket riktigt påpekade i svaret, att särskilda omständigheter för straffbarhet kan vara att ammunition påträffas i knarkarkvartar eller under liknande omständigheter. Det är alltså inte fråga om att jaga den enskilde jägaren.

Vi vapenägare kan se fram emot nyårsafton utan att befara att vi skall bli kriminella över en natt. Jag noterar med tillfredsställelse att justitieministern kommer att följa utvecklingen noga.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1991/92:241 om demonstrationsfriheten

Anf. 7 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Sten Andersson i Malmö har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta i syfte att garantera demonstrationsfriheten i Sverige. Bakgrunden till frågan är de händelser som utspelade sig i Lund och Stockholm den 30 november i år.

Låt mig först säga att jag delar Sten Anderssons oro för en utveckling där vissa demonstrationer inte kan hållas i enlighet med givna tillstånd. Yttrande-, mötes- och demonstrationsfriheterna är grundläggande fri- och rättigheter och skyddas i regeringsformen. Och man måste hålla i minnet att dessa friheter gäller – och bör gälla – för alla medborgare och alla uppfattningar. Samtidigt finns det ju begränsningar i hur friheterna i vissa fall kan utövas, t.ex. bestämmelsen i brottsbalken om hets mot folkgrupp. Jag har dock vid ett flertal tillfällen framhållit vikten av att de grundläggande fri- och rättighe-

terna inte onödigtvis får inskränkas. Bl.a. gjorde jag det i en debatt i denna kammare för en knapp månad sedan.

En allmän sammankomst – t.ex. en demonstration – får upplösas endast i mycket speciella situationer. Om vi ger efter och ändrar reglerna så att mötesfriheten blir mera begränsad, befinner vi oss snart i ett samhälle som få av oss önskar leva i. Med anledning av de händelser som Sten Andersson syftar på kommer polisen att lämna mig en redogörelse för vad som inträffade. Jag räknar med att då få ett bättre underlag för en bedömning om det behövs ytterligare åtgärder för att de nu aktuella friheterna verkligen skall kunna garanteras.

Anf. 8 STEN ANDERSSON i Malmö (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som jag tycker är klart och kraftfullt. Jag hoppas att de erfarenheter som man nu håller på att samla in kommer att resultera i att de händelser som inträffade i Stockholm och Lund den 30 november inte skall upprepas i Sverige än en gång.

Oavsett vilken politisk uppfattning man har skall man ha rätt att demonstrera. Har man sedan dessutom fått tillåtelse av polisen att demonstrera är det skrämmande att det inträffar sådant som exempelvis hände i Lund, där – om man nu skall ironisera – ett importerat gatans parlament från Danmark agerade genom att bryta upp och kasta gatstenar mot polisen så att demonstrationen stoppades.

Jag anser att det är av yttersta vikt att vi i Sverige garanterar samtliga människors rätt att utöva den grundlagsskyddade yttrande- och demonstrationsfriheten. Om samhället plötsligt måste börja backa kommer vi att befinna oss i ett samhälle, som statsrådet nyss sade, som ytterst få av oss vill leva i. Jag önskar statsrådet all lycka och framgång på resan mot det Sverige där vi oavsett uppfattning ändå ges rätt att utöva densamma.

Överläggningen var härmed avslutad.

7§ Svar på fråga 1991/92:272 om sekretesskydd för viss genetisk information

Anf. 9 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Frågan är ställd till statsrådet Laurén. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Lennart Daléus vill veta om regeringen ämnar skapa förutsättningar för en betryggande hantering från sekretessynpunkt av den genetiska informationen vid SKL i Linköping.

Frågan gäller alltså i första hand hanteringen av material från DNA-undersökningar vid det kriminaltekniska laboratoriet. Detta material finns i dag förvarat i sakakter kopplade till varje enskilt ärende. För materialet gäller samma slags sekretess som gäller i allmänhet för förundersökningar i brottmål. Det innebär att sekretess gäller både till skydd för utredningsintresset och till skydd för den enskildes personliga integritet.

DNA-tekniken är fortfarande ny i förundersökningssammanhang. Jag har

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Svar på frågor

för min del inte fått någon information som visar att skyddet för den här typen av material inte skulle vara till fyllest. Jag förutsätter att rikspolisstyrelsen anmäler till regeringen om det skulle föreligga behov av regeländringar.

Jag vill också nämna att frågor kring DNA-analyser i rättsliga sammanhang är aktuella inom Europarådet. Det gäller bl.a. frågan om hur erhållna uppgifter skall bevaras, lagras och skyddas. Enligt uppgift kommer Europarådet att utfärda riktlinjer på området. Frågor kring hanteringen av DNA-analyser kommer givetvis att aktualiseras på nytt i det sammanhanget.

Anf. 10 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Jag tackar justitieministern för svaret. Det intressanta står i den sista delen av svaret, nämligen att Europarådet kommer att aktualisera dessa frågor på olika sätt. Det innebär samtidigt att den nuvarande situationen inte är till fyllest, och jag tror man kan utgå från att den inte heller är det i Sverige.

Skälen till detta är flera. Det kanske viktigaste är att mängden information från den här typen av material växer i takt med att kunskapen om tekniken ökar. Där vi i dag kan få en bråkdel information från genetiskt material kan man kanske om fem år läsa materialet som en öppen bok och få information om den aktuella människan.

Ett ytterligare problem är att man i kriminaltekniska sammanhang lagrar information även om sådana människor som inte är direkt berörda av brotts handlingen, utan finns med i sammanhanget på annat sätt. Man kan tänka sig våldtäktsfall där även genetisk information om äkta maken till en våldtagen kvinna finns med i materialet. Den genetiska informationen om honom lagras, och man är ännu inte klar över hur utsorteringen skall gå till och vilka rättsregler som skall gälla i detalj.

Denna typ av material kan dessutom användas operativt. Utgående från ett spermaprov, blodprov, salivprov eller liknande kan man börja efterlysa och söka en brottsling, dvs. tänka sig hans utseende, få fram hans ögonfärg, gissa sig till hans vikt och många andra sådana saker. Jag vet att sådana tankar finns i spaningshänseende.

Min följdfråga till justitieministern blir: Finns det inte skäl att innan Europarådets rekommendationer blir klara ändå ta några initiativ från svensk sida för att få litet strängare sekretessregler när det gäller just denna information?

Anf. 11 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Jag vill inte påstå att den framtidsbild som Lennart Daléus målar upp är felaktig, utan det är en framtid som vi mycket väl kan vänta oss. Men vi har sekretessregler som i dagens situation betraktas som tillräckliga. Mitt svar blir nu att detta självfallet är en fråga som vi måste följa, så att vi inte i framtiden blir tagna på sängen. Den bedömning som görs i dag är att det inte just nu finns några ytterligare behov, men regeringen följer frågan.

Anf. 12 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Jag är glad över justitieministerns uppriktiga engagemang i frågan, men jag vågar ändå vara så djärv att jag tycker att man borde dra

en slutsats av att Europarådet nu funderar över att utfärda riktlinjer inom området när det gäller lagrande, bevarande och skydd av just den här typen av information. Det tyder på att situationen allmänt betraktas som otillfredsställande.

Eftersom vi i Sverige ligger långt framme på detta område, såväl när det gäller analyskompetens som allmänt i forskningssammanhang, borde vi dra slutsatsen av denna iakttagelse snabbare än Europarådet och helt enkelt gå före när det gäller sekretesskyddet för detta material. Det måste ske innan verksamheten sprids till fler myndigheter och kommer till större användning i försäkringssammanhang och i många andra fall.

Jag vore glad om man från svensk sida kunde gå före och införa ett skydd – kalla det gärna tillfälligt skydd – och sätta ner fötterna på jorden innan kunskapen om dessa aktiviteter blir alltför spridda.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1991/92:275 om åtgärder mot ungdomsbrottsligheten

Anf. 13 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Liisa Rulander har frågat mig om det finns några mer detaljerade planer för snabba åtgärder riktade mot ungdomsbrottslingar.

I likhet med Liisa Rulander anser jag att det är viktigt att barn och ungdomar får rätta signaler redan från början. Detta är en uppgift vi alla måste ta ansvar för, som föräldrar, lärare och över huvud taget som vuxna i samhället. När det gäller insatser från det allmänna är det primärt en uppgift för socialtjänsten att ge barn och ungdomar det stöd som de behöver, medan det är rättsväsendets uppgift att svara för reaktionerna mot brott.

I syfte att få till stånd en förutsättningslös genomgång av hur reaktionssystemet bör vara utformat när brott begås av unga tillsattes under 1990 ungdomsbrottskommittén (Ju 1990:07, dir. 1990:53). Kommittén har bl.a. som uppgift att inventera olika tänkbara reaktioner anpassade för unga. Bland reaktioner som kan diskuteras finns behandlingstvång, förbud mot att vistas på vissa platser vid bestämda tidpunkter, medling och veckoslutfängelse.

Kommittén har efter regeringsskiftet fått en ny sammansättning, och den skall lägga fram sina förslag under 1992. Jag vill inte nu föregripa utredningens resultat, varför mitt svar måste bli att det från regeringens sida inte för närvarande finns några detaljerade planer på omedelbara åtgärder i dessa frågor. Jag vill i sammanhanget även peka på att det pågår ett intensivt arbete med att i enlighet med intentionerna i regeringsförklaringen ta fram en ny statlig vårdform för unga brottslingar. Åtgärder mot ungdomsbrottsligheten är för regeringen ett prioriterat område, och vi kommer att agera snabbt så snart vi har fått ett underlag genom kommitténs förslag.

Anf. 14 LIISA RULANDER (kds):

Herr talman! Jag ber att få tacka justitieministern för ett hoppgivande svar, där det framgick att detta är frågor som är prioriterade från regeringens sida.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Ungdomar är inte ungdomar hur länge som helst. De blir vuxna kriminella om de inte får stöd omedelbart. Det finns ett stort behov av att genom en trygghetsskapande familjepolitik och en normgivande skolpolitik ge barn och ungdomar en motkraft till våldet. Det säkraste sättet att minska våld och kriminalitet, att motverka rotlöshet och drogbruk, är att ge allt tänkbart stöd till hem och familjer. Enligt det kristdemokratiska synsättet skall samhället skydda och stötta familjen genom ekonomiska, sociala och juridiska åtgärder. Barn och ungdomar har rätt till och behov av etisk vägledning, något som vi alla är skyldiga att ge dem. Skolan måste därför få en etisk förankring.

Skolan spelar även en viktig roll då det gäller att stärka självkänslan hos ungdomar. Tyvärr har mycket av den välfärdspolitik som under lång tid bedrivits inte lett till att man kunnat komma ifrån våld och brott. Förutom ett annorlunda samhällsklimat där denna syn på gemenskapen får utvecklas, krävs kortsiktiga preventiva åtgärder för att stävja brottsligheten.

Det är här, precis som justitieministern säger, som samhället måste reagera med rättsväsendet. Men jag vill också nämna de önskemål som finns om veckoslutshem där ungdomar kan visas en konkret uppmärksamhet, ett engagemang som de kanske inte har fått där de växt upp. Denna åtgärd brådskar extra mycket. Jag vill också förordna samhällstjänst och att ungdomar som har vandaliserat skall få möjlighet att få återställa det de har fördärvat. Även speciella straffpåföljder för återfallsförbrytare måste tas upp till diskussion. Det vill jag gärna skicka med till den kommitté som skall arbeta med dessa frågor.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på fråga 1991/92:282 om ökad kunskap om Europakonventionen om de mänskliga rättigheterna

Anf. 15 Justitieminister GUN HELLSVIK (m):

Herr talman! Lars Andersson har frågat mig vad jag avser att göra för att öka kompetensen hos de svenska myndigheterna beträffande Europakonventionen och när detta kommer att ske.

Låt mig först slå fast att svenska domare, åklagare och andra tjänstemän har att följa svensk lag. De skall alltså inte direkt stödja sina beslut på Europakonventionens artiklar, men Sveriges åtaganden enligt konventionen utgör ett viktigt moment vid tolkningen av en viss bestämmelse i den svenska lagstiftningen. Vad Lars Andersson aktualiserat handlar därför i första hand om i vad mån den svenska lagstiftningen är anpassad till Sveriges åtaganden enligt konventionen.

Under senare år har vår lagstiftning successivt anpassats för att få en bättre överensstämmelse med Europakonventionens innehåll, sådant det kommer till uttryck i Europadomstolens praxis. Ett jourhåktningssystem har införts i domstolarna för att uppfylla konventionens krav på att den som är berövad friheten ofördröjligen skall ställas inför domare.

Rättegångsbalkens processuella regler har ändrats för att stärka den tilltalades rättigheter i brottmål. Ett s.k. rättsprövningsinstitut har införts, och

för att uppfylla den enskildes rätt att få civila rättigheter och skyldigheter prövade av domstol sker löpande en översyn av fullföljdsreglerna. Europakonventionen är verkligen inte något bortglömt område.

Men det är självfallet också viktigt att sprida information om konventionens innehåll till de anställda i myndigheterna. Inom domstolsväsendets område pågår i det avseendet tämligen intensiva utbildningsinsatser genom domstolsverkets försorg. För förvaltningsdomarna har vid åtskilliga tillfällen seminarier om Europakonventionens innehåll och Europadomstolens avgöranden arrangerats. En utbildning för domare i Europarätt i vid bemärkelse har påbörjats detta budgetår. I denna utbildning deltar också åklagare. Även i åklagarnas grundutbildning ingår frågor om Europakonventionen. I nordiska seminarier för domare finns också inslag om Europakonventionen, och ämnet förekommer även vid regionala seminarier för domare. Sist men inte minst bevakar utrikesdepartementet Europadomstolens domar och ser till att berörda myndigheter får kännedom om avgöranden som är av intresse, oavsett om Sverige eller något annat land har varit part i målet.

Mot den nu angivna bakgrunden ser jag inte skäl att för närvarande vidta några ytterligare åtgärder för att öka kompetensen hos de svenska myndigheterna beträffande Europakonventionen.

Anf. 16 LARS ANDERSSON (nyd):

Herr talman! Jag får tacka justitieministern för svaret. Jag skall med stort intresse följa utvecklingen, och jag hoppas att de åtgärder som kommer att genomföras på utbildningens och lagstiftningens område framöver är tillräckliga och leder till att Sverige inte fortsättningsvis sitter på de anklagades bänk eller blir fäällt i Europadomstolen. Jag tackar återigen för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på fråga 1991/92:196 om prisregleringsavgiften på handelsgödsel m.m.

Anf. 17 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Göran Persson har frågat mig på vilket sätt reduktionen av prisregleringsavgiften på handelsgödsel och bekämpningsmedel medverkar till att nå målet om en halvering av kemikalieanvändningen inom jordbruket.

Jag vill erinra om att de avgifter som Göran Persson syftar på tillfälligt höjdes, först med 30 % hösten 1990 och därefter med ytterligare 20 % våren 1991, i syfte att betala av på den räntefria kredit som skulle finansiera 1990 års spannmålsöverskott. I samband med riksdagsbeslutet i våras att den rörliga krediten skulle amorteras med 555 milj.kr. den 1 juli 1991 konstaterade den dåvarande regeringen att prisregleringsavgifterna därmed åter skulle kunna sänkas med 20 % den 1 juli 1992.

Den situation vi i dag har på spannmålsmarknaden visar att om inte ytterligare betydande arealer ställs om så kommer det även i fortsättningen att produceras avsevärda överskott av spannmål. I så fall kommer priserna på

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

spannmål sannolikt att fortsätta att sjunka i takt med inlösenpriserna. Den bedömning som jag i dag gör av den fortsatta utvecklingen är att trots den planerade sänkningen av prisregleringsavgiften den 1 juli 1992 kommer nettoeffekten av fortsatt omställning, sänkt spannmålspris och sänkta prisregleringsavgifter att bli en minskad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel.

Beträffande miljöåtgärder på jordbrukets område beslutade riksdagen åren 1988 och 1989, således före den tillfälliga höjningen av prisregleringsavgiften, om ett långtgående åtgärdsprogram för att minska jordbrukets negativa miljöpåverkan. Med de åtgärder som nu vidtas inom programmet beräknas de mål som satts upp för bl.a. minskad användning av handelsgödsel och bekämpningsmedel kunna uppnås.

Sammanfattningsvis vill jag således svara Göran Persson att effekten av att helt eller delvis återföra prisregleringsavgifterna på handelsgödsel och bekämpningsmedel till den ursprungliga nivån inte kommer att påverka möjligheterna att uppnå de miljömål som har satts upp för jordbruket.

Då Göran Persson, som framställt frågan, anmält att han var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav tredje vice talmannen att Åke Selberg i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 18 ÅKE SELBERG (s):

Herr talman! Jag får tacka jordbruksministern för svaret.

Frågan är ställd med anledning av tillägsbudget I, där jordbruksministern föreslår en reduktion av prisregleringsavgiften på handelsgödsel och bekämpningsmedel med 200 milj.kr.

Vi menar att detta är fel signal till jordbruket ur miljöpolitisk synpunkt och med hänsyn till de beslut som vi tidigare har fattat i riksdagen – särskilt då vi, som jordbruksministern också påpekar, både 1988 och 1989 mycket kraftigt har krävt att kemikalieanvändningen skulle minskas i jordbruket.

Vi sade ju 1988 att åtgärderna skulle innebära en halvering av kväveurlakningen från jordbruket fram till år 2000. I internationella överenskommelser har detta mål ytterligare tidigarelagts; en halvering skall uppnås till 1995.

Riksdagen har också uttalat att införande av en miljöskatt bör övervägas när prisregleringsavgifterna avskaffas.

Därför tycker vi att det nu ges fel signal till jordbruket. Man kan få ett intryck av att vi politiskt är beredda att lätta på miljökraven i jordbruket. Vi tycker alltså att detta är en felaktig åtgärd.

Anf. 19 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Det är möjligt att den oinitierade kan få ett sådant intryck. Men den som vet hur besluten har gått till – det gör måhända inte Göran Persson, men Åke Selberg vet det mycket väl – är medveten om att den här höjningen är förorsakad av att spannmålsöverskottet blev större än förväntat. Den ytterligare kostnad som lades på handelsgödsel och bekämpningsmedel kom till därför att skörden ett visst år var onormalt stor.

När vi nu hade möjlighet att amortera ytterligare 200 miljoner på den rörliga krediten, så ser vi det som positivt för jordbruket och för samhället. Där-

igenom begränsas nämligen jordbrukets kostnader, och därigenom begränsas även samhällets räntekostnader.

Det är inte fel signal, utan det är snarare rätt signal. Vi har redan börjat så smått att anpassa oss till en EG-situation där den här typen av kostnader på produktionsmedlen är lägre än i Sverige.

Men det viktiga tycker jag är att när den här avgiften infördes, så var det inte av miljöskäl. När den tas bort är det inte heller av miljöskäl. Vi klarar i alla fall de gamla besluten om miljön, som är långtgående.

Anf. 20 ÅKE SELBERG (s):

Herr talman! Jag vill ändå påstå att det är fel signal. Det finns rörelser i vår omvärld som innebär att man tittar på vårt system och att man också är beredd att införa restriktioner för att nå en bättre situation när det gäller bekämpningsmedel och handelsgödsel.

För närvarande står ju jordbruket för en mycket stor del av urlakningen. Därför är det angeläget att vi kan få den reducering som också riksdagen har uttryckt önskemål om, och fattat beslut om när det gäller inriktningen.

Därför är det så viktigt att det här arbetet får fortsätta – att vi rör oss i riktning mot en minskning av användningen av bekämpningsmedel och handelsgödsel.

Anf. 21 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag har ingen annan uppfattning än Åke Selberg när det gäller volymen av handelsgödsel och bekämpningsmedel och när det gäller urlakningen av kväve från jordbruket. Därvidlag har vi lagt fast mål som är mer långtgående än vad som förekommer i de flesta länder i vår omvärld. Det är också angeläget att vi i samband med diskussioner med EG försöker påverka länderna att anpassa sin politik så långt det är möjligt. Det är de ambitioner som vi har.

Men det är även viktigt att påpeka att miljöavgiften på handelsgödsel och bekämpningsmedel ligger fast. Det förekommer över huvud taget ingen diskussion i regeringen – och jag har inte hört att det förekommer någon annanstans heller – om att den skulle tas bort. Och redan den är på en mycket högre nivå än i andra länder.

Att vi däremot tar bort prisregleringsavgiften ligger i linje med regeringens politik – och också i linje med den tidigare regeringens politik.

Anf. 22 ÅKE SELBERG (s):

Herr talman! Jag är helt införstådd med att vi har högre miljöavgifter här i Sverige. Den saken är helt klar.

Men det handlar samtidigt om att vi i våra internationella kontakter och förhandlingar får andra länder att röra sig i riktning mot den uppläggning som vi har – i stället för att vi ger signaler som kommer att tyda på motsatsen. Därför menar jag att det är mycket viktigt att vi håller fast vid vår miljöpolitik.

Anf. 23 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Det är ändå viktigt att inte blanda ihop de här frågorna, som Åke Selberg nu också försöker göra. Avgiften på handelsgödsel och be-

kämpningsmedel består av två delar: Vi har en miljöavgift i botten, som det inte är någon diskussion om, och som är högre än på andra håll i världen. Dessutom har vi en prisregleringsavgift, som vi skall komma bort ifrån i ett avreglerat system – och som vi också kommer bort ifrån i ett EG-system. Det är naturligt att vi skall försöka få ned den avgiften så fort det är ekonomisk möjligt.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1991/92:231 om jordbruket i norra Sverige

Anf. 24 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Kjell Ericsson har frågat mig om regeringen kommer att lägga fram förslag som kan förbättra villkoren och därmed skapa framtidsstro för jordbruket i norra Sverige.

Den parlamentariska arbetsgrupp som har haft i uppdrag att lämna förslag rörande stödet till jordbruket i norra Sverige har nyligen överlämnat sitt betänkande, som bl.a. rör stödet för budgetåret 1992/93.

Arbetsgruppen tillsattes i juni i år efter begäran från riksdagen i samband med beslutet om uppräknings av stödet för innevarande budgetår. Översynen har gjorts mot bakgrund av det livsmedelspolitiska beslutet från år 1990. För jordbruksföretagen i norra Sverige innebär beslutet att reformen inte skall tillåtas leda till lönsamhetsförsämringar i någon nämnvärd grad. Jag vill i detta sammanhang erinra om att regeringens ambition är att Sverige vid inträdet i EG skall ha ett konkurrenskraftigt jordbruk. Detta gäller naturligtvis även jordbruket i norra Sverige.

I arbetsgruppens betänkande lämnas förslag till utformningen av stödet på kortare sikt, fram till ett svenskt medlemskap i EG. Arbetsgruppen ger också förslag till hur Sverige bör agera för att lösa de problem som uppstår vid ett inträde i EG och vid ett GATT-avtal.

Utredningsförslaget remissbehandlas för närvarande, och regeringen skall därefter i vederbörlig ordning bereda frågan och ta ställning till förslaget.

Anf. 25 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Jag vill först tacka jordbruksministern för svaret på min fråga. Orsaken till att jag ställde den är att jag är bekymrad över utvecklingen av jordbruket i skogs- och mellanbygderna. Det förhållandet att så många brukare har upphört med produktionen under de senaste åren kan få stora konsekvenser, inte bara för näringen och för förädlingsindustrin utan även för landsbygdsutvecklingen i övrigt. De yttre betingelserna för jordbruket i norra Sverige är inte sådana att man kan ställa om till annan produktion. Kött- och mjölkproduktion är det enda gångbara inom det området.

Nedgången i mjölkproduktionen inom t.ex. Milkos verksamhetsområde har under det senaste året varit mellan 10 och 11 %, och i Värmland har nedgången varit hela 13–14 %. Enbart i Värmland har ca 70–80 brukare slutat det senaste året. Vi tycker att det här är allvarligt.

När jag ställde min fråga kände jag inte till innehållet i den parlamenta-

riska kommitténs förslag. Jag vill säga att jag känner sympati för många delar i dess förslag. Det finns väl också några som jag ställer mig frågande inför, men jag skall inte nu fördjupa mig i det.

Låt mig bara konstatera att det är viktigt att vi får ett förslag som lever upp till riksdagsbeslutet från 1990. Jordbruket i norra Sverige måste nu få signaler om ett snabbt nivålyft, så att man får slut på minskningen av antalet brukare inom detta område. Det är enda sättet att se till att framtidstron kommer tillbaka.

Jag skulle bara vilja ställa några kompletterande frågor här. Jag vet att det nu inte finns något förslag och kanske inte heller något svar på frågan, men jag undrar ändå om det finns tankar inom regeringen på att göra några justeringar av stödområdesgränserna eller av prisstödet inom stödområdet. Det som jag här har relaterat gäller stödområdena 3 och 4, där den största minskningen har skett.

Jag vill också ta upp transportstödet. Jag har hört att det nu är långt emellan producenterna. Om man riskerar att förlora mjölklinjerna kan man inte heller få mjölken iväggkörd i fortsättningen. Också transportstödet blir därför viktigt.

Anf. 26 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Kjell Ericsson nämner situationen i norra Sverige, och Värmland hör ju i det här sammanhanget till det området. Jag vet att det finns många bekymmer och att många jordbrukare slutar. Det är också riktigt att det inte finns så mycket att ställa om till. Det har heller aldrig varit avsikten, utan tanken är att den pågående produktionen skall kunna fortsätta. Det var just därför som 1990 års beslut formulerades så, att om det skulle bli en kraftig sänkning av produktionspriserna och lönsamheten, skulle det inte få lov att slå igenom i norra Sverige.

Nu är det dess bättre så att mjölkproduktionen i landet totalt sett har uppnått balans. Det finns alltså ett produktionsutrymme att hålla fast vid för norra Sverige. Motiv för en ytterligare sänkning finns därmed inte totalt och i synnerhet inte för norra Sverige.

När det sedan gäller frågan om vissa tankegångar som eventuellt skulle finnas inom regeringskansliet är det min ambition att hemlighålla dem så länge som möjligt, och jag skall därför inte avslöja för mycket på det området. Jag vill bara nämna att frågan om ändring av gränsdragningar liksom tidigare är mycket komplicerad och att det tar tid att förbereda sådana åtgärder.

Anf. 27 KJELL ERICSSON (c):

Herr talman! Jag får tacka för svaret och hoppas att det kommer ett positivt förslag, som ger brukarna i norra Sverige den framtidstro som jag efterfrågar. Det är många som i dag bekymras av jordbrukets framtid. En opinionsundersökning för inte länge sedan visade att en stor del av svenska folket vill ha öppna landskap och en levande landsbygd. Jord- och skogsbruket är basnäringarna på landsbygden, och det är därför viktigt att man ger brukarna förutsättningar att överleva även i framtiden. Det är angeläget att re-

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

geringen så snart det kan ske lägger fram förslag som ger de rätta signalerna till näringsutövarna.

Anf. 28 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Bara helt kort: Jag tror att det är rätt att svenska folket vill ha kvar det öppna landskapet, inte minst i våra skogs- och mellanbygder samt i norra Sverige. Men ambitionen är ju den att vi skall uppnå balans i produktionen av livsmedel och jordbruksprodukter i Sverige och att vi skall kunna få ett konkurrenskraftigt jordbruk i hela landet. Om vi får det blir tendensen inte sjunkande lönsamhet utan möjligen en förbättrad lönsamhet. Då blir dessutom problemen för jordbruket i norra Sverige med att hänga med i denna utveckling inte så stora.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1991/92:247 om fusk med ursprungsmärkning

Anf. 29 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Stina Gustavsson har frågat vilka åtgärder civilministern avser vidta för att en varas ursprung – i detta fall grönsaker och frukt – klart skall framgå vid försäljning. Frågan har överlämnats till mig för besvarande.

Marknadsföring som vilseleder konsumenterna om en varas geografiska ursprung kan förbjudas vid vite med stöd av generalklausulen i 2 § marknadsföringslagen. Konsumentombudsmannen kan föra talan hos marknadsdomstolen om sådant förbud.

Fr.o.m. den 1 januari 1992 skall alla färdigförpackade livsmedel märkas med ursprungsland. För oförpackade livsmedel finns ett åtagande från detaljhandeln med följande innebörd:

- Information om ursprungsland skall lämnas för bär, frukt, grönsaker, potatis, rotfrukter och svamp, som säljs i lös vikt genom självplockning eller i förpackningar som inte är tillslutna.
- information skall lämnas på skylt eller anslag intill varan. För vegetabilier som säljs i förpackning kan informationen i stället lämnas på förpackningen.

När det gäller oförpackade livsmedel är det av praktiska skäl svårare att ställa upp krav på ursprungsmärkning. Om en säljare anger ursprunget för sådana varor på ett vilseledande sätt, gäller marknadsföringslagens bestämmelser.

För svenska producenter är det viktigt att hålla en så hög kvalitet på sina produkter och att marknadsföra dessa på ett sådant sätt att konsumenterna efterfrågar deras varor. Det blir då en angelägenhet för handeln att märka varorna med ursprungsland. Svenskproducerade livsmedel bör vara en garanti för hög kvalitet till konkurrenskraftiga priser. För bästa möjliga efterlevnad av detaljhandeln's åtagande om märkning är det över huvud taget betydelsefullt att konsumenterna efterfrågar varornas ursprung.

Herr talman! Jag har faktiskt ställt frågan just till jordbruksministern och inte till någon annan. Jag blev en aning förvånad när jag i snabbprotokollet fann att mottagaren hade ändrats till civilministern – så ock på föredragningslistan i dag. Men ordningen är nu återställd, och jag ber att få tacka jordbruksministern för svaret.

De tidningsuppgifter om fusk med ursprungsmärkning som förekommit på senare tid har gjort att konsumenter som satt värde på ursprungsuppgifter känt sig lurade. Också de handlare och importörer som agerar sunt har känt sig lurade. Inom den svenska trädgårdsbranschen känner man olust.

Den falska ursprungsbeteckningen kan få allvarliga konsekvenser. Om det t.ex. vid en provtagning visar sig att produkten har för höga halter av restsubstanser av i Sverige otillåtna bekämpningsmedel, kan den odlare som har sitt namn på kartongen men inte har levererat innehållet råka illa ut.

Inom trädgårdsbranschen säger man sig veta att t.ex. importerade tomater packas om i svenska lådor och att utländska gurkor plastas in med märkningen "svenskodlad". I svenskmärkta påsar kan det i stället för svensk potatis förekomma potatis från Holland eller Polen.

Eftersom den överenskommelse som träffats mellan handeln och branschen angående uppgifter om vilket land en produkt kommer från inte efterlevs, borde någonting göras. Jag är inte ute efter att ropa på ytterligare lagstiftning. Jordbruksministern pekade på några delar av den lagstiftning som vi har i dag, men vad jag vill är att konsumenten skall kunna lita på uppgifterna i butiken, och det tror jag att även jordbruksministern vill.

Som jag ser det borde detta problem tas upp i en ordentlig genomgång med grossister och importörer och med branschen i övrigt för att man skall kunna komma fram till en lösning. Jag hoppas att jordbruksministern skall överväga att ta ett sådant initiativ. Konsumenterna har rätt att få vederhäftiga uppgifter när de gör sina inköp, och de svenska producenterna har i sin tur rätt att inte behöva utsättas för det fusk som pågår.

Anf. 31 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag har nu fått förklaringen till att "civilministern" hade skrivits med förskjuten radhöjd i förhållande till resten av den fråga som jag fått en fotokopia på. Nu är emellertid ordningen återställd, som Stina Gustavsson sade.

Det är naturligtvis angeläget, som jag sade i mitt svar, att man vidhåller att lagens regler följs och även att handeln följer sina egna åtaganden. Om det inte sker, vill jag bara upprepa vad jag sade tidigare: I fall där ursprunget för varor anges på ett vilseledande sätt, skall marknadsföringslagens bestämmelser tillämpas.

Jag vågar inte själv ha någon uppfattning om hur ofta det kan ha hänt, men det är uppenbart att om det händer, bör det beivras. En debatt i denna fråga bör naturligtvis fästa handelns och konsumenternas uppmärksamhet på det som sker, och det bör kunna vara en signal för dem att skärpa sina attityder.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Svar på fråga 1991/92:277 om biogasforskningen vid Studsvik

Anf. 32 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Dan Ericsson i Kolmården har frågat mig på vilket sätt jag nu verkar för att den kompetens som finns samlad vid Studsvik på bioenergiområdet får fortsatta utvecklingsmöjligheter.

Jag har tidigare i höst sagt att den kompetens som finns inom Studsvik bl.a. när det gäller teknisk forskning och utveckling rörande biobränsleanvändning är värdefull för energisystemets omställning och utveckling. Detta bör vara en värdefull resurs för forskning och utveckling inom området.

Jag har inhämtat att diskussioner för närvarande pågår mellan Studsviks ägare Vattenfall och de parter som är intresserade av att forsknings- och utvecklingsverksamheten vid Studsvik Energi- och Miljöenhet fortlever.

Den s.k. energiöverenskommelsen som regeringen har ställt sig bakom innebär att medel har avdelats för utveckling av förnyelsebara energikällor, bl.a. biobränsle. Denna satsning bör innebära att det kommersiella intresset för biobränslen ökar.

En förutsättning för att enheten vid Studsvik skall få en varaktig framtid är att den stöds och drivs av en eller flera intressenter som har ett intresse av att kommersiellt använda den teknik som utvecklas vid Studsvik AB. Ett statligt återtagande av ansvaret för enheten är därför inte någon långsiktig bärkraftig lösning.

Anf. 33 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka jordbruksministern för svaret. Anledningen till min fråga är den oro som finns för att kompetens på bioenergiområdet skall gå förlösad. Jag ser det som synnerligen väsentligt att forskningen kring biobränslen och deras användning i energisystemet prioriteras mycket kraftigt från statsmakternas sida. Det är nämligen en av förutsättningarna för att de energipolitiska riktlinjer som riksdagen lade fast i våras också skall bli verklighet.

En avveckling av kärnkraften förutsätter att biobränslen kommer till användning i stor skala. En förutsättning för det är att teknikerna för användningen förbättras. Det görs en viktig forskningsinsats i Studsvik när det gäller produktion av biogas i småskaliga anläggningar, något som jag personligen tror är en av de viktiga komponenterna i den framtida energiförsörjningen.

Frågan om framtiden för Studsvik Energi- och Miljöenhet var redan tidigare i höstas uppe till diskussion här i kammaren. Det skedde mot bakgrund av att verksamheten då ansågs hotad. Då gick jordbruksministern in i debatten och sade bl.a. att det är viktigt att det här arbetet får fortsätta. Egentligen hoppas jag att det leder till att utvecklandet av biobränslen kan gå ännu längre och ännu snabbare än vad som är fallet i dag.

Nu börjar tiden att rinna ut på flera sätt. Min konkreta fråga till ministern, som jag dess värre inte fått något klart svar på, var på vilket sätt ministern nu verkar för att den kompetens som finns samlad vid Studsvik på bioenergiområdet får fortsatta utvecklingsmöjligheter. Detta sades i den tidigare debatten. Det svar jag fått är att ett statligt återtagande av ansvaret för enheten

inte är någon långsiktigt bärkraftig lösning. Regeringen har ett större ansvar än så för att en av grundbultarna i den framtida energiförsörjningen, nämligen bioenergin, skall kunna bli hållfast. Forsknings- och utvecklingsarbetet är därvidlag centralt.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 34 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Jag tror att Dan Ericsson i Kolmården och jag har i stort sett samma uppfattning i sakfrågan, och förhoppningsvis också när det gäller frågan om Studsvik. Om man skall kunna ställa om energisystemet, som en mycket bred majoritet här i riksdagen är överens om, krävs det en utveckling av olika alternativ. Det krävs även elproduktion av bioenergi som en del av detta. Vi vet att det finns en debatt om de olika formerna för detta.

Vattenfall har för sin del talat om att de är mest intresserade av den storskaliga tekniken som bygger på trycksatt förgasning, medan den småskaliga tekniken med atmosfärisk förgasning, som man forskar om i Studsvik, inte är så intressant för Vattenfall. Den bör däremot vara mycket intressant för mindre anläggningar med andra intressenter, t.ex. kommuner och värmeverk. Dessa bör finnas bland dem som kan agera. I det sammanhanget verkar regeringen för att se till att det finns tillräckliga resurser för att stötta upp den här produktionen och den långsiktiga användningen av bioenergi på detta sätt. Sedan måste energimarknaden fungera på ett sådant sätt att marknaden i sin tur driver utvecklingen vidare. Det är den första inriktningen i regeringens verksamhet för närvarande.

Anf. 35 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Det är intressant att jordbruksministern säger att han understryker vikten av biomassa och bioenergiproduktion. Problemet är att tiden börjar rinna ut, inte minst när det gäller just det här forsknings- och utvecklingsarbetet vid Studsvik.

Ministern säger på ett annat ställe i sitt svar att medel har avdelats för utveckling av förnybara biobränslen. Kan man tänka sig att de medlen också kan sättas in direkt där de nu behövs, i den typ av verksamhet som Studsvik Energi- och Miljöenhet representerar? Skall vi få en marknad på detta område måste vi ligga i ledningen i forsknings- och utvecklingsarbetet. Utan detta får vi inte en bärkraftig marknad på kommersiella grunder. Kan de medel som jordbruksministern nämnt kanske gå in och stötta upp den här verksamheten?

Anf. 36 Jordbruksminister KARL ERIK OLSSON (c):

Herr talman! Tiden går ju alltid, det är inte någonting som är speciellt för den här frågan.

När Vattenfall nu har uttalat att de för sin del inte är intresserade av att satsa mycket pengar i den här anläggningen måste naturligtvis andra intressenter få en viss tid på sig att agera. Jag är medveten om att personalen vid Studsvik har varslats. Det kommer alltså att hända någonting, men jag tror att det också är en signal som visar inte bara regeringen, utan också andra, hur pass allvarligt det är.

Vi tar den här frågan på fullt allvar, men vi anser framför allt att våra me-

del i princip skall sättas in på forskningsområdet, och vi vill låta Studsvik agera självständigt. Det är utgångspunkten för vårt arbete. Det är min absoluta förhoppning att detta inte skall leda till att några resurser går förlorade i sammanhanget.

Anf. 37 DAN ERICSSON i Kolmården (kds):

Herr talman! Det lät förhoppningsfullt att det kommer att hända någonting, som jordbruksministern uttrycker det. Mot bakgrund av det som han har sagt i tidigare debatter och här i dag förutsätter jag därmed att det här forsknings- och utvecklingsarbetet på bioenergiområdet kommer att få bedrivas också i fortsättningen. Då får vi bättre förutsättningar för en kommersiell marknad på det här området.

Med detta tackar jag ministern för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

14 § Svar på fråga 1991/92:183 om humanitär hjälp åt Tibets folk

Anf. 38 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Leif Bergdahl har frågat mig om regeringen i samband med Dalai Lamas besök i Sverige den 3–6 december kunde erbjuda denne humanitär hjälp.

Regeringen är väl medveten om situationen för de tibetanska flyktinggrupper som alltsedan 1959, på grund av omständigheterna, har tvingats fly från Tibet och nu bebor angränsande områden i norra Indien.

Från svensk sida har sedan år 1968 genomförts ett antal humanitära insatser för tibetanska flyktingar i Indien. Dessa har bekostats genom insamlade privata medel och huvudsakligen administrerats av Svenska Tibetkommittén och exempelvis omfattat flera fadderbarnsprojekt, barnhemsbyggande m.m. Sedan fyra år tillbaka har bidrag från SIDA utgått, vilka huvudsakligen kanaliseras via Svenska Tibetkommittén. Detta har hittills inneburit bidrag till:

- byggande av ett barnhem,
- utställnings- och försäljningslokaler i anslutning till ett kvinnocenter och i ett senare skede en läkarmottagning och personalbostäder i anslutning till samma center,
- kontorsutrustning till Tibets kvinnoorganisation med syftet att utbilda unga kvinnor i användningen av moderna kontorshjälpmedel,
- uppförande och administrering av skola, utrustning av skolsalar m.m.

Dessutom har sedan ett par år tillbaka kulturbistånd givits i syfte att bidra till att kunskapen om den tibetanska kulturen fördjupas och sprids. Det rör sig om stöd till ett tibetanskt bibliotek i Dharamsala i Indien. Ett förslag till följdprojekt har i dagarna inkommit till SIDA avseende en databas för bibliotekets tibetanska bokbestånd som omfattar 65 000 titlar. Jag hade möjlighet att vid mötet med Dalai Lama informera om att detta projektförslag nu är klart att godkännas för genomförande.

Behovet av mediciner bland de landsflyktiga tibetanerna i Indien är en fråga som lämpligen bäst hanteras av våra enskilda organisationer med stöd från SIDA. Jag kommer att se till att möjligheterna till hjälp i sammanhanget utforskas.

Leif Bergdahls fråga avser humanitärt bistånd till den tibetanska kolonin i Indien, och jag har därför i mitt svar inriktat mig på vad vi från svensk sida gör för att bistå denna grupp. Jag vill emellertid tillägga att vi från svensk sida också är medvetna om de svåra förhållanden som råder för den tibetanska befolkningen inne i Tibet, förhållanden som är omvittnade i olika besökares rapporter. Det är med beklagande jag konstaterar att inga mer omfattande insatser kunnat göras för denna grupp. Ett exempel på en svensk biståndsinsats i Tibet är emellertid Svensk-tibetanska skol- och kulturföreningens skolprojekt som stöds av SIDA.

SIDAS bidrag för alla nämnda Tibetrelaterade insatser beräknas totalt till omkring 3 milj.kr.

Anf. 39 LEIF BERGDAHL (nyd):

Herr talman! Jag tackar för Alf Svenssons svar även om jag inte är nöjd med det. Jag gläder mig också över att vi äntligen fått en biståndsminister vars hjärta klappar varmare för folk som lider nöd än för diverse socialistiska diktaturer.

Sverige har gett ca 10 miljarder till Vietnam. Tibet har fått 3 miljoner. Vi kan jämföra dessa 3 miljoner med det antal miljoner som getts till den lilla ön Grenada i Västindien. SIDAS statistik visar att när Grenada med hjälp av s.k. rådgivare från Cuba var en socialistisk diktatur skickade Sverige ganska mycket pengar dit – ett år 6 miljoner. De gick inte direkt via länderbistånd utan genom diverse vänskapsföreningar, som de brukar göra i sådana fall.

Sedan Grenada blev fritt efter intervention från USA – från en demokrati således – har SIDA sammanlagt gett noll kronor till Grenada. Detta är skamligt.

Låt oss titta på möjligheten att hjälpa Tibets folk trots att det inte finns någon laglig regim inne i Tibet. Här kan man jämföra med vad Sverige gjort för ANC.

Missförstå mig inte. Jag har varit SSU-ordförande i slutet på 1950-talet, och jag har arbetat för frigörelse av de förtryckta folkmassorna i Sydafrika. Den svenska regeringen har under åren gett 300–500 miljoner – ingen vet exakta beloppet – till ANC, bl.a. via kanaler i England.

Jag skulle vilja avsluta med att be Alf Svensson lova att för framtiden ge åtminstone 3 milj.kr. per år till Tibets folk.

Anf. 40 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Låt mig få säga att människor lider nöd även i socialistiska diktaturer. Vare sig diktaturerna är socialistiska eller fascistiska har människorna inte valt sina diktaturer utan påtvingats dem. Därför är de medmänniskor – jag vill gärna säga medbröder och medsystrar – oberoende av hur regimen är etablerad.

Kan man nå den enskilda, lilla människan – och det är naturligtvis målet – skall man vara beredd att göra en insats.

Vi kunde resonera länge om huruvida man borde ha satsat de stora belopp som har satsats på diverse diktaturer här och var, men det var inte detta frågan gällde.

Jag vill dock gärna understryka vad som stod i sluttampen av mitt svar, nämligen att det är med beklagande jag konstaterar att inga mer omfattande insatser kunnat göras för denna grupp, alltså för de tibetaner som bor i Tibet.

Anf. 41 LEIF BERGDAHL (nyd):

Herr talman! Jag tror att det är en omsvängning på gång inom Alf Svenssons departement. Jag tackar för de kontakter vi haft med er på hög nivå.

Vi håller med om att man skall hjälpa i första hand folk och inte regimer. Jag tror att det kommer att hända mycket på den fronten.

Jag skulle avslutningsvis vilja upprepa min fråga och be Alf Svensson att konkret lova ett bistånd på 3 milj.kr. per år.

I en tidning stod det om Alf Svensson och frågan "Har livet förändrats efter valet?". Alf Svensson får frågan: Om du får 5 miljoner skattefritt, vad gör du då?

Alf Svensson säger: "Jag tar med familjen och reser till sluttningarna av Himalaya. Har aldrig varit där, men jag inbillar mig att det är något av ett paradys på jorden."

Jag skulle vilja rekommendera Alf Svensson att på statens bekostnad fara dit nästa vår, i mars eller april, när det är vackert där, och träffa Dalai Lama.

Anf. 42 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag är synnerligen glad över att en representant för Ny Demokrati ber mig att resa på statens bekostnad. Jag hade kanske inte väntat mig den uppmaningen, men jag tar den givetvis till mig.

Låt mig avslutningsvis få säga att vi verkligen så mycket vi kan vill hjälpa dem som går att hjälpa av tibetanerna som lever i Indien. Vi vill gärna också hjälpa de tibetaner som bor inne i Tibet. Var övertygad om det!

Kan vi göra det, t.o.m. med större belopp än vad Leif Bergdahl nämnde, vill vi gärna göra det.

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1991/92:205 om gatubarnen i Brasilien

Anf. 43 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Ingela Mårtensson har frågat utrikesministern om vilka åtgärder regeringen ämnar vidta inom det internationella samarbetet för att förbättra situationen för Brasiliens gatubarn.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

De övergrepp och mord som sker på gatubarn i Brasilien och många andra länder i världen är oacceptabla! I snart tio år har detta fasansfulla skeende pågått. Det åvilar landets ansvariga myndigheter att garantera skyddet för dessa barns liv och lem. Rapporterna om ökat våld mot gatubarnen blir allt

fler. Det finns i dag 30 miljoner barn som lever eller delvis har sin hemvist på gatan. En skrämmande siffra!

Konventionen angående barns rätt understryker regeringarnas ansvar att tillförsäkra barnets rätt till försörjning, skydd och deltagande i frågor som berör dem. Konventionen framhåller även vikten av internationellt samarbete.

Sverige tar alla tillfällen i akt att framhålla barnens situation i utvecklings-samarbetet. Respekten för människans liv och värdighet är ett oeftergivligt krav i alla samhällen. Den sociala utvecklingen i länder som t.ex. Brasilien har starkt bidragit till den alarmerande utvecklingen av gatubarnens situation. Social välfärd är nödvändig för att barnen ute i världen skall kunna få en varaktig förbättring av sin situation.

De stora svenska insatserna för barnen på det internationella planet sker via FNs barnfond – Unicef.

Sverige är det enskilda land som ger störst bidrag till organisationen. Barnfonden driver program särskilt inriktade på att förebygga och minska våldet mot gatubarn och fattiga ungdomar. Unicef integrerar aktivt mänskliga rättighetsaspekter i sina program. Även andra FN-organ har en omfattande verksamhet för barn. Sverige är också här en stor bidragsgivare.

Därutöver stödjer SIDA flera svenska enskilda organisationer, bland dem Rädda barnen och Diakonia, i deras insatser för gatubarnen i Brasilien.

Trots ansträngningarna ser vi i dag – Ingela Mårtensson pekar på ett allvarligt problem – att situationen i många delar av världen för barnen försämras. Vi måste därför, med ökat engagemang, agera och reagera kraftfullt i alla relevanta fora. Viktiga steg är barnkonventionen som antogs år 1989 av FNs generalförsamling och barntoppmötet i september 1990, till vilket Sverige var en av initiativtagarna. Hitintills har 99 stater ratificerat konventionen. Toppmötet har också skapat ett politiskt opinionstryck som jag förutsätter kommer att bestå.

Från den svenska regeringens sida kommer vi att lyfta fram barnens livsvillkor starkare och tydligare. Vi kommer att göra det i multilaterala fora och i våra bilaterala kontakter med regeringar. Barnens situation i världen måste mer än tidigare ställas i fokus. Sverige är aktivt engagerat för att FNs barnkonvention inte bara blir ratificerad, utan också tillämpad. De nordiska länderna höll ett gemensamt anförande i denna fråga i FNs generalförsamling tidigare i höst.

För att förbättra situationen för barn i världen avser vi att genom särskilda insatser ge ökat stöd till såväl enskilda organisationer som FN-organ som arbetar för och med världens gatubarn. Alla barn måste få möjligheter till en människovärdig framtid!

Anf. 44 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet för svaret, som jag tyckte präglades av engagemang för barnens situation, och det är jag glad för.

I dag är det den 10 december, de mänskliga rättigheternas dag. Det är 43 år sedan man antog en generell förklaring i FN gällande de mänskliga rättigheterna. Trots detta pågår brott mot de mänskliga rättigheterna varenda dag.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Jag tycker att framför allt barnens situation är väldigt viktig. Alla har ju rätt till ett säkert liv, men dessa barn är helt utlämnade och jagas av dödspatruller.

Enligt uppgifter jag har fått mördades 492 barn i Rio de Janeiro 1990. I helgen träffade jag en professor från Brasilien som påstod att det i hela Brasilien rör sig om över miljonen barn som har dödats på detta vis. Det är fullkomligt oacceptabelt.

Därför är jag tacksam för att Sverige vill ta upp barnens situation. Det är inte minst viktigt att få till stånd sådana projekt där barnen kan tas om hand så att de slipper att leva på gatan som de nu är helt utlämnade till. Det bör finnas någon som engagerar sig för dessa barn och tar hand om dem så att de får en dräglig tillvaro och möjlighet att överleva.

Anf. 45 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag är, Ingela Mårtensson, mycket tacksam för att denna fråga togs upp. Jag är helt övertygad om att det inte finns någon riksdagsledamot eller medborgare som inte känner djupt engagemang när man hör att barn jagas och skjuts till döds när de är ute och söker efter några skolor för sin överlevnad.

Jag vill i det här sammanhanget nämna att det finns ett engagemang på bred nivå. Så sent som i söndags var jag på en julmusikal, som man kanske kan kalla det. Den hette En levande och sjungande julgran. Den har gått nu under advent i Filadelfiakyrkan i Stockholm. 8 000 av Stockholms skolbarn får gå dit och se den musikalen. Varje skolbarn betalar 10 kr. i entré – även om det kanske sker via skolförvaltningen. Alla dessa pengar går till gatubarnen i Rio de Janeiro. Det sades att det blir 200 sängplatser till dessa barn.

Jag tror att det var ett mycket bra initiativ. Då kommer det ut till den svenska allmänheten att här måste vi bry oss om.

Unicef har också vid sitt styrelsemöte den 21 november föreslagit att svenska ambassadörer i länder med gatubarn instrueras att kontakta sådana enskilda organisationer som arbetar med frågan om mänskliga rättigheter och gatubarnens situation.

Anf. 46 INGELA MÅRTENSSON (fp):

Herr talman! Jag ber än en gång att få tacka för svaret. Jag är mycket glad för att bistandsministern verkligen tar dessa problem på allvar och kommer att verka för en bättre situation för gatubarnen i olika internationella sammanhang.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1991/92:208 om Burma

Anf. 47 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Kristina Svensson har, med referens till den Burma-resolution som på svenskt initiativ nyligen antogs i Förenta nationernas tredje utskott, frågat utrikesministern vilka övriga åtgärder regeringen förbereder för

att protestera mot den burmesiska militärregimens brott mot mänskliga rättigheter.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

På senare tid har Sverige varit utomordentligt aktivt då det gäller att protestera mot överträdelser av mänskliga rättigheter i Burma. Vi har också samverkat med andra länder för att utöva påtryckningar på militärregimen i Rangoon i syfte att ge stöd åt de demokratiska krafterna och söka förbättra läget när det gäller de mänskliga rättigheterna i landet.

Låt mig här i korthet peka på vissa av de åtgärder som nyligen vidtagits på svensk sida och vilka ytterligare aktioner som kan förväntas.

Sverige har sedan ett par år tillbaka uppmärksammet följt utvecklingen i Burma på området för de mänskliga rättigheterna. Sverige har också aktivt deltagit i FN-behandlingen rörande situationen i Burma, både i FNs kommission för de mänskliga rättigheterna och i generalförsamlingen.

I generalförsamlingens tredje utskott antogs den 29 november i år ett resolutionsförslag som Sverige lade fram tillsammans med 31 andra länder. Förhandlingar om resolutionstexten hade dessförinnan pågått i flera månader. I resolutionen uttrycker generalförsamlingen sin oro över allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna. Vidare uppmanas regeringen i Burma att tillåta alla medborgare att fritt delta i den politiska processen i landet.

Resolutionen går nu vidare till ett formellt antagande i generalförsamlingen i mitten av december. Härutöver kan tilläggas att generalförsamlingen nästa år kommer att ta upp situationen i Burma till förnyad granskning.

Situationen i Burma kommer också att behandlas av FNs kommission för de mänskliga rättigheterna som sammanträder i Genève i januari–mars 1992. Även om Sverige fr.o.m. år 1992 inte längre är medlem i kommissionen avser regeringen att aktivt verka för att Burma tas upp i kommissionen, så att en fortsatt offentlig granskning av brotten mot de mänskliga rättigheterna i Burma kommer till stånd.

Vid sidan av det viktiga arbete som bedrivs inom ramen för FN vill jag också erinra om den starka kritik mot den burmesiska militärregimen som Sverige vid upprepade tillfällen och på olika sätt gett uttryck för. Vi har under hösten anslutit oss till protestaktioner, s.k. *démarches*, som bl.a. EG-länderna gjort i Rangoon. Vår strävan är att även i fortsättningen använda oss av sådana bilaterala *démarches*.

Vi fortsätter att på bästa möjliga sätt ge moraliskt stöd åt dels den fängslade oppositionsledaren och fredspristagaren Aung San Suu Kyi, dels ett stort antal i demokratisk ordning valda politiker som förhindras verka fritt. Vidare kommer vi även i fortsättningen att på lämpligt sätt ge stöd åt den demokratiskt valda burmesiska parallellregeringen, som tvingats avstå från regeringsmakten. Jag ser själv med glädje fram emot mitt samtal med premiärministern och utrikesministern i parallellregeringen senare i veckan.

Anf. 48 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, som jag tycker är uttömmande eftersom det tar upp både de multilaterala åtgärderna och de bilaterala åtgärder som vi kan vänta oss.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Det är först nu, sedan oppositionsledaren tilldelats fredspriset, som strålkastarljuset riktas mot det fruktansvärda förtryck som råder i Burma och som går tillbaka till blodbadet i Rangoon 1988, då över 1 000 demonstranter dödades, däribland en hel del barn.

Man höll visserligen val i maj, men det folkvalda parlamentet har aldrig sammanträtt. Oppositionspartiet fick 80 % av rösterna. Partiet leds av Aung Sang Suu Kyi.

Militärjuntan styr genom underrättelsetjänsten och har spioner som har infiltrerat oppositionsgrupperna.

För närvarande sitter närmare 4 000 politiska fångar i olika fängelser. Bland dem finns 53 parlamentsledamöter. En del av dem har torterats, förmodligen till döds.

Amnesty har i dagarna presenterat en rapport som är synnerligen kritisk.

Ett antal tidigare fredspristagare väddade i går om sanktioner mot Burma. Bland dessa fredspristagare finns Willy Brandt och Desmond Tutu.

Det är ohyggliga förhållanden som vi lär känna nu från ett stängt Burma. Informationen sipprar dock ut.

Jag skulle vilja veta om statsrådet är beredd att arbeta för sanktioner, som dessa tidigare nobelpristagare har föreslagit.

Anf. 49 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Som Kristina Svensson vet följer Sverige FN när det gäller sanktioner. Naturligtvis vill vi på alla tänkbara sätt och på för oss öppna vägar protestera mot de vederstyggligheter som existerar i Burma – var övertygad om det.

Jag tror också att det finns anledning att se något positivt på möjligheten att via den opinionsbildning som nu existerar och som naturligtvis denna dag får en extra accent få den nuvarande burmesiska, politiskt-demokratiskt icke rätt valda regeringen att reagera.

I dag är det, som här nyss nämndes, så att nobelpristagarens man och parets båda söner är på väg till Oslo för att ta emot fredspriset. Det måste ju på denna internationella dag för mänskliga rättigheter väcka internationell uppmärksamhet.

Jag tror också, som här nämndes, att rapporten från Amnesty verkade i rätt riktning.

Anf. 50 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Betyder detta svar att statsrådet är beredd att verka för ett svenskt initiativ i FN för sanktioner mot Burma?

Anf. 51 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag tror det är väldigt viktigt – och det visar för övrigt det som gjorts hittills – att man arbetar på bred basis och inte springer ut med initiativ som man blir tämligen ensam om. Huruvida det finns möjlighet att få stöd för sanktioner på mycket bred basis – det är den saken det handlar om ifall man inte vill bränna marken – kan jag inte nu bedöma.

Anf. 52 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Vi har ju arbetat just på bred basis i FN när det gäller Burma-resolutionen. Förra året kunde vi inte lägga fram den för att vi inte hade det breda stödet. I år har vi lyckats med det. Jag har sett att vi har varit framgångsrika i vårt arbete för att fördöma Burma. Då finns det väl all anledning att gå vidare på den vägen? Jag ställer denna fråga ännu en gång till statsrådet.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 53 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Så långt vi kan komma skall vi gå. Var övertygad om det. Det är det svar jag kan ge. I mitt inledande svar nämnde jag också att det nu handlar om Genève när kommissionen för mänskliga rättigheter sammanträder där under januari till mars.

Anf. 54 KRISTINA SVENSSON (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men jag vill också påminna om att det finns ett antal internationella fora att arbeta genom. Det finns flera än de som vi har diskuterat här. Vi kan t.ex. agera genom Världsbanken. Jag hoppas att statsrådet är beredd att göra det.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1991/92:245 om katastrofhjälp till Baltikum

Anf. 55 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Lars Sundin har frågat mig om regeringen är beredd att snabbt ge effektiv katastrofhjälp till Baltikum.

Svaret är ja.

Katastrofanslaget är i första hand avsett för akuta insatser i fattiga länder där katastrofsituationen ofta blir en fråga om överlevnad för utsatta befolkningsgrupper. För att kunna möta behoven av hjälp håller regeringen en hög beredskap för katastrofinsatser, humanitärt bistånd och annan nödhjälp.

Under hösten har beslut fattats om omedelbara insatser i länder i Öst- och Centraleuropa. Det gäller länder som Jugoslavien och Albanien där hjälpen lämnats genom enskilda organisationer som Svenska röda korset, Svenska Caritas m.fl. Senast denna vecka tilldelades Erikshjälpen 4 milj.kr. för insatser i främst S:t Petersburg-området. Utöver de nämnda organisationerna utförs genom egen finansiering ett omfattande och beundransvärt hjälparbete i Östeuropa av organisationer som Lutherhjälpen, Frälsningsarmén, Slaviska missionen, Pingstmissionens u-landshjälp m.fl.

Försörjningssituationen i de baltiska staterna är allvarlig. I Estland råder en akut brist på fodersäd, mediciner och bensin. Bristen på fodersäd har bidragit till en oväntad och snabbt stigande brist även på vete. Rapporter från Lettland talar om ett hastigt försämrat försörjningsläge, och det gäller då främst spannmål, bensin och mediciner. Situationen i Litauen torde vara likartad.

Bristen på basförnödenheter i de tre baltiska staterna och i Sovjetunionen

inför den stundande vintern har uppmärksamats av regeringen, och en organiserad hjälp är redan på väg till S:t Petersburg. Förutom denna omedelbara åtgärd inbjöd regeringen i förra veckan företrädare för enskilda organisationer till ett möte för att dels samla in information om försörjningsläget i Sovjetunionen och Baltikum, dels för att diskutera på vilket sätt hjälpen bäst bör vara utformad för att nå de mest utsatta grupperna i samhället. Detta möte följs nu upp av SIDA och de enskilda organisationerna.

Regeringens avsikt med detta arbete är att redan före årsskiftet kunna ge ett snabbt och effektivt bistånd i samband med den plötsligt uppkomna katastrofsituationen i S:t Petersburg och i Baltikum. Hjälp är i första hand avsedd för de mest utsatta grupperna i samhället, som har svårt att klara försörjningen. Det gäller barn och barnfamiljer, gamla, sjuka och handikappade. Det är således viktigt att följa upp hjälpen så att den inte kommer i fel händer eller missbrukas på något sätt. För en mer ingående bedömning av försörjningssituationen, distributionsproblemen etc. avser regeringen att skicka en delegation till Sovjetunionen och de baltiska staterna för att bedöma vilka insatser som är nödvändiga i vinter och inför nästa odlingssäsong. Med dessa åtgärder vill regeringen understryka sin beredvillighet att bistå sina grannländer i den pågående omställningsprocessen.

Anf. 56 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det positiva svaret på min fråga när det gäller huruvida regeringen är beredd att snabbt ge effektiv hjälp till Baltikum. Jag frågade i november hur regeringen vill utveckla samarbetet och stödet till de baltiska staterna. Utrikesministern redogjorde då för hur dessa åtgärder förbereddes. Nu gäller det i stället katastrofhjälp. Nu handlar det om att förhindra en katastrof. Så allvarlig är situationen i Baltikum vad gäller livsmedel och bränsle.

Regeringens klara ja som svar på min fråga är jag därför nöjd med. Men jag skulle även vilja veta om regeringen har överlagt med representanter för balterna om vilken hjälp som behövs, i vilken form hjälp skall ges och hur stor den bör vara för att bli effektiv.

Anf. 57 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! På den frågan vill jag svara: Ja. Via våra ambassadörer i de tre baltiska staterna har vi varit i kontakt med myndigheterna i Baltikum, och vi har fått besked om vad man önskar sig mest av allt nu, vilka varor det gäller och vilka grupper som behöver hjälp. I morgon skall jag sammanträffa med de tre baltiska staternas ambassadör i Sverige och ytterligare informera mig.

Jag kan även upplysa om att på fredag svarar statsrådet af Ugglas eller statsrådet Dinkelspiel på en interpellation som också gäller denna frågeställning. Mot bakgrund av den debatt som har förts i media vill jag med enfass säga att regeringen ligger i för att verkligen visa att vi nu skall hjälpa våra brödrarfolk i Baltikum.

Anf. 58 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Är regeringen också beredd att fortsätta med den här katastrofhjälpen vintern igenom? Är det fråga om en engångsinsats eller är det fråga om en luftbro till Baltikum?

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 59 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! En luftbro låter så enormt, men det kanske inte var riktigt så Lars Sundin menade. Vi är naturligtvis på det klara med att man inte skall göra punktinsatser. Människor har behov av bröd mer än en dag. Insatsen skall naturligtvis vara av långlivad karaktär, annars är det inte mycket beställt med den.

Anf. 60 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! Kan statsrådet ge något mått på hur stor hjälp det kan bli fråga om?

Anf. 61 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag gissar att Lars Sundin vill ha mig att nämna ett antal miljoner. Jag tror inte att det vore klokt att göra det. Det skulle då bli en sådan låsning till den siffran. Jag hoppas att Lars Sundin kan vara nöjd med att vi verkligen skall göra så mycket vi kan.

Anf. 62 LARS SUNDIN (fp):

Herr talman! På förekommen anledning vill jag fråga om det finns några förbehåll i löften om katastrofhjälp till Baltikum, vid sidan av att hjälpen naturligtvis skall komma rätt adressat till del?

Anf. 63 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Det finns alltid förbehåll. Men jag är övertygad om att de tre baltiska staterna kommer att klara av dem.

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1991/92:261 om biståndet till Zambia

Anf. 64 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Lars Moquist har frågat mig om jag omgående kommer att genomföra och finansiera en undersökning huruvida zambiska tillgångar överförts olagligt till Zambias tidigare president.

Bakgrunden är rykten om att Zambias före president Kaunda påstås ha ca 4 miljarder US dollar på bankkonton i Schweiz. Rykten som detta förekommer om många ledare inte bara i u-länderna, och det är givetvis mycket svårt för mig att bedöma sanningshalten i sådana rykten. Uppgifterna om president Kaunda spreds av anhängare till flerpartirörelsen MMD under valkampanjen. Efter MMDs seger och president Chilubas tillträde har Zambias nya regering aviserat att man avser genomföra en grundlig undersökning av tidigare regeringsmedlemmars ekonomiska tillgångar. En sådan zambisk un-

dersökning om interna förhållanden anser jag vara rätt tillvägagångssätt. Genom vår ambassad i Lusaka kommer vi att följa undersökningen nära.

Vad gäller svenska biståndsmedel till Zambia, vill jag bara klargöra att för dem gäller samma regler och noggranna uppföljning som för allt annat bistånd. Några misstankar om att medel för biståndssamarbetet med Zambia skall ha förskingrats av f.d. president Kaunda eller någon annan regeringsmedlem föreligger inte.

Anf. 65 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Tack för svaret. Alf Svensson säger att man inte har några misstankar om att medel har förskingrats av den förrre presidenten Kaunda i Zambia. Det är litet märkligt att man på UD har en så ljum attityd till problemet med korruption. Av anhängare till Kaunda framgår att medel har tvingats föras utomlands eftersom man har velat ha utländska tillgångar om en militärkupp skulle lyckas. Det finns således även belägg från Kaundas tidigare ministär på att förhållandena kan vara sådana som jag har framfört här.

För att allmänheten skall hysa förståelse för det bistånd som vi ger till utvecklingsländer är det viktigt att vi reagerar när och om biståndspengar ramlar ner i fickorna på höga befattningshavare i tredje världens länder. Om vi inte reagerar reses naturligtvis berättigade krav på att biståndsmedlen skall reduceras till förmån för behjärtansvärd hjälp till eftersatta grupper i Sverige. Vi skall komma ihåg att vi inför budgetåret 1989/90 lämnade bistånd, bilateralt och multilateralt, på drygt 265 milj.kr. I april år 1990 lämnade vi dessutom ytterligare betalningsbalansstöd till Zambia på 100 miljoner, eftersom man inte klarade betalningar till internationella valutafonden (IMF) och Världsbanken. För 1991/92 har medelsramen utökats med ytterligare 20 milj.kr.

Det är alltså inte obetydliga belopp som lämnas till Zambia. Jag tycker därför att det är viktigt att frågan verkligen bevakas och att den utreds om förhållandena skulle vara sådana som de framställs i de artiklar som har kommit oss till handa.

Anf. 66 Statsrådet ALF SVENSSON (kds):

Herr talman! Jag måste säga att jag tycker att Lars Moquist rör ihop detta till en väldig gröt. Det finns rykten som säger att Kaunda har skott sig. Det finns massor av den typen av rykten runt om i världen, inte minst kanske i tredje världen. Vad som nu skall inträffa är att detta skall undersökas av den nuvarande zambiska regeringen. Det enda rimliga måtte väl vara att låta den nuvarande regeringen undersöka frågan och att se vad den kommer fram till.

Zambia har nu alltså en ny president, Chiluba, som vi enligt min uppfattning har all anledning att önska lycka till och att stödja och stötta så mycket vi kan. Jag tycker att det var en väldig framgång att han fick ta över. Han kommer att utreda denna fråga. Det skall inte vi göra.

Visar det sig sedan att det är så som ryktena gör gällande, då får vi ta upp frågan till nya resonemang. Men vi kan inte nu ha en stor debatt om rykten om Kaunda. Det är en orimlighet.

Jag säger i slutet av mitt svar att vi har kontroll över de svenska bistånds-

medlen. Dem har alltså inte Kaunda stoppat i egen ficka. Detta påstår vi. Är det någon som påstår något annat, får han göra skäl för de påståendena.

Säg inte heller, Lars Moquist, att det på UD skulle finnas någon ljum attityd till korruption. Det gör det inte. Korruption existerar – jag tror faktiskt att det existerar också i vårt samhälle – men vi har ingen ljum inställning till det. Den kan vara svår att få tag på och komma åt, men i den mån vi får den belagd och bevisad sitter vi inte ljumma eller oengagerade. Var övertygad om det!

Låt mig än en gång få säga att jag tycker att vi nu skall se positivt på den nye presidenten Chilubas möjligheter. Hittills har han visat frejdiga takter. Jag kan väl också berätta för Lars Moquist att president Chiluba kommer till Sverige någon gång under sommaren nästa år.

Anf. 67 LARS MOQUIST (nyd):

Herr talman! Jag får väl tills vidare nöja mig med att det kommer att bli en utredning och att man så att säga har detta på näthinnan både i Zambia och på vårt biståndskontor och vår ambassad där nere. Skulle det visa sig att det är fråga om en sådan soppa som man kan befara, har jag alltså Alf Svenssons ord på att Sverige kommer att reagera. Jag tackar för det.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1991/92:240 om studiemedelsnämnderna m.m.

Anf. 68 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Låt mig först tacka för tillmötesgåendet att lägga om tids-schemat så att det passar också mina önskemål.

Lena Öhrsvik har frågat mig vilka motiv regeringen har för att föreslå att samtliga studiemedelsnämnder och vuxenutbildningsnämnder avskaffas.

Regeringen har den 5 december 1991 beslutat föreslå riksdagen att anta bl.a. förslag om att nuvarande studiemedelsnämnder och vuxenutbildningsnämnder läggs ned och därmed upphör som självständiga myndigheter fr.o.m. den 1 juli 1992 (prop. 1991/92:76). Propositionen kommer inom kort att överlämnas till riksdagen. I propositionen lämnar jag en ingående redovisning för skälen för mitt förslag. Här vill jag nämna att huvudskälet är att den nuvarande ordningen, som innebär att ansvaret regionalt är splittrat på 30 självständiga myndigheter, försvårar möjligheterna till helhetslösningar och en mer flexibel resursanvändning och därigenom motverkar besparingar och rationaliseringar inom den offentliga sektorn.

Förutsättningarna för att genomföra angelägna förändringar av studiestödssystemet blir bättre med den mer rationella organisation inom studiestödsområdet som föreslås i propositionen.

Anf. 69 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret, men jag måste säga att det var ett av de våldsamaste angrepp jag har sett på studiestödsorganisationen, på dess personal och ytterst på myndigheten CSN och dess styrelse.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

CSN har i år fått utmärkelsen "kronan på verket" just på grund av en rationell handläggning och en mycket god service. Om man i organisationen hade upplevt att nämnderna skulle "försvåra möjligheterna till helhetslösningar och en mer flexibel resursanvändning" hade man naturligtvis sagt det. Skälet är ett annat, nämligen att regeringen vill skära ner stöden, men då tycker jag att regeringen skall säga det.

Det kan väl inte vara så att mellan 20 000 och 25 000 beslutsärenden medvetet läggs över från ca 240 förtroendevalda till s.k. byråkrater.

Jag måste säga att det är en underlig ärendeordning att ge sig på administration och organisation innan man har bestämt sig för hur stöden skall vara utformade. Det är inte många dagar sedan jag i den här kammaren fick svar på en fråga om just den framtida utformningen av våra studiestöd. Det hade väl varit lämpligt att vi hade fått ta ställning till den frågan först. Jag måste än en gång fråga: Skulle det inte vara lämpligt att bestämma sig för hur stöden skall se ut innan man beslutar om organisationen?

Anf. 70 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Svaret på den frågan är nej. Vi börjar med att tillse att organisationen är rationell, att den har förutsättningar att utarbeta de förslag som från tid till annan kan vara aktuella, och sedan överlåter vi till organisationen att efter det att regeringen och riksdagen har fattat beslut genomföra dessa. Man börjar alltså med att tillse att organisationen fyller måttet.

Låt mig dessutom, herr talman, understryka att Lena Öhrsvik naturligtvis vantolkar regeringens förslag när hon hävdar att det faktum att vi avvecklar myndigheterna på den regionala nivån skulle vara ett angrepp på dessa myndigheters personal. Sådant trams! Vad detta är fråga om är att ge den myndighet i vilken Lena Öhrsvik själv är styrelseledamot det totala ansvaret för att utforma den rationellaste möjliga organisation som kan tillskapas för att hantera de studiestödsbelopp som staten har anledning att ställa till de studerandes förfogande. Konstigare än så är det inte.

Anf. 71 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Då menar alltså statsrådet att det är rationellt att lägga ytterligare mellan 20 000 och 25 000 beslutsärenden på våra tjänstemän och helt avskaffa det inflytande som löntagare, studenter och andra samhällsföreträdare har över fördelningen av pengar? Det handlar ju i det fall som gäller vuxenutbildningsnämnderna om en vuxenutbildningsavgift, som man gemensamt har tagit ansvaret för att avsätta för just vuxenstudier. Det skall alltså inte längre finnas något demokratiskt inflytande över fördelningen av de pengarna. Inte heller skall studenterna eller studerandehälsovården ha något inflytande över meritvärderingsprövning och annat.

Jag måste säga att det är en underlig väg att gå. Jag trodde att det var vi som politiskt bestämde hur stöden skulle se ut och att vi därefter formade en organisation som var bra. Jag har heller inte hört någon kritisera nämnderna för att de skulle försvåra en rationell hantering. Det var verkligen en överraskning. Jag menar att det är rimligt att vi får möjlighet att diskutera stödets utformning. Men det kanske inte utbildningsministern vill?

Anf. 72 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag diskuterar gärna stödets utformning, men Lena Öhrsvik har frågat mig om studiemedelsorganisationen, och då väljer jag i enlighet med reglerna för taledebatterna att hålla mig till detta ämne.

Låt mig därtill, herr talman, tillägga att jag har det största förtroende för att Lena Öhrsvik och hennes parlamentariskt tillsatta styrelsekolleger i CSN kan forma en organisation som väl tillgodoser såväl effektivitets- som demokratikravet.

Anf. 73 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag har stort förtroende för den styrelse jag är med i, men inte kommer vi att sitta och handlägga mellan 20 000 och 25 000 enskilda ärenden, utan det är andra förtroendevalda som har lokal förankring och som är utsedda av sina kamrater som har skött den sysslan.

Det kan väl inte vara besparingsskäl som ligger bakom detta eller några illvilliga angrepp på just vuxenstudiestödet? Det är nämligen den diskussion som förekommer ute, och det är detta man misstänker. Jag kan nämna att genom att avskaffa nämnderna spar man 1,5 milj.kr. Är det rimligt att ta en stor diskussion om inflytandefrågor, demokrati och byråkratisering för 1,5 milj.kr.?

Anf. 74 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Jag tror inte att Lena Öhrsvik riktigt förstår vad som är innebörden i regeringens förslag. Vi vill i stället för att upprätthålla 31 myndigheter på studiestödsområdet skapa en med det samlade ansvaret för organisation och ärendehantering inom studiestödssystemet. Det är korrekt av Lena Öhrsvik att misstänka att det ligger besparingsskäl bakom det förslaget. Vi tror nämligen att det är viktigt och riktigt att spara så långt det bara går på den statliga administrationen för att därmed ha pengar över att ge till de studerande, som den här organisationen faktiskt är till för att tjäna.

Anf. 75 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag måste ändå få höra hur man har tänkt sig att lösa inflytandefrågorna. Vem skall ta hand om de skälighetsbedömningar det handlar om vid fördelningen av vuxenstudiestöd, vid meritvärderingsprövning, vid omprövningsärenden i studiemedelsbeslut, osv.? Detta är ärenden som är ganska knepiga och som vi nu har förtroendevalda med goda kunskaper och lokal förankring som beslutar i. Hur skall man kunna hantera det på byråkratsidan?

Anf. 76 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! I dessa och andra frågor får Lena Öhrsvik hålla sig till dess propositionen är presenterad för riksdagen.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1991/92:259 om lärarutbildningen

Svar på frågor

Anf. 77 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! I regeringsförklaringen har regeringen deklarerat att en ny parallell lärarutbildning för lärare i grundskolan skall införas. Lena Hjelm-Wallén har ställt frågan var i utbildningssamhället det finns krav på återgång till ämneslärarutbildning och vilka behov den skall tillfredsställa.

Jag är frestad att först ställa en motfråga. Vilket svar anser Lena Hjelm-Wallén att hon fick när hon ställde frågan till utbildningssamhället om att avskaffa ämneslärarutbildningen? Jag vill påminna om att det inte var något entydigt svar hon möjligen fick. Och varför för övrigt bara fråga utbildningssamhället?

Jag tror att det är bra om vi kan erbjuda olika vägar till läraryrket. Det är bra med varierande lärarutbildningar, så att vi får lärare med olika kompetenser – både breda och djupa. Vi har ju nu en varierad lärarkår, och jag tycker för min del att det vore en stor nackdel om vi framdeles skulle stöpa alla lärare i samma form.

Syftet med den parallella lärarutbildningen är att särskilt värna om de djupa ämneskunskaperna. Det är svårt att förstå att någon kan invända mot att ge de lärarkandidater som så önskar möjligheter att tillgodose sina önskemål om sådana kunskaper. Eller, för att faktiskt ställa en motfråga till fru Hjelm-Wallén, hur motiverar man ett motstånd mot att låta en blivande lärare lära sig mera?

Anf. 78 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag noterar att i svaret på min fråga behöver Per Unckel ställa tre motfrågor. Det kanske visar hur detta ärende ligger till i departementet.

När jag var utbildningsminister och var med och reformerade lärarutbildningen var det fråga om ett långvarigt utredningsarbete, där hela skolsamhället kunde göra sig hört och verkligen också gjorde det, eftersom det förekom en omfattande debatt innan vi fattade beslutet.

Nu vill Per Unckel skynda fram och inte ens sätta sig in i hur lärarutbildningen fungerar i dag. Han säger att alla stöps i samma form, men det är inte sant. Mitt första råd till Per Unckel är att ministern bör ta och lära sig något om hur det faktiskt fungerar inom dagens lärarutbildning.

Visst är det bra om människor vill fördjupa sig ytterligare. Men det går ju i så fall att bygga på. Det är inte nödvändigt med en parallell utbildning. Om man redan innan den första kullen har kommit ut börjar tala om parallell utbildning, ifrågasätter man ju hela den nya lärarutbildningen, och det tycker jag är kläffingrätt. De som nu kommer ut bör enligt min uppfattning få visa vad de går för och tas emot positivt ute i skolsamhället.

Skälen för att återinföra ämneslärarutbildningen kan inte ha sin grund i erfarenhet av nuvarande grundskollärarutbildning, och de kan heller inte ha sin grund i skolans behov. Det tycks mig i stället vara fråga om gamla traditionella moderata argument mot denna utbildning. Det är ett nattståndet motstånd mot den lärarutbildning som nu fungerar, och jag tycker att det är

Anf. 79 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Låt mig först understryka vad som är viktigt att minnas, nämligen att det förslag regeringen kommer att framlägga ger båda typerna av lärare möjlighet att konkurrera på lika villkor. Jag tycker att detta är en av de mest fascinerande möjligheter att tillse att olika lärarkategorier får chans att verka i skolan parallellt med varandra. Regeringens utgångspunkt är att detta är bra. Lena Hjelm-Walléns utgångspunkt är att detta är förkastligt. Jag förstår uppriktigt sagt inte hur man kan vara så rädd för att låta andra möjligheter att bli lärare öppnas för lärarkandidater som har andra önskemål och andra behov.

Lena Hjelm-Wallén säger att det inte finns någon efterfrågan på detta ute i skolorna. Utan att vara respektlös, herr talman, måste jag säga att jag undrar om Lena Hjelm-Wallén på sistone har varit ute i en skola om hon kan säga att det inte finns någon efterfrågan på djupare ämneskunskaper.

Sanningen är, att med den lärarutbildning som Lena Hjelm-Wallén nu vill tvinga alla lärare att gå igenom, kommer det att vara möjligt att beträda katedern och undervisa barn och ungdomar med blott 20 poäng ämneskunskaper i bagaget. Denna regerings utgångspunkt är att det är bra att erbjuda ett djupare ämneskunnande för de lärarkandidater som är beredda och intresserade av att satsa på detta.

Lena Hjelm-Wallén säger att den nya lärarutbildning som vi nu introducerar endast är något slags restpost från gammalt moderat tänkande på utbildningsområdet. Om man betraktar en känsla för djupet i kunskaperna och för behovet av att ha någonting mera än bara pedagogisk färdighet och ytligare ämneskunskaper som gamla moderata önskemål står jag gärna för detta.

Anf. 80 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag kan berätta för Per Unckel att jag ofta är ute i skolorna – jag var det så sent som i går. Jag står verkligen för vad jag sade om behovet av den grundskollärarutbildning som nu äger rum, med det ämnesdjup och den bredd som finns i den, kombinerat med pedagogiska insikter och färdigheter. Det är oförskämt att beskriva den nuvarande lärarutbildningen och den uppskattning av denna utbildning som de lärarstuderande känner så som grund och dålig. Det stämmer inte med verkligheten. Jag tycker att Per Unckel skall börja med att sätta sig in i hur den faktiskt fungerar.

Vad jag vill slå vakt om är ämneskunskaperna och den pedagogiska insikten, dvs. yrkeskunskaperna för lärarna. Det räcker då inte med vissa akademiska kurser och något litet pedagogiskt påhäng, som Per Unckel tydligen tänker sig.

Anf. 81 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Men det är ju ändå så, fru Hjelm-Wallén, att man med den nygamla lärarutbildningen har rätt att undervisa högstadiel elever med blott 20 poäng ämneskunnande. Jag tycker – det skall jag gärna deklarera – att detta är för ytligt. Jag accepterar att andra kan tycka att detta är en tillräcklig

utbildning, men endast under förutsättning att jag får gå de lärarkandidater till mötes som söker någonting djupare inom ramen för en vanlig lärarutbildning än blott detta. Det är därför regeringen introducerar den alternativa möjligheten att bli lärare.

Vi borde vara tacksamma, i stället för att vara gnatiga, gentemot möjligheter att öppna skolan för andra än dem som vid 20 års ålder har bestämt sig för att gå in på en regelrätt lärarbana. Alldeles bortsett från att jag tror att den nya lärarutbildningen kommer att innebära kvalitativa förstärkningar för skolan, tror jag att den kommer att förmå att attrahera ungdomar som annars skulle gå läraryrket förbi, av det enkla skälet att de här får möjlighet att välja något senare i livet.

Anf. 82 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det viktigaste med lärargärningen är ju att man har en kompetens i sin yrkesroll, och då räcker det inte med en och annan akademisk kurs och sedan något pedagogiskt ytterligare på det. Utvecklingen har ju visat, att vad man behöver är den här sammanflätade, sammanhållna utbildningen, där ämneskunskaper, pedagogiska insikter och färdigheter samt metodik flätas in i varandra, så att det blir en yrkeskompetens. Det är den jag vill slå vakt om. Behöver någonting i det fördjupas, låt oss diskutera det då, men för det behöver man inte ifrågasätta hela denna modell. Det är det Per Unckel gör, och det är det som de lärarstuderande och folk ute på fältet nu är så oroliga för.

Anf. 83 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Fru Hjelm-Wallén måste inte ha lyssnat på vad jag sade. Den lärarutbildning som hon och uppenbarligen de lärarstuderande som hon träffar vill ha kvar kommer att vara kvar, precis som den är, eller kanske med förbättringar vad det lider. Det kommer vi att diskutera åtskilligt i denna kammare under åren framöver.

Vad regeringen säger är: Låt oss introducera ytterligare ett sätt att bli lärare, som förvisso inte skall beskrivas som några hopradsade akademiska kurser med en och annan snutt av pedagogisk natur, utan som handlar om djupa akademiska kunskaper i ämnena, förenade med omfattande pedagogisk och metodisk komplettering till dessa kunskaper.

Jag kan inte förstå, herr talman, varför man skulle bli en sämre lärare bara därför att man tar till sig ämnes- och pedagogikkunskan det på detta sätt än om man gör det på det sätt som Lena Hjelm-Wallén förespråkar.

Anf. 84 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det oroar mig verkligen att Per Unckel inte förstår skillnaden. Det viktigaste i yrkeskompetensen är att läraren kan såväl sitt ämne som att lära ut. Det har man nu hittat en mycket god modell för, som lärarstuderande är positiva till, som lärarutbildarna har lärt sig att uppskatta mer och mer och som efterfrågas ute på fältet. När detta sätts i fråga innebär det också att det skapas en mycket stor oro. Jag tycker att det är klåfingrigt att, precis samma höst som den första kullen går ut, ifrågasätta hela den grund

som deras yrkeskunnande står på. Det är det Per Unckel gör, även om han inte tycks förstå det själv.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Anf. 85 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Lena Hjelm-Wallén beskriver vad hon tycker är villkoren för den goda läraren. Får jag göra detsamma: Den goda läraren är den lärare som kan sitt ämne.

Svar på frågor

Anf. 86 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det är självklart – eftersom jag är lärare håller jag helt och hållet med om detta. Men Per Unckel tycks i dag tala om någon sorts tvååmneslärare. Jag vet att verkligheten i skolan är den, att man undervisar i dessa två ämnen plus diverse ytterligare ämnen som man inte har läst någonting alls om. Då faller resonemanget om dem som har bara 20 poäng i något ämne platt, därför att verkligheten är att dessa lärare då får undervisa i ämnen som de inte har några kunskaper alls i. Jag tycker att vi skall undvika den situationen, och framför allt att vi skall respektera lärarkunnandet.

Anf. 87 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Vem i hela friden har sagt att de nya lärarna skall undervisa i ämnen som de inte är utbildade i? Vem har sagt att man skall vara bunden vid tvååmnesutbildningar? I brist på argument, herr talman, börjar nu Lena Hjelm-Wallén konstruera en egen lärarutbildning, som hon pådyvlar mig och sedan för kampen mot. Möjligen skulle denna debatt vinna på att fortsätta när regeringens proposition har presenterats i februari månad nästa år.

Anf. 88 LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Det är Per Unckel som har startat hela den här debatten genom att ifrågasätta det nuvarande. Om han säger, att trots att lärarna bara skall ha ett par ämnen skall de ändå ha ett djup i sina kunskaper – jag antar att han inte tänker sig hur lång lärarutbildning som helst – blir konsekvenserna de som jag säger. Om man vet någonting om hur skolsamhället fungerar inser man att lärare med utbildning i få ämnen kommer att få "kvacka" i ämnen som de över huvud taget inte har läst. Det är en skolrealitet som jag beklagar att Per Unckel inte känner till.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Svar på fråga 1991/92:263 om studenternas bostadssituation

Anf. 89 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Birger Andersson har frågat mig vilka aktiva åtgärder regeringen avser att vidta för att förbättra bostadssituationen för studenterna.

Frågan om bostäder för såväl svenska studenter som utländska gäststuderande behandlades här i riksdagen så sent som förra året. Det konstaterades då att det inte finns någon anledning att överge den nuvarande ordningen, som innebär att bostadsförsörjningen för alla i en kommun är en angelägen-

het för kommunen. Detta ansvar omfattar också bostäder för högskolans studerande och forskare.

Enligt min mening är bostadssituationen för studenterna inte tillfredsställande på flera högskoleorter; på vissa orter kan rent av en utbyggnad av högskoleverksamheten äventyras.

I förslag till lokalisering av den kommande utbyggnaden av antalet platser i högskolan är det inte orimligt att lägga stor vikt vid berörda kommuners dokumenterade vilja att lösa studenternas bostadsfråga.

Eftersom många kommuner anmält stort intresse för en fortsatt utbyggnad av "sin" högskola blir mitt svar att behovet av bostäder för de studerande måste beaktas av de berörda kommunerna.

Anf. 90 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret.

Hösten 1989 ställde jag samma fråga till bostadsminister Ulf Lönngqvist i den dåvarande socialdemokratiska regeringen. Sveriges Förenade studentkårer hade då slagit larm om den besvärliga bostadssituationen. Många studenter hade mycket primitiva och besvärliga bostadsförhållanden. En del tvingades tacka nej till erhållen utbildningsplats för att de ej kunde ordna bostadsfrågan. Många avstod från att söka en viss utbildning för att de visste om svårigheterna att få tag i någon bostad på studieorten.

Hösten 1990 diskuterades på nytt studenternas bostadsfråga i en interpellationsdebatt i denna kammare, vilket utbildningsministern tydligen hänvisar till i svaret.

Hösten 1991 har Sveriges Förenade studentkårer ånyo aktualiserat frågan; bostadsproblemen finns kvar.

Även om utbildningsministern har fått ärva problemen och inte kan lastas för den nuvarande situationen är det absolut nödvändigt att han tar tag i problemen med stor skyndsamhet, annars kan situationen ytterligare förvärras.

Innevarande termin tillkom 5 000 nya utbildningsplatser. Nästa termin tillkommer 2 000, och för läsåret 1992/93 kan ytterligare 3 000 platser väntas tillkomma. Eftersom arbetsmarknadsläget för nyutexaminerade akademiker är kärvt stannar många kvar och studerar ytterligare någon termin. Utbudet av studentbostäder blir därför lågt.

Jag delar utbildningsministerns uppfattning att det är kommunerna som har huvudansvaret för bostadsförsörjningen. Jag är övertygad om att kommunerna på högskole- och universitetsorterna känner sitt ansvar, men jag tror att man ute i kommunerna ofta känner osäkerhet över hur mycket man vågar satsa på nya studentbostäder.

Därför vill jag fråga: Är utbildningsministern beredd att i nära samförstånd och i samarbete med berörda kommuner göra en mera långsiktig bedömning av behovet av studentbostäder?

Anf. 91 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! Frågan om bostadsförsörjningen är ju, som har sagts, ingenting som staten kan eller bör överta ansvaret för. I undertonen i mitt svar ligger att jag förutsätter att de kommuner som i dag är så påtagligt intresserade av att attrahera nya statliga högre utbildningsplatser också inser att

själva villkoret för att sådana skall kunna tilldelas på ett meningsfullt sätt är att studenterna har tak över huvudet.

Redan i detta påpekande, nämligen att kommunerna har anledning att inse vad deras ansvar är när de ber staten om nya utbildningsplatser, ligger en mycket klar signal till landets kommunalmän att de bör inse att de har ett ansvar för studenternas välbefinnande i detta hänseende.

Som en andra underton i mitt svar ligger att vi från utbildningsdepartementets sida kommer att noga följa hur kommunerna faktiskt lever upp till detta ansvar och låta den analysen påverka de rekommendationer som vi i platshänseende kommer att lämna till riksdagen.

Anf. 92 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag vill ta upp ytterligare en fråga som utbildningsministern berör i sitt svar, och det är de utländska gäststuderandes problem. Erasmus-projektet kommer nu i gång på allvar läsåret 1992/93, och det innebär en kraftigt ökad ström av gäststuderande till vårt land. Det är även en stark strävan från utbildningsministern, om jag har förstått honom rätt, att öka studentutbytet. Jag delar hans uppfattning att det är viktigt att öka de internationella kontakterna med andra högskolor och universitet.

Med denna brist, som jag har omnämnt och som vi tydligen är överens om finns, kan det bli svårt att ta emot gäststudenter, och jag vill då ställa en kompletterande fråga: Vilka möjligheter bedömer utbildningsministern att Sverige har att ta emot ett ökat antal gäststuderande?

Anf. 93 Utbildningsminister PER UNCKEL (m):

Herr talman! I början av Erasmus-programmet är det trots allt begränsade mängder studenter som Sverige har anledning att bereda denna typ av bostäder. Men man behöver inte blicka många år framåt för att inse, och hoppas på, att den här volymen skall vara oändligt mycket större än vad den kommer att vara den närmaste tiden.

Mitt svar på frågan om de provningar som vi då kommer att ställas inför är egentligen detsamma som tidigare, nämligen att de universitet och kommuner som är intresserade av det internationella utbyte som Erasmus inbjuder till har anledning att mycket noga se om sitt hus.

Jag tror också att det kommer att finnas skäl att i de bostadsområden som särskilt tillhandahålls för studenter införa system varigenom studenter som åker ut för att studera i andra länder – det är den andra sidan av Erasmus-programmet – får lämna sina bostäder till uthyrning till de studenter som kommer till vårt land i deras ställe.

Anf. 94 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tror att utbildningsministern och jag är ganska överens om att det är mycket viktigt att vi löser de studerandes boendesituation. Det är enligt mitt synsätt mycket viktigt att vi kan få allt fler att läsa vid universitet och högskolor. Vi behöver ju i framtiden välutbildad arbetskraft för att kunna klara oss i den hårdnande internationella konkurrensen. En bra bostad och en god studiemiljö är viktiga förutsättningar för ett gott studieresultat.

tat. Jag hoppas att utbildningsministern tar tag i den här frågan, så att situationen för våra studerande vid universitet och högskolor inte förvärras.

Jag sade tidigare att jag är övertygad om att kommunalmännen på högskole- och universitetsorterna är beredda att göra en insats, men jag tror att de vill ha en litet mer långsiktig planering än vad som har gällt under de senaste åren.

Överläggningen var härmed avslutad.

22 § Svar på fråga 1991/92:249 om bevarande av åkermark runt Helsingborg

Anf. 95 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Kenneth Lantz har frågat mig på vilket sätt jag kommer att agera för att garantera att högproducerande jordsbruksmark inte kommer att nyttjas vid byggandet av den av banverket planerade Riksbangård Syd i Skåne.

Enligt vad jag har inhämtat studeras olika lägen för en riksbangård i Skåne. Frågan om en lämplig lokalisering och utformning av en sådan riksbangård är naturligtvis av stor betydelse för den lokala och regionala samhällsplaneringen i Skåne. Från rikssynpunkt är det också väsentligt att frågan om en riksbangård i Skåne får en bra lösning.

Kenneth Lantz understryker vikten av att högproduktiv jordbruksmark inte kommer att utnyttjas för denna anläggning. Jag vill i detta sammanhang erinra om bestämmelserna i naturresurslagen till skydd för sådan jordbruksmark. Såsom grundläggande bestämmelse för hushållning anges i naturresurslagen att brukningsvärd jordbruksmark får tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar endast om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen. En förutsättning – och den är viktig – är vidare att detta behov inte kan tillgodoses på ett från allmän synpunkt tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Jag kommer med uppmärksamhet att följa hur naturresurslagen tillämpas när det gäller den planerade riksbangården i Skåne.

Anf. 96 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet Görel Thurdin för svaret på min fråga. Anledningen till min fråga är den rädsla som finns för att närheten till gränstationen och även de topografiska angelägenheterna kommer att ta överhand i stället för bevarandet av den skånska 10-jorden. Storleken på området är ju inte blygsam. Området är ju 500 m brett och 3 500 m långt, och det är en ganska betydande yta.

I detta sammanhang skulle det också bli miljömässiga problem med belysning och rangering. Jag tänker på bullret.

Många kommuner kommer också att se riksbangården som en chans till betydande arbetstillfällen. 1 000 personer – med en spin-off-effekt om 1 200 personer – kommer att beredas arbetstillfällen. Denna möjlighet får absolut

inte bidra till att fler 10-jordar tas i anspråk för att skapa ytterligare arbetstillfällen i den här regionen. Runt Helsingborg har vi dessutom 10⁺-jord.

Jag önskar, herr talman, fråga statsrådet Görel Thurdin om det finns möjlighet att avge ett löfte om att närheten till en tullstation inte skall ha högsta prioritet utan att man kan tillåta att Riksbangård Syd flyttas från 10⁺-jordarna, till fördel för högproducerande åkermark.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 97 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Det är alldeles klart att nästan varenda ärende i samband med naturresurslagen väldigt ofta handlar om sysselsättningen – åtminstone när det gäller byggande etablering och därmed plan- och bygglagen. Därför är kommunerna intresserade av lösningar i frågor av det här slaget. Jag är alltså fullt medveten om problematiken.

Jag var nyligen i Skåne för att informera mig i ett annat ärende. Vi kom då att diskutera denna bangård. Jag kommer att ha som princip att se till att jag blir informerad i så här stora ärenden i ett så tidigt skede som möjligt. Man skall känna att det finns ett tryck på handläggarna. Det gäller ju att mycket noga följa den lagstiftning som finns när det gäller hänsynstagande i fråga om användningen av mark och vatten och även till behoven av en god miljö.

I samband med denna fråga utgår jag från att Kenneth Lantz är positiv till en järnvägsutbyggnad samt till detta att vi kan hantera mer gods på järnväg och därmed få en ökad effektivitet i detta sammanhang.

Anf. 98 KENNETH LANTZ (kds):

Herr talman! Det råder inget som helst tvivel i detta avseende. Statsrådets och min egen åsikt sammanfaller alltså här helt.

Jag är mycket glad över här avgivet svar. Jag tror att vi båda gläds över att de mycket begränsade 10⁺-jordar som finns i vår värld – och sådana råkar finnas i Skåne och i synnerhet runt Helsingborgsområdet – inte skall tas i anspråk för Riksbangård Syd. Om det är någonstans i världen som bra livsmedel kan produceras, så är det väl på 10⁺-jordarna. Låt oss därför gemenamt arbeta för att dessa kan behållas! Tack för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

23 § Svar på fråga 1991/92:278 om Öresundsbron

Anf. 99 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Göran Persson har frågat mig vilken planering jag har för det fortsatta arbetet med handläggningen av en fast förbindelse över Öresund.

Den ordning som gäller för prövning av den fasta förbindelsen – och som jag tror jag har upprepat några gånger tidigare – är den som överensstämmer med den praxis som gäller enligt den lagstiftning som berörs. Någon ansökan om att få bygga en fast förbindelse över Öresund har inte kommit in till regeringen.

Som framgår av regeringsförklaringen kommer en förbindelse över Öre-

sund att bli föremål för prövning enligt naturresurslagen, miljöskyddslagen och vattenlagen. En bred miljökonsekvensbedömning kommer därmed att ske. Miljöprövningen skall gälla en fast förbindelses regionala påverkan och effekter på Östersjön. Avgörande i denna bedömning är att den s.k. nollösningen vad gäller vattenströmningen mellan Östersjön och Kattegatt kan säkerställas. Respekten för det med Danmark träffade avtalet – och även respekten för miljökraven – kräver att miljöprövningen görs med största möjliga noggrannhet. I detta sammanhang skall även andra stater än Sverige och Danmark ha möjlighet att yttra sig om projektet, i enlighet med den s.k. Esbokonventionen.

Jag vill avslutningsvis försäkra Göran Persson om att regeringen har en omsorgsfull planering för den kommande handläggningen av miljöprövningen.

Anf. 100 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på frågan. Jag tycker att det är bra att hon så noga betonar respekten för det ingångna avtalet och respekten för miljöprövningen. Det är stora och svåra frågor som vi har att hantera, och de är viktiga för miljön. De är naturligtvis också väldigt centrala politiskt.

Svaret är allmänt hållet och stämmer väl överens med vad statsrådet tidigare har deklarerat. Jag hade hoppats på litet mer precision. Det var därför jag ställde frågan.

Något som kan vara lämpligt att börja fråga om är: När bedömer statsrådet att en ansökan från brobolaget kommer in, så att processen kan starta? Min andra fråga är: Vilken tid anser statsrådet behövs i departementet för prövningen? Det skulle vara intressant att få en beskrivning av statsrådets syn när det gäller dessa två frågor.

Anf. 101 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag kan inte svara på när ansökan kommer in till regeringen. Huvudmannen för projektet skall se till att det görs miljökonsekvensbeskrivningar enligt den lagstiftning vi har. Jag tror inte att det är särskilt bra om regeringen går in i bolagets hantering, dvs. om jag, som minister, skulle göra det i syfte att påskynda det hela. Vi varken påskyndar eller bromsar hanteringen, utan vi är noggranna med att en så bra miljöprövning som möjligt kommer att göras.

När det gäller tidsplanen för handläggning av byggstart osv. kan jag säga att den eventuella byggstarten kan komma till stånd först när det här är klart. Vi siktar på den starttidpunkt som finns. Vi kan inte hantera ärendet på något annat sätt. Tidpunkten för start ligger således fast tills det visar sig att den eventuellt inte håller.

Anf. 102 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag förstår mycket väl att statsrådet inte kan gå in och agera i brobolaget. Jag frågade efter hennes bedömning. Det är naturligtvis avgörande för det planeringsläge som departementet har att rätta sig efter. Det skall sedan i sin tur hänga samman med en tänkt tidpunkt för byggstart.

Jag ställer den här frågan om tidsplanen därför att många är intresserade av att få en chans att diskutera regeringens bedömning innan tillståndet ges. Ger man ett svävande besked när det gäller tidsramarna, finns det kanske en risk för att man i slutet kan komma att hamna i stor tidsnöd. Det blir kanske inget utrymme då för den här typen av offentligt samtal omkring tillståndsprövningen, vilket de flesta förväntar sig skall komma till stånd. Det vore bra om statsrådet kunde utveckla synpunkter på just den dimensionen av frågan.

Anf. 103 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag förstår mycket väl att det är väldigt viktigt att diskutera hur lång tid saker och ting tar. Jag kan emellertid inte garantera att bolaget inkommer med det underlag som krävs för att kunna fatta beslut i frågan i tid för att ge tillfälle till övrig hantering.

Det är också viktigt att markera att miljödepartementet inte kan gå ut och säga att klarar ni bara det här kommer det klartecken, osv. Vi kan alltså inte heller ge något förhandsbesked i frågan. Däremot kan vi naturligtvis följa hela ärendet från första början, informera oss fortlöpande och se till att vi har en beredskap som gör att handläggningen i departementet inte tar för lång tid. Detta beror naturligtvis på hur det underlag som kommer på regeringens bord ser ut och när det kommer.

Anf. 104 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Låt mig vara mycket precis och rak. Är statsrådet beredd att medverka till att det ges utrymme för ett offentligt samtal om regeringens prövning, innan tillståndsbeslut eller avslagsbeslut fattas?

Anf. 105 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Naturligtvis måste intressenter över huvud taget ha möjlighet att noggrant debattera. Vi har ju också sagt att man internationellt skall vara med och debattera ärendet, men det kan man egentligen inte göra förrän man har ett ordentligt underlag för beslutet. Medan det underlaget växer fram kan naturligtvis en internationell panel finnas med och diskutera fortsättningen när det gäller att ta fram olika saker.

Anf. 106 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag tolkar det beskedet som att statsrådet är beredd att medverka till en sådan hantering att det ges utrymme för ett rejält offentligt samtal om prövningen. Det tycker jag är bra.

Jag kommer osökt in på den andra frågan som statsrådet berörde i sitt svar, nämligen de internationella kontakterna. Statsrådet talar om en panel. Hur har man planerat att de internationella kontakterna skall tas, och hur skall den organisationen se ut?

Anf. 107 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Jag tror att det skall tas internationella kontakter på olika sätt. Beträffande skapandet av en panel vill jag säga att det redan förs diskussioner. Naturvårdsverket ser på vilka personer som skall ingå, och på dansk

håll är man också engagerad och ser efter vilka personer som bör vara med. De länder vid Östersjön som berörs måste naturligtvis ha möjligheter att påverka vilka som skall delta.

Jag tror också att det är viktigt att vi på miljödepartementet engagerar oss internationellt. Det är planerat att jag skall resa till Danmark för att diskutera problemet. Jag tror att kommunikationsministern och miljöministern är involverade. Det är, enligt min mening, mycket viktigt att de två parter, som har slutit ett avtal, för en parallell diskussion samtidigt som det pågår ett arbete med att ta fram en miljökonsekvensbeskrivning.

Anf. 108 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag förstår att statsrådet har behov av att kontakta sin danske kollega, eftersom det är ett gemensamt projekt. Men det var inte riktigt detta som jag avsåg med den internationella dimensionen, utan jag ville veta något om inställningar i övriga länder vid Östersjön och EG-aspekterna. Hur kommer den typen av internationella frågeställningar att hantearas? Uppenbarligen har departementet redan börjat planera.

Anf. 109 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Det är klart att Göran Persson är medveten om att hans egen regering föranstaltade om en hel del saker med tanke på den inriktning som ärendet fick då. Den här regeringen har inte suttit så länge att den har hunnit ta alla de kontakter i t.ex. Öresundsbrofrågan som naturligtvis är nödvändiga. Jag kan försäkra Göran Persson att jag personligen har den mycket bestämda uppfattningen att vi bör sätta oss i förbindelse med representanter för alla länder kring Östersjön. Jag har redan varit i vissa länder vid Östersjön. Den här frågan är naturlig att ta upp när man besöker länderna. Andra länder vid Östersjön är inte omedvetna om vad som pågår. Jag tror att det kommer att tas tillräckliga och nödvändiga kontakter internationellt.

Anf. 110 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är riktigt att det finns en tidigare historia. Nu svarade Görel Thurdin att regeringen har en omsorgsfull planering för att bereda frågan, och det var därför jag fördjupade min fråga. Det är klart att Görel Thurdin kan föra samtal, om hon reser runt i Norden och i det övriga Europa. Men det är väl inte riktigt detta som avses när man enligt Esbokonventionen och andra internationella överenskommelser skall pröva de här frågorna. Det är mot bakgrund av vad som åligger oss i det perspektivet som jag vill fråga vilken planering som regeringen har och hur det förhåller sig tidsmässigt i förhållande till de andra diskussioner som skall föras om bron.

Anf. 111 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Då vill jag säga till Göran Persson att det naturligtvis är andra än jag som skall ha kontakter internationellt. Göran Persson får tålmodigt vänta tills budgetpropositionen kommer och det blir en redovisning. Regeringen kommer ju att löpande visa hur den lägger upp arbetet.

Anf. 112 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag begär inte att Görel Thurdin i dag skall ha färdiga svar på alla de frågor som jag ställer, men när formuleringen är den att regeringen har en omsorgsfull planering får man ju intrycket att det finns svar på ganska många frågor. Nu kommer statsrådet tydligen tillbaka i budgetpropositionen. Vid den tidpunkten får vi fortsätta att diskutera. Det tycker jag är bra. Men som jag sade i inledningen är det här en oerhört stor politisk fråga, och i miljödepartementet förestår ett mycket grannliga arbete. Brobolaget sätter frågan i rullning när det lämnas en ansökan. Sedan har miljöministern och regeringen ansvaret. Jag kommer nog att följa vad som händer och återkommer. Dagens besked om att vi skall få mycket tid på oss och stort utrymme för att föra ett offentligt samtal om prövningen sätter jag stort värde på. Tack för det!

Anf. 113 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Av inriktningen när det gäller frågan, och kanske också av vad som sades om tidsplanen, framskyntar att Göran Persson egentligen lyfter fram tidsaspekten och sätter den före miljöprövningen. Jag hoppas att Göran Perssons fråga inte beror på att det finns en viss oro för att miljöprövningen skall bli för noggrann, så att den tar för lång tid.

Anf. 114 GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Detta var ett ovanligt fräckt påstående från ett statsråd som inte ens kan svara med anledning av de preciseringar som jag har efterlyst. Hon säger själv i det skriftliga svaret att regeringen har en omsorgsfull planering. Jag använde inte samma ton som hon i frågedebatten och tycker att även hon i fortsättningen bör försöka passa sig och inte använda den där typen av utläggningar. Det vore bra om vi kunde se till vad det gäller. En sak är viktig, i detta sammanhang, Görel Thurdin, nämligen att vi inte försätter oss i tidsnöd. Miljöprövningen får inte skötas på ett sådant sätt att man kommer och säger att det inte finns tid till debatt och diskussion. I dag har vi tydligen fått besked om att vi skall få tid, och det tycker jag är bra.

Anf. 115 Statsrådet GÖREL THURDIN (c):

Herr talman! Som kvinna och tillika statsråd vill jag bara säga att den viktigaste uppgiften för mig är att se till att vi lever upp till de krav som ställs i avtalet och att göra en så noggrann miljöprövning som möjligt, vilket också krävs i det riksdagsbeslut som även Göran Perssons partikamrater har ställt sig bakom. Jag har ingen annan ambition än att göra bästa möjliga arbete även när det gäller internationella kontakter och offentlig debatt.

Överläggningen var härmed avslutad.

24 § Svar på fråga 1991/92:204 om indragning av telefonautomater

Anf. 116 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Bengt Hurtig har frågat mig om jag är beredd att med telefonverket ta upp frågan om indragning av telefonautomater i glesbygd.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Så sent som i juni i år beslutade riksdagen att televerket skall kompenseras för sina kostnader för olönsamma telefonautomater i glesbygd.

Televerket har informerat mig om att de indragningar av telefonautomater i glesbygd som kan bli aktuella endast gäller enstaka apparater som används i en så liten omfattning att de inte anses fylla något behov. I samtliga dessa fall erbjuds kommunerna att ha apparaterna kvar mot att de täcker förlusterna för apparaterna. I vad gäller telefonautomater i Norrbottens län, som Bengt Hurtig särskilt tar upp i sin fråga, planeras inga indragningar av telefonautomater.

Överväganden pågår om vilka riktlinjer som skall gälla för kompensation till televerket för de olönsamma telefonautomaterna.

Anf. 117 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Det är utomordentligt glädjande att den opinion som har väckts mot tankarna på en indragning av telefonautomater tydligen har lönat sig. Inom både kustbevakningen och sjöräddningen har man reagerat mycket skarpt mot att en del telefonautomater skulle kunna försvinna, särskilt i skärgården. Alla båtägare har ju inte båtradio, och alla människor har ännu inte handtelefoner så att de kan nå hjälp i ett nödläge. Många människor kanske inte har så stark ekonomi att de kan bära omkring på en telefon.

Det är då glädjande att televerket nu, åtminstone i mitt hemlän, tydligen har tänkt sig att ha kvar de telefonautomater som finns. I övrigt planeras trots allt vissa indragningar. Jag förutsätter emellertid att man i de överläggningar som förs med televerket kommer att fästa stor vikt vid de skydds- och säkerhetsaspekter som måste läggas på de olönsamma telefonautomater som finns runt om i landet, både i fjällvärlden och i skärgården.

Anf. 118 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Det är som Bengt Hurtig säger att det inte är fråga om någon större indragning. I juni i år godkände riksdagen regeringens förslag om att televerket skall kompenseras för sina kostnader för olönsamma telefonautomater. Vi såsom skattebetalare står alltså för att dessa apparater skall få finnas på strategiskt viktiga platser.

Indragningen av olönsamma telefonautomater har efter detta beslut inskränkts till enstaka automater. Jag kan berätta att under perioden från januari förra året till sommaren i år drogs ca 200 automater in i Norrbotten. I det fallet har alltså Bengt Hurtig rätt. Av dessa apparater var tio placerade i glesbygd. En fanns i skärgården. Övriga automater fanns i tätorter. De telefonautomater som televerket har dragit in i tätorterna har i väldigt stor utsträckning varit placerade på offentliga inrättningar såsom sjukhus och järnvägsstationer. Dessa automater har väldigt ofta tagits över av landsting och kommuner, som hyr dem av televerket. Trots att automaterna har dragits in av televerket, har de alltså funnits kvar, hyrda av kommunerna.

Ryktet om telefonautomaternas död i glesbygden är betydligt överdrivet.

Anf. 119 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för detta svar. Jag kommer att framdeles noggrant följa frågan för att se om riksdagens intentioner från i våras kommer att fullföljas.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Överläggningen var härmed avslutad.

25 § Svar på fråga 1991/92:206 om Öresundsbron

Anf. 120 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Olle Schmidt har frågat mig om jag avser att medverka till att den ursprungliga tidsplanen för Öresundsbron kommer att hållas.

Bakgrunden till frågan är att det enligt överenskommelsen mellan Sverige och Danmark skall av vardera staten bildas helägda aktiebolag, som i sin tur gemensamt skall bilda ett konsortium med uppgift att svara för planering, byggande och drift av Öresundsbron.

Som Olle Schmidt så riktigt anger i sin fråga har Danmark först i dagarna nominerat styrelsemedlemmar till sitt bolag, medan däremot det svenska bolaget konstituerade sig under augusti månad. Jag konstaterar därmed att förutsättningarna nu föreligger för att bilda det gemensamma konsortiet och jag utgår från att detta kommer att ske inom kort. Det konkreta arbetet med planering och detaljprojektering kan därmed inledas. Förberedelserna för en miljöprövning har redan påbörjats.

De tidpunkter som anges i överenskommelsen, och som innebär att anläggningsarbetena skall påbörjas under år 1993, bör därför kunna hållas. Några särskilda omständigheter i detta ärende som skulle motivera åtgärder från min sida föreligger därmed inte.

Anf. 121 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret. Det är trots allt ganska allmänt positivt hållet. Det kanske inte är så precist, men vi har tidigare under denna frågestund hört att det inte är så lätt att vara precis.

Jag vill litet mer utförligt ange skälen till att jag känner så stor oro inför planarbetet med Öresundsbron. Framför allt två skäl vill jag nämna för kommunikationsministern. Det ena är det som jag har tagit upp i frågan, nämligen att det danska bolaget har kommit i gång väldigt sent. Som jag har förstått har det varit inre stridigheter. Men nu är det klart, vilket är bra.

Det andra skälet är en allmän oro över kopplingen till Stora Bält-förbindelsen. Som kommunikationsministern säkert är medveten om har man haft väldigt stora problem med tunnelarbetet under Stora Bält. Det har i princip stått stilla efter den 14 oktober, då en olycka inträffade. Man tror att Stora Bält-förbindelsen hittills är försenad med 1,5–2 år. Stora Bält-förbindelsen skulle vara klar 1993 för tåg. Hela förbindelsen skulle vara klar 1996. Tågen skulle alltså ha tre års försprång.

Det som oroar mig är att man i den danska debatten, som jag har följt under ganska många år, har kopplat samman Stora Bält, Öresund och kanske Fehmarnsund. En del människor både på den svenska och på den danska

sidan misstänker att denna koppling finns kvar och att den kraftiga förseningen av Stora Bält-förbindelsen kan försena arbetet med Öresundsbron. Jag vill därför fråga kommunikationsministern: Har kommunikationsministern fått sådana signaler vid de kontakter som rimligen bör ske varje vecka mellan det danska kommunikationsdepartementet och det svenska kommunikationsdepartementet?

Anf. 122 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag kan lugna Olle Schmidt och glädja honom med att vi inte har fått några som helst signaler om att någonting av detta slag skulle försena genomförandet av det civilrättsligt bindande avtal som vi faktiskt har med Danmark. Jag är väldigt säker på att förutsättningarna finns för att anläggningsarbetena skall kunna påbörjas under år 1993 och att vi dessförinnan har genomfört en noggrann och heltäckande miljöprövning av detta projekt, något som är en mycket viktig del av projektet.

Anf. 123 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag ber kommunikationsministern att vara litet mer precis. Det står i svaret att de tidpunkter som anges i överenskommelsen "bör därför kunna hålla". Vidare står det: "Några särskilda omständigheter i detta ärende som skulle motivera åtgärder från min sida föreligger därmed inte." Jag vill då fråga: Finns det kanske anledning att påskynda arbetet i detta sammanhang? Jag lade märke till att Görel Thurdin tidigare sade att regeringen varken bromsar eller skyndar på. Poängen med min fråga var att regeringen enligt mitt sätt att se skall skynda på. Ett beslut i detta ärende om att arbetet skall komma i gång till fullo hastar, kommunikationsministern!

Anf. 124 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Preciseringar i olika sammanhang efterlystes. Det är svårt att spå, särskilt om framtiden. Vi har sett att saker kan inträffa som vi inte råder över. Jag vill kanske inte såsom exempel ta det som hände med arbetet med Stora Bält-förbindelsen.

Det stora problemet är att man inte har varit färdig med själva bolagsbildningen. Detta problem är nu undanröjt. Enligt vad jag kan se i de kontakter som vi har med Danmark finns det ingen anledning att vidta några särskilda åtgärder. Den svenska styrelsen och den danska styrelsen skall nu bilda ett konsortium. Jag har mycket goda förhoppningar om att den tidsplan som redovisats i olika sammanhang skall kunna hållas.

Anf. 125 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Det är måhända fräckt av mig att säga att det ändå finns litet olika uppfattningar mellan de olika regeringspartierna när det gäller Öresundsbron. Det här svaret och Görel Thurdins svar andas kanske en något mindre entusiasm än vad jag skulle önska. För mitt vidkommande är det oroväckande att man varken bromsar eller skyndar på. Jag vill bara poängtera för kommunikationsministern att det för Skånes och för Malmös del är en oerhört betydelsefull fråga. Arbetslösheten där är dramatiskt hög. I Malmö

har man en arbetslöshet som faktiskt bara Norrbotten kan slå – om nu arbetslöshet är någonting att tävla om.

Utvecklingskraften i Skåne och Sydsverige och även i hela Sverige hänger väldigt mycket ihop med Öresundsbron. Sverige behöver knytas samman med Danmark och Europa. Dessa frågor är viktiga. Jag känner därför en viss oro om regeringen inte skyndar på – ni behöver inte alls bromsa, för det har historien gjort i hundra år.

Anf. 126 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! När det över huvud taget gäller infrastrukturinvesteringarnas påverkan på sysselsättningsläget, är detta någonting som för närvarande står i fokus för vårt arbete. Vi arbetar med ett antal projekt för att utnyttja situationen, vilket jag skall återkomma till i andra sammanhang. Där har vi precis samma inriktning, nämligen att inte fördröja någonting i onödan utan tvärtom påskynda när det gäller väldigt många olika nivåer.

Beträffande den entusiasm som kan utläsas ur skrivna svar på enkla frågor, vet jag inte vilken erfarenhet Olle Schmidt har. Min erfarenhet är att de tjänstemän som författar svaren försöker att undvika att låta sig påverkas av något känslosvall. Den eventuella entusiasmen eller bristen på entusiasm får snarare läsas in i de efterföljande, mera fritt tecknade svaren som statsråden ger. Jag försäkrar att när det gäller entusiasmen för att detta projekt skall genomföras i enlighet med regeringsdeklarationen, Olle Schmidt, är vi helt eniga inom de partier som finns i regeringen.

Anf. 127 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Det var ganska fyndigt av kommunikationsministern att tala om erfarenhet. Min erfarenhet av frågesvar här i kammaren är starkt begränsad. Men jag känner till det språk som används i skrivningarna – jag har själv skrivit en del en gång i världen.

Jag tror att det är av oerhörd vikt att de signaler som kommer fram i den efterföljande diskussionen är entydiga, så att vi kan försäkra oss om att vi har en regering som vill bygga den här bron. Det har rått en viss tveksamhet om kammarens inställning i denna fråga, men nu har det äntligen fattats ett beslut. För att så här i juletider vara vänlig, tolkar jag det som – kommunikationsministern får sedan säga om jag har tolkat rätt eller fel – att kommunikationsministern personligen gärna ser att bron kommer till stånd, och att vi i grund och botten tycker att det är ett viktigt beslut och att det – både bokstavligen och bildligt – är en viktig bro som skall byggas.

Anf. 128 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Man kan tvista om vilka effekter som den här bron kan ha, men jag är övertygad om att den sysselsättningspolitiska effekten i Malmöregionen är mycket stor vid själva genomförandet av entreprenaden. Det är den ena effekten.

Den andra är den positiva effekt som bron kommer att få som en regional förbindelselänk. Olle Schmidt och jag kan ju bara tänka oss vilken effekt det skulle få på sysselsättningen om vi i Stockholm skulle ersätta Essingeleden med färjor. Man kan vara helt lugn för att regeringen inser vilken betydelse

Svar på frågor

bron har för regionen i fråga. Vi gör allt vad vi kan för att avtalet skall uppfyllas inom de tidsramar som är utmätta.

Anf. 129 OLLE SCHMIDT (fp):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Om det skulle finnas några tveksamma i regeringen, vilket jag vid Gud hoppas att det inte finns, förväntar jag mig att kommunikationsministern också övertygar dem på ett entusiastiskt sätt, och då i första hand verbalt.

Överläggningen var härmed avslutad.

26 § Svar på fråga 1991/92:212 om Europaväg 6

Anf. 130 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Kenth Skårvik har frågat mig om regeringen ämnar att ställa medel till förfogande för omedelbar fortsatt utbyggnad av E 6-an från Ljungkile och norr över i Bohuslän.

Bakgrunden till frågan är att i samband med nedläggningen av Uddevalla-varvet fick vägverket i uppdrag av regeringen att projektera och upprätta arbetsplan för utbyggnad av väg E 6 till motorväg mellan Stenungsund och Uddevalla. Medel för utbyggnad av objektet på södra delen från Stora Höga till Ljungkile erhöles genom riksdagsbeslut våren 1987 och i september i år öppnades den delen av vägen för trafik.

Vad som nu återstår av utbyggnaden av E 6-an är alltså sträckan norr om Ljungkile. Norra delen av objektet har omarbetats och omfattar nu även en förbifart vid Uddevalla med en förbindelse över Sunninge sund. Byggstart för sträckan vid Ljungkile kan ske i maj 1992. För sträckan Ljungkile-Förshälla finns en fastställd arbetsplan som möjliggör att byggstart kan ske under nästa år. Däremot kräver sträckan Förshälla-Torp, där bron över Sunninge sund ingår att en arbetsplan fastställs.

Den totala kostnaden för utbyggnaden av sträckan Ljungkile-Torp är beräknad till 2 miljarder kronor i 1991 års prisnivå. Utbyggnaden är avsedd att finansieras dels med avgifter, dels med anslagsmedel. I gällande flerårsplaner finns inga medel avsatta för projektet. Regeringen kommer därför att i särskild ordning senare att pröva möjligheterna att utanför statsbudgeten finna medel till strategiska vägföretag. I det sammanhanget kan även det nu aktuella företaget komma att prövas.

Anf. 131 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Jag tackar kommunikationsministern för svaret, som det fanns en del positiva antydningar i.

Jag vill börja med att ställa en ytterligare fråga. Kommunikationsministern talade om en arbetsplan för sträckan norr om Förshälla. När den är klar, kommer kommunikationsministern då att kunna ge vägverket ett besked om att det kan bli en fortsatt utbyggnad?

Ett av de mest angelägna besluten som regeringen måste fatta i samband

med anslag till vägutbyggnad är att vägverket i region väst får klara besked om fortsatt utbyggnad av E 6-an norr om Ljungskile i Bohus län.

Precis som kommunikationsministern sade är det just nu tyvärr stopp efter invigningen och färdigställandet av utbyggnaden av sträckan mellan Stora Höga och Ljungskile. Det har därför uppstått en ny flaskhals med rikliga möjligheter till olyckor mellan Ljungskile och Uddevalla – för den som känner sig manad att ta det ansvaret.

Vägverket väntar på att man vid fördelningen av pengarna skall anslå medel för fortsatt utbyggnad, vilket ingick i löftena – precis som sägs i svaret – kring Uddevallapaketet, som lades fram efter Uddevallavarvets nedläggning.

E 6-ans sträckning Oslo–Uddevalla–Göteborg skall enligt en gemensam plan mellan vägverket i Norge och vägverket i Sverige vara utbyggd senast år 2005. Vägen behöver av flera skäl ha motorvägsstandard, framför allt av trafiksäkerhetsskäl.

Arbetet med den resterande vägsträckan behöver påbörjas nu, med tanke på en alarmerande och ökande arbetslöshet i Bohus län. Även en onödig arbetslöshet kostar samhället mycket pengar, som skulle kunna användas på ett betydligt bättre sätt. En fortsatt utbyggnad av Europaväg 6, så att den får förutsättningar att vara en Europaväg med motorvägsstandard, är nödvändig.

Anf. 132 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag har förståelse för de synpunkter som finns i området, inte minst med tanke på olycksstatistiken som visar att det är angeläget att ta itu med den här vägen.

Herr talman! Jag konstaterar att jag i dagens läge inte kan ge något annat svar än det som jag har lämnat. Kenth Skårvik skall ändå se en strimma av hopp, eftersom vi skall fortsätta att studera möjligheterna att finna nya finansieringsformer för strategiska projekt.

Om man studerar regeringsdeklarationen, finner man att den här regeringen – när de statliga företag som lika väl, kanske i vissa fall t.o.m. bättre, kan drivas av privata intressenter säljs och regeringen får loss pengar – avser att satsa på sådant som ingen annan är beredd att satsa på, nämligen utbyggnad av vägar och järnvägar. Det är någonting som vi nu skall studera, Kenth Skårvik. Under tiden studerar vi också vilka objekt som kan komma i fråga när det blir möjligt att genomföra denna omfördelning av statens balansräkning.

Anf. 133 KENTH SKÅRVIK (fp):

Herr talman! Som jag sade i början är jag tacksam för svaret. Jag känner att det finns en ljusning för att E 6-an skall kunna färdigställas och få motorvägsstandard enligt den plan som finns. Men det är klart att det är mycket angeläget för denna stora region och för vägverket, om man gör en arbetsplan och får fram detta tillsammans med Uddevalla kommun, att få veta om man verkligen kommer att få fortsätta sedan. Sunningesundsleden är också mycket viktig ur både miljösynpunkt och trafiksäkerhetssynpunkt, eftersom

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

det inte är lämpligt att ha en väg som går rakt igenom Uddevalla förbi de stora sjukhusen. Det är en av orsakerna till att man vill låta vägen gå förbi.

Jag är ibland litet rädd för att man kopplar ihop utbyggnad av järnvägar och vägar. Jag har hört tongångar som innebär att om man får motorvägen kan järnvägen gå någon annanstans. Jag anser att dessa saker inte har med varandra att göra i detta sammanhang. Denna väg har så stor betydelse för sträckningen Oslo-Göteborg-Köpenhamn att det bör göras något positivt av den.

Överläggningen var härmed avslutad.

27 § Svar på fråga 1991/92:220 om fordonskungörelsens bestämmelser om mobilkranar

Anf. 134 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Lennart Fremling har frågat mig om regeringen avser att ändra reglerna för mobilkranar så att även sådana mobilkranar som har en lyftkapacitet som är mindre än 10 ton skall omfattas av de bestämmelser som i dag gäller för mobilkranar med en lyftkapacitet på 10 ton eller däröver. Om en sådan ändring skulle bli aktuell skulle denna därmed enligt Lennart Fremling få till följd att fler fordon än hittills omfattades av bestämmelser som inte är Europaharmoniserade.

Mobilkranar tillhör fordonsggruppen motorredskap. För dessa fordon och för traktorer beslutade riksdagen och regeringen om ett helt nytt regelsystem som skulle gälla från den 1 januari 1991. På grund av att man inom den Europeiska gemenskapen var i färd med att utarbeta bestämmelser för motorredskap och traktorer som skiljer sig från de bestämmelser som beslutats i Sverige beslöt riksdagen att skjuta upp ikraftträdandet av de nya reglerna för motorredskap och traktorer till den 1 januari 1993.

För en särskild typ av motorredskap, nämligen mobilkranar med en lyftkapacitet på 10 ton och däröver samt tornsvängkranar med en lyftkapacitet på 4 ton och däröver, bestämdes emellertid att de nya reglerna skulle träda i kraft den 1 januari 1991. Det som framför allt skiljer de nya reglerna från de gamla är att det numera inte finns någon konstruktiv hastighetsbegränsning.

Det är regeringens strävan att harmonisera de svenska bestämmelserna på alla områden till de bestämmelser som gäller inom den Europeiska gemenskapen. Detta innebär att de regler för bl.a. motorredskap som skall träda i kraft den 1 januari 1993 kan behöva ändras med hänsyn till utvecklingen i Europa på det aktuella området. Detta gäller i så fall även de mindre mobilkranar som Lennart Fremling riktat uppmärksamheten på.

Anf. 135 LENNART FREMLING (fp):

Herr talman! Jag vill tacka kommunikationsministern för svaret. Bakgrunden till min fråga är att fordonstillverkare och andra intressenter inom området för traktorer och motorredskap tidigare inte har fått tekniska regler utgivna i god tid innan de skall börja tillämpas. Jag gläds åt att vi har fått en regering som förstår betydelsen av att ge industrin, såväl småföretag som

storindustri, klara spelregler. Därför vill jag framhålla betydelsen av att man är tydlig när det gäller att sätta gränser. Kan jag uppfatta svaret på ett sådant sätt att ingen ändring kommer att ske av 10-tonsgränsen förrän den 1 januari 1993, dvs. kan industri- och mobilkransanvändare nu lita på att förutsättningarna för deras verksamhet och konkurrensförhållanden inte plötsligt ändras?

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 136 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Det är som Lennart Fremling säger, nämligen att ett av de största problemen, i varje fall ett av de mycket stora, att vi skall kunna behålla arbete och sysselsättning här uppe i denna kalla nord, är att vi när det gäller hela tiden har råkat ut för att spelreglerna har ändrats under pågående match. Och är det något som denna regering vill ändra på av generell karaktär är att det i stället skall ges tydliga och långsiktigt hållbara regler.

I detta sammanhang handlar det emellertid om en övergångssituation från ett system till ett annat. Alldeles uppenbart kan man ändå blicka framemot den 1 januari 1993. Därefter kommer ju alla otydligheter att vara undanröjda. Fram till dess lär vi få leva med den situation som Lennart Fremling har påpekat i sin fråga.

Anf. 137 LENNART FREMLING (fp):

Herr talman! Kan jag då uppfatta att någon ändring av de regler som trädde i kraft den 1 januari 1991 inte kommer att ske under löpande period? Mobilkranar under 10 ton kommer alltså inte i åtnjutande av de gynnsammare regler som gäller för mobilkranar över 10 ton?

Anf. 138 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! På denna punkt måste jag göra Lennart Fremling besviken. Jag kan inte utfärda något sådant generellt löfte.

Anf. 139 LENNART FREMLING (fp):

Herr talman! Vi vet ju att nya regler skall träda i kraft den 1 januari 1993. Men de är i och för sig inte heller klara. Jag förutsätter naturligtvis att kommunikationsdepartementet håller på att arbeta med att klargöra hur regelsystemet skall se ut för motorredskap och traktorer från den 1 januari 1993. Kan man räkna med att detaljreglerna kommer att publiceras i god tid innan de skall träda i kraft? Annars tror jag att man redan nu måste överväga att senarelägga detta ikraftträdande.

Anf. 140 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Även på denna punkt måste jag göra Lennart Fremling besviken, eftersom jag inte kan ge honom något konkret svar på när ikraftträdandet och publiceringen av dessa regler kan äga rum. Jag kan bara säga att regeringen, med beaktande av rättssäkerhet och trafiksäkerhet, kommer att försöka överbrygga den mycket svåra perioden vid övergången från ett regelsystem till ett annat.

Anf. 141 LENNART FREMLING (fp):

Herr talman! Jag är tacksam för att kommunikationsministern vill verka för fasta spelregler på området.

Överläggningen var härmed avslutad.

28 § Svar på fråga 1991/92:243 om avmonopolisering av flyget

Anf. 142 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Hans Dau har frågat mig när vi kan bryta nuvarande monopol för Linjeflyg på vissa inrikes flyglinjer.

Jag delar Hans Daus syn att konkurrens är en god väg för att öka effektivitet och service inom flygsektorn. Som frågeställaren säkert känner till har riksdagen under 1991 beslutat om vissa förändringar av riktlinjerna för inrikesflyget i riktning mot större konkurrens. Den nuvarande regeringen har i den ekonomisk-politiska propositionen deklarerat att arbetet med att skapa en avreglerad flygmarknad måste intensifieras. För närvarande undersöker regeringen därför möjligheten att snarast ta ytterligare avreglerande steg inom inrikesflyget. Det är dock ännu för tidigt att ge något entydigt svar när det gäller tidpunkten för en sådan förändring. Frågeställaren bör således kunna se tiden an med en viss tillförsikt.

Anf. 143 HANS DAU (m):

Herr talman! Jag får tacka kommunikationsministern för svaret. Jag hade trots allt väntat mig ett mer konkret svar. I sista meningen står det att jag skall se tiden an med en viss tillförsikt. Jag hade väl hoppats att kunna se tiden an med full tillförsikt.

Svaret är litet svävande. Det står bl.a. att regeringen undersöker och att det är för tidigt att ge något entydigt svar. Jag tycker att det är oroväckande.

Att vi som drabbas av dessa orimligt höga priser på inrikesflyget dessutom får en icke acceptabel service är i allra högsta grad otillfredsställande.

Jag vill fråga Mats Odell följande: Vad finns det att undersöka? Varför kan man inte slå till omedelbart, så att man kan känna full tillförsikt när det gäller att detta kommer att ske mycket fort?

Anf. 144 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Det är faktiskt på det sättet, Hans Dau, att det även i det politiska livet finns vissa tidtabeller. Vi hoppas att de håller, på samma sätt som vi hoppas att tidtabellerna håller när vi skall ut och flyga, m.m.

Det som jag syftar på i svaret är att i budgetpropositionen, som läggs på riksdagens bord den 10 januari, kommer ett svar att ges på dessa frågor. Om Hans Dau ställer en fråga exakt en månad före denna tidpunkt får han ursäkta att jag här inte kan stå och avslöja innehållet i budgetpropositionen på detta område. Men jag tror att Hans Dau kommer att bli mycket nöjd med det som står i budgetpropositionen.

Jag kan försäkra att den här regeringen kommer att se till att Sverige ligger

i framkant i Europa när det gäller att avreglera flygmarknaden. Både när det gäller utrikes flyg och inrikes flyg är vi bundna av samarbetsavtal.

Sverige kommer att vara ett land som ligger i frontlinjen när det gäller att avreglera på det här området. Det är en process som pågår inom EG. Vi har lagt på riksdagens bord en proposition om att riksdagen skall godkänna det avtal som Sverige och Norge har tecknat med EG om en gemensam luftfartsmarknad. Inom EG håller man på att avreglera den. Det sker i tre steg. Det här är saker som vi bara inte kan springa ifrån.

Än en gång, herr talman! Jag försäkrar Hans Dau att Sverige på luftfartspolitikens område kommer att ligga i frontlinjen när det gäller avreglering.

Anf. 145 HANS DAU (m):

Herr talman! Nu får jag verkligen tacka för svaret. Nu kanske jag känner full tillfredsställelse i stället för bara viss tillfredsställelse, därför att kommunikationsministern nu angav en tidtabell. Den var mycket kort och koncis. Jag hoppas att han kan hålla den bättre än Linjeflyg håller sin.

Överläggningen var härmed avslutad.

29 § Svar på fråga 1991/92:248 om infrastruktursatsningarna

Anf. 146 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Åke Carnerö har frågat mig hur regeringen avser fördela satsningarna på bättre infrastruktur om jämförelse sker med järnvägs- resp. landsvägstrafik.

Jag anser att man måste anlägga ett brett perspektiv när man diskuterar investeringar i infrastruktur. De olika trafikslagen ingår i ett trafiksystem där de såväl konkurrerar som samverkar med varandra. De olika transportslagen skall användas där man bäst tar till vara deras specifika egenskaper, spår-bunden godstrafik har sina fördelar. Därmed ges förutsättningar för en kostnadseffektiv transport.

Jag anser också att det är marknaden som skall styra efterfrågan på transporter. De investeringar i infrastruktur som staten gör måste utgå från bedömningar om denna efterfrågan. För att vara realistisk vill jag i detta sammanhang erinra om den övertro som finns på möjligheten att överföra gods från landsvägstrafik till järnvägstrafik. Enligt beräkningar som transportrådet utfört är en realistisk överföringspotential ca 1,5 miljarder tonkm/år, vilket är ca 2,7 % av godstransportarbetet i Sverige.

Jag arbetar för närvarande med att utforma inriktningen för den kommande infrastrukturplaneringen. En redovisning av mina förslag kommer att presenteras för riksdagen i budgetpropositionen i januari nästa år. Jag kommer också att återkomma med konkreta förslag till investeringar i infrastrukturen och finansiering av dessa.

Anf. 147 ÅKE CARNERÖ (kds):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Kommunikationspolitik är också i viss mån arbetsmarknadspolitik, inte

bara kortsiktigt utan också långsiktigt just när det gäller infrastruktursatsningar. Problemet, som jag ser det, är att få det hela att gå ihop med regional miljöpolitik. Anser statsrådet att det är möjligt att ge SJ sådana resurser att kombitrafik och andra former av godstransporter på allvar kan komma att konkurrera med lastbilstrafik?

Anf. 148 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Först vill jag säga att det känns svårt att behöva lämna så pass knapphändiga svar som jag måste lämna även på denna fråga, men bakgrunden är densamma som när det gäller den förra frågan, nämligen att vi den 10 januari nästa år, om exakt en månad i dag, skall lägga fram budgetpropositionen, som delvis skall handla om dessa saker. Då hoppas jag att Åke Carnerö och jag skall vara mera överens om vad som skall göras än vad vi i dag kan vara.

Beträffande regional miljöpolitik: Infrastrukturinvesteringarna har olika effekter beroende på var de läggs. Det finns indikationer på att om miljöaspekterna skall sättas främst, skall satsningarna ske på vägutbyggnad i storstadsområdena. Om de regionalpolitiska aspekterna skall sättas främst är det andra typer av satsningar som skall göras.

Åke Carnerö frågade konkret om SJ kan få sådana resurser att man kan överföra mer godstransporter till kombitrafik. Där tror jag att svaret är ja, med den reservationen att SJ delvis skall skapa dessa förutsättningar självt genom att bedriva en lönsam politik i enlighet med 1988 års trafikpolitiska beslut. Just kombitrafiken har de bästa företagsekonomiska förutsättningarna att lyckas.

Låt oss titta på de siffror som transportrådet redovisat, nämligen att man skulle kunna överföra 1,5 miljarder tonkm/år motsvarande 2,7 % av transportarbetet. I en tioårsperiod handlar det alltså om 27 %. Jag tror att inte minst en positiv utveckling på godssidan och när det gäller metoderna kommer att bidra till att detta möjligen skall kunna ökas ytterligare något. Det skall vi hjälpas åt att försöka åstadkomma.

Anf. 149 ÅKE CARNERÖ (kds):

Herr talman! Jag är mycket nöjd med svaret. Där nämns att spårbunden godstrafik har sina fördelar. Att detta har med miljö att göra är vi naturligtvis helt överens om. Det är marknaden som skall styra efterfrågan. Det är bara att hoppas att marknaden kan bli sådan att alltmer förs över till spårbunden trafik. Jag ser med spänd förväntan fram emot budgetpropositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.

30 § Svar på fråga 1991/92:258 om portot för föreningar

Anf. 150 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Fredrik Reinfeldt har frågat mig vilka besparingar eller rationaliseringsvinster postverket förväntar sig av att avskaffa föreningsportot

samtidigt som man inrättar ett system som skall lämna föreningslivet opåverkat.

Postverket är ett affärsverk med ett stort antal anställda, ca 70 000, vilket innebär att postverket måste ha regler och rutiner som är så enkla som möjligt för att man skall kunna uppnå hög kvalitet och ha en effektiv kontroll.

Syftet med de produktförändringar som postverket genomför den 1 januari 1992 är bl.a. att det skall finnas tydliga och enkla produkter som alla kan använda och att byråkrati med s.k. innehållsregler skall tas bort.

Om föreningar har rätt att frankera 100 gr brev med portot för 20 gr brev, har postverket svårt att kontrollera att försändelserna är rätt frankerade, eftersom alla andra brev i samma viktclass är frankerade med 4:60 kr.

Föreningar kan fortsättningsvis, liksom andra kunder, använda ekonomibrev. Samtidigt försvinner föreningarnas abonnemangsavgift och portot för 20 gr ekonomibrev sänks.

För föreningarna innebär förändringen vidare vissa förenklingar genom att abonnemangskort ej längre behöver visas på postkontoret vid inlämning, utan breven behöver bara förses med ett "B", liksom andra ekonomibrev.

Sammanfattningsvis gör inte postverket någon rationaliseringsvinst på den nya rutinen för föreningar, utan vinsterna av förändringen uppkommer i ett mer enhetligt system med enkla tydliga regler och förbättrade kontrollmöjligheter.

Anf. 151 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret. Posten och en del andra statliga verk genomgår en mycket intressant förändring i sin utveckling mot att bli mer marknadsinriktade och för den delen också mer affärsmässiga. Bl.a. visar en rapport från expertgruppen med studier i offentlig ekonomi omfattande SJ, televerket och posten att man avser att bolagisera med inriktning mot att kanske privatisera dessa bolag. Det ställer en del nya krav på postverket.

Jag tycker tyvärr att statsrådets svar litet grand mera har perspektivet hur det fungerar för posten i dag. Föreningslivet har redan i dag möjligheten att använda ett billigare porto, men man måste stämpla "B" på brevet. Man betalar 1 500 kr. i s.k. abonnemangsavgift, och man får inte lägga brevet på lådan. Det är de förutsättningar som gäller för föreningslivet i dag. Nu ändras detta system. Tyvärr måste man nog konstatera att det inte blir den förenkling som statsrådet beskriver. I stället skall man nu frankera med fullt porto och sedan halvårsvis få tillbaka halva portot för breven mellan 20 och 100 gr. Det märkliga är att det innebär mycket stora likviditetsförändringar för större föreningar, dels för föreningslivet, dels och framför allt för posten. Bara 20 000 brev på ett halvår i en förening skulle alltså leda till en återbetalning på 46 000 kr. Om man har en någorlunda klar bild av hur föreningslivet ser ut i dag i Sverige – det är ganska betydande – är det ganska fantastiska belopp som vi talar om nu.

Det förslag som genomförs vid årsskiftet kommer säkert att göra finansavdelningen på posten mycket lycklig, men det kommer att skapa stora likviditetsproblem för föreningslivet. Det blir årets viktigaste bidrag att få tillbaka pengarna från posten.

Anf. 152 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Fredrik Reinfeldt frågar mig vilka besparingar eller rationaliseringvinster som förväntas av att posten avskaffar föreningsportot. Jag har tagit sikte på och svarat på den frågan. Då säger Fredrik Reinfeldt att jag svarar endast på vad det får för effekter för posten. Jag tycker nog att det var det frågan handlade om.

Jag förstår att denna aspekt kan bekymra föreningarna. Men samtidigt är vi, Fredrik Reinfeldt, överens om att se till att affärsverken blir effektiva och rationella, dvs. att det blir enhetliga och tydliga produkter som alla kunder kan använda. Byråkratin skall minimeras med t.ex. denna typ av innehållsregler. Jag kan inte belägga att det förekommer fusk i dag. Men systemet inbjuder naturligtvis till det.

Förändringen skall nu ske den 1 januari. Jag tror att det är ett system som i det stora hela är neutralt för dem som använder det. Jag medger dock att likviditetsaspekten kan vara ett bekymmer för vissa föreningar. Men de föreningar som skickar så pass många försändelser som Fredrik Reinfeldt gav exempel på, torde ändå klara räntan på halva portokostnaden under den tid det är fråga om.

Anf. 153 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Min poäng är att posten kommer att tjäna stora pengar på detta. Det kan vara positivt, framför allt för posten. Men frågan är om det blir mindre byråkratiskt. I de instruktioner som posten har skickat ut till föreningslivet står det fortfarande att breven skall stämplas med ett B, dvs. ingen förändring från tidigare. Nu skall breven i stället frankeras med fullt ekonomibrevsporto på 4:60. Föreningslivet skall räkna och fylla i antalet brev på en följesedel. Sedan skall breven och följesedeln lämnas in i kassan på postkontoret tillsammans med föreningens abonnemangskort. Abonnemangskortet finns kvar, men någon abonnemangsavgift behöver inte betalas. Sedan skall dessa följesedlar skickas till posten varje halvårsskifte.

Fortfarande finns alla dessa kontrollfunktioner kvar. Vi måste räkna breven, och vi måste halvårsvis följa upp följesedlarna. Hela denna rundgång för att få en reduktion tillbaka på en ganska stor mängd pengar. Hela systemet är gjort för att posten skall ha finansiella förutsättningar att placera dessa stora belopp.

Anf. 154 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag inser de aspekter som Fredrik Reinfeldt tar fram. Jag tror ändå att en förening eller organisation har anledning att hålla ordning på hur många brev man skickar och gör en förteckning. Jag tycker inte att det är orimligt. Däremot är det orimligt att posten skall hålla reda på vad som finns inuti kuverten. Det är vad det gamla systemet byggde på. Jag tror att detta är en nödvändig förändring för att i ett längre perspektiv komma in i en bättre fungerande postservice.

Anf. 155 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det här är intressant. Posten har i dag egentligen bara en monopolverksamhet kvar, nämligen frimärksutgivningen. I någon mån finns

det konkurrens på alla andra områden som posten är verksam inom. Det gäller distribution av brev i dag. Bl.a. har City Mail i Stockholm uppmärksamhets.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Tyvärr får jag känslan av att litet komplicerande system som bygger på återbetalning osv. binder fast kunderna vid en enda producent av denna service, nämligen posten. Det är också något som kommer fram i den offentliga utredning där man bl.a. diskuterat att utvecklingen skall gå mot att postbefordran blir en konkurrensutsatt verksamhet.

Portoutgifter utgör betydande kostnader för föreningslivet. I en tid när kommuner och andra bidragsgivare minskar sina bidrag har det en effekt att portokostnaden blir dyrare.

Anf. 156 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Både Fredrik Reinfeldt och jag välkomnar säkert en ökad konkurrens även på detta område. För försändelser som skall distribueras över hela vårt stora, långsmala och vackra land kostar det mycket pengar att manuellt se till att försändelserna kommer ut till varje brevlåda. Där finns det ingen konkurrens i dag. Det är den verksamhet som är minst lönsam. Jag kan inte ge Fredrik Reinfeldt något svar på om den verksamheten över huvud taget går ihop för postens del. Men jag kan försäkra att den verksamheten är den minst lönsamma av de verksamheter posten har.

Den verksamhet som i dag är konkurrensutsatt, där det nämnda företaget City Mail är inblandat, har en helt annan problematik. Där handlar det om massdistributionens fördelar.

Anf. 157 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Avslutningsvis vill jag konstatera att förändringen av systemen har mötts med stor förvåning inom föreningslivet. Föreningarna ser framför sig att det hela blir mer komplicerat, högre kostnader för föreningarna och stora vinster för posten – om man bortser från förutsättningarna för att kunna producera denna överlikviditet.

Det finns en risk att posten, mot bakgrund av att man kan hävda att man faktiskt måste distribuera post över hela landet och därmed bedriver en verksamhet som inte går med vinst, inte heller sköter sig när det gäller postutdelningen i t.ex. storstadsregionerna.

Jag tror att denna typ av regler binder fast hela föreningslivet vid posten och det i en tid när det snart kommer att finnas många sätt att skicka post, t.o.m. att kunna kommunicera med hjälp av datorer.

Anf. 158 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag välkomnar konkurrens framöver även på detta område. Jag tror att det är det bästa sättet att få ett system att bli kostnadseffektivt och som fungerar i olika avseenden – och där det sätts ett riktigt pris. I dag vet vi inte om ett riktigt pris tas ut eftersom det fortfarande råder ett monopol.

Överläggningen var härmed avslutad.

31 § Svar på fråga 1991/92:283 om trafiken vid Trollhättan – Vänersborgs flygplats

Anf. 159 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Stig Bertilsson har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att flygtrafiken vid Trollhättan – Vänersborgs flygplats, som ingår i det nationella nätet, skall kunna säkras.

Trollhättans flygplats är en kommunalt ägd flygplats. Det är riktigt som frågeställaren påpekar att denna flygplats hittills ingått i det nät av flygplatser som trafikeras av Linjeflyg och SAS och som har definierats som primärnätet.

Det utvecklingsarbete som för närvarande bedrivs inom luftfartsverket och regeringskansliet beträffande verkets framtida struktur syftar till att finna effektivare driftsformer bl.a. genom nya huvudmannaskapsformer på de statliga flygplatserna. Något förstatligande av kommunala eller privata flygplatser har därvid inte diskuterats. En del i arbetet är att definiera och avgränsa statens ansvar inom flygplatsnätet i en framtid med mera avreglerade marknadsformer inom flygtrafiken. Detta arbete är endast påbörjat, och något ställningstagande i frågan för Trollhättans del redan nu är därmed inte aktuellt.

Mot denna bakgrund är jag nu inte beredd att vidta några åtgärder med anledning av frågan.

Anf. 160 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Med tanke på statsrådets något avvaktande svar, vill jag ställa en ytterligare fråga till statsrådet.

Trollhättan-Vänersborgs flygplats är synnerligen betydelsefull för hela regionen. Under 1990 var där 160 000 resenärer. Det var en väsentlig siffra inte bara för fyrstadsområdet utan också för hela norra Bohuslän och Dalsland. Sedan kom den s.k. flygkrisen. Då minskade antalet flygande under det här året.

Detta har inte bara lett till kortsiktiga ekonomiska bekymmer, utan det har också lett till att tankarna på en ny flygplats har helt avbrutits. Man har t.o.m. låtit göra en koncessionsprövning av en ny större flygplats i regionen. Men utvecklingen och valresultatet har lett till att det resonemanget inte längre gäller. Konsensualavtalet mellan de fyra kommuner som driver flygplatsen har sagts upp. I dag råder ett avtalslöst tillstånd. Det finns ett akut nedlägningshot till den 6 januari.

Statsrådet vill inte agera nu. Vi får hoppas att flygplatsen överlever det utredningsarbete som pågår inom luftfartsverket. Med tanke på att flygplatsen anses vara av nationell betydelse vill jag understryka att det faktiskt finns risk för att det reguljära flyget upphör inom mindre än en månad. I dag har vi ett avtalslöst läge. Personalen har informerats om att den möjligtvis blir uppsagd.

Jag måste fråga mig om man från statens sida kan åse en utveckling av detta slag för en flygplats i Sveriges femte största region. Kan man inte tänka sig att statsrådet medverkar till att man tidigarelägger eller påskyndar en konkretisering av vad luftfartsverket och staten skall göra?

Anf. 161 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Regeringens strävan är att upprätthålla en god transportförsörjning i landets olika delar i enlighet med riksdagens trafikpolitiska mål. Det är i det perspektivet vi måste se på exempelvis Trollhättans flygplats. Man måste också väga in tillgången på annan trafik och till flygplatser i närheten, t.ex. Landvetter, Lidköping och Skövde. Men eftersom en avvägning ännu inte har gjorts beträffande hela landet är det litet tidigt att just nu slå fast Trollhättans betydelse för det nationella transportsystemet. Under 1992 kommer regeringen att arbeta med definitionen av ett nationellt flygplatsnät.

Herr talman! Dessutom måste man väl ändå tillmäta de kommunala beslut som har fattats i denna fråga av demokratiskt valda församlingar en viss respekt. Att vi i denna kammare skulle gå in och förstatliga verksamheter och kullkasta beslut som har fattats i demokratisk ordning verkar knappast ligga i tiden.

Anf. 162 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag delar gärna statsrådets uppfattning i fråga om att springa över kommunala beslut. Men problemet är att det just nu inte finns några kommunala beslut. Förhoppningsvis skall kommunala beslut fattas under denna månad i fyra kommuner. Det är en grundläggande förutsättning för att vi över huvud taget skall ha någon fungerande flygplats i denna region. Om man håller med om att denna flygplats har ett nationellt intresse är det högst rimligt att man agerar i avvaktan på beslut och för att påverka, fram till det att dessa kommunala beslut fattas.

Anf. 163 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Det är naturligtvis en svår situation som råder i flygplatsfrågan. Jag konstaterar att en del kommunala beslut har fattats. Vi avvaktar andra. Under nästa år kommer ett arbete att ske när det gäller att definiera vad som är ett nationellt flygplatsnät. I avvaktan på detta kan jag inte, även om jag gärna skulle önska det, ge ett mer konkret svar på denna fråga.

Anf. 164 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag har mycket stor förståelse för det i sig. Jag vill ändå säga att läget är det att ingen av ägarna i dag har fattat beslut om en fortsättning. De kommer förhoppningsvis att göra det under december månad. Skulle detta leda till att Landvetter och Lidköping eller Skövde blir alternativa flygplatser för tvåstads- och fyrstadsregionen, har man, möjligtvis genom passivitet, medverkat till en katastrofal utveckling för denna region.

Anf. 165 Kommunikationsminister MATS ODELL (kds):

Herr talman! Jag vill gärna upprepa något som jag sade i samband med en annan fråga. En mycket intressant och viktig utveckling är den som nu är på gång vad gäller avregleringen av inrikesflyget. Jag är helt övertygad om att i det perspektivet kommer Trollhättans flygplats och andra motsvarande flygplatser att få en renässans. Förutsättningar för att skapa fler livskraftiga kommunala flygplatser kommer att finnas. Jag tror inte att vi skall sträva

efter att förstatliga fler flygplatser, utan efter att skapa ett underlag för ett bärkraftigt inrikesflyg på allt fler flygplatser runt om i Sverige.

Anf. 166 STIG BERTILSSON (m):

Herr talman! Jag delar statsrådets uppfattning. Vi skall inte förstatliga. Jag hoppas att den framtida modellen leder till det som statsrådet vågar förutskicka om flyget i denna region.

Överläggningen var härmed avslutad.

32 § Svar på fråga 1991/92:265 om boverket och bostadsbidragen

Anf. 167 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Fredrik Reinfeldt har mot bakgrund av boverkets information om bostadsbidrag frågat mig om jag anser att för få medborgare är beroende av bostadsbidrag för att klara hyran.

Naturligtvis anser jag inte att för få medborgare är beroende av bostadsbidrag. Men när man minskar de generella subventionerna till bostadsbyggnad kan det ofta vara motiverat att förbättra bostadsbidragen. Så skedde t.ex. i samband med genomförandet av skattereformen.

Jag vill samtidigt säga att det är viktigt att alla medborgare får kännedom om de stödformer som finns, så att de som behöver stöd också kan söka bidrag.

De regler som gäller för bostadsbidragen innebär att ansökan om bidrag måste lämnas in varje år. Det är därför en naturlig uppgift för den ansvariga myndigheten, boverket, att på hösten informera om möjligheten att söka bostadsbidrag. Detta är angeläget inte minst för de nya grupper som kan vara berättigade till bidrag.

Anf. 168 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Socialministern väljer att kalla det för information. Jag ser det mer som en kampanj, som boverket har lanserat. Det sker bl.a. på kommunikationer runt om i landet. Vi har även sett på televisionen att man har uppmanat folk med låg inkomst eller hög hyra att söka bostadsbidrag.

Det kanske inte är något konstigt i sig, att staten via kommuner och lands-
ting har ett system där man med ett socialt skyddsnät garanterar dem som har svårt att klara sin försörjning, att klara hyran, tillgång till olika former av bidragssystem. Men det är inte detta det handlar om i detta fall. Det handlar om att vi tror att det finns otillfredsställda behov hos människor som de själva inte är medvetna om och att vi via kampanjer försöker att få dem att söka bidrag. Det tycker jag är ett mycket konstigt sätt att gå till väga på.

Man borde se det som en varningssignal, när statliga myndigheter tvingas att marknadsföra olika typer av bidragssystem. Det sänder märkliga signaler när människor får se reklamskyltar som uppmanar till att söka bidrag, i en tid då den nya regeringen talar om att vi inte skall vara i behov av lika mycket

bidrag, att den kommunala sektorn skall minskas och att vi skall få mer över av lönen att leva på.

Bostadsbidragen är i dag till viss del en kommunal kostnad. Bostadsbidragen kostar 4,8 miljarder, och kommunerna är berättigade till statsbidrag endast för 2,4 miljarder. Det har varit ett sätt att skjuta över kostnader på kommunerna. Nu hörde jag i och för sig att den kommunalekonomiska kommittén har föreslagit att staten skall ta över hela bostadsbidraget. Då blir detta ett fall endast för statskassan.

Anf. 169 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! När man har ett selektivt stöd, ett stöd riktat till personer med dåliga inkomster eller låga inkomster och höga kostnader, som i detta fall, måste man gå ut och informera om stödet för att de människor som har rätt till det också skall kunna söka det. Annars kommer slumpen att avgöra vilka som får kännedom om stödet och vilka som inte får det. Med ett mer generellt stöd, som barnbidraget, slipper man ifrån hela den administrativa processen. Man behöver inte göra reklam för det. Ingen behöver i dag gå ut och göra reklam för barnbidraget, därför att det betalas ut automatiskt.

Jag tycker i och för sig att det är bra om man kan ha så generella system som möjligt. Men när man trappar ned bostadssubventionerna, som vi har gjort på senare år, är det svårt att undvika ett riktat stöd som ger möjligheter också för hushåll med låga inkomster att bo hyggligt. Det är där bostadsbidragen kommer in i bilden.

För mig är det självklart att alla skall informeras om den möjlighet de har att vid låga inkomster och höga kostnader få bostadsbidrag. Jag kan inte se att det är något fel att myndigheterna använder de mest effektiva informationskanalerna, t.ex. TV, för att nå ut med denna information.

Anf. 170 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Statsrådet talar här för mer av generella system. Det beklagar jag. Ett av problemen när det gäller bostadsmarknaden är det sätt på vilket man har dolt de verkliga kostnaderna via bl.a. statliga subsidier. Det har skattereformen nu i viss mån korrigerat. Jag trodde att inriktningen skulle vara att man inte via generella system skall osynliggöra kostnader. Det gör att människor lever i tron att de bor billigare än vad som faktiskt är fallet.

Jag tror att många är överens om att det krävs en rörlighet på marknaden, bl.a. på så sätt att människor, när de upptäcker att de har höga boendekostnader, inte alltid ställer sig frågan vilka nya bidrag de kan få utan att de i stället ifrågasätter om de har ett för dyrt boende. Både osynliga och synliga bidrag bidrar tyvärr till att låsa fast människor i ett för dyrt boende.

Anf. 171 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Man måste skilja på de generella bostadssubventionerna och de riktade bostadsbidragen. De generella bostadssubventionerna döljer naturligtvis kostnaderna för hyresgästerna – det är huvudsakligen hyresgäster som får dessa bidrag. De riktade bostadsbidragen får de boende direkt i handen, och de ser alltså vilka kostnader de har, även om de har andra inkomst-

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

källor än t.ex. förvärvsarbete, som för de flesta bidrar till att finansiera boendekostnaderna.

Jag tycker att det är en riktig utveckling som vi har sett exempel på under senare år, när vi minskar bostadssubventioner, men med hjälp av riktade bostadsbidrag ser till att de personer som har låga inkomster ändå kan få bo hyggligt. Jag är övertygad om att när den nya regeringen nu tar ytterligare steg i samma riktning mot minskade generella subventioner, kommer vi också att tvingas kompensera hushåll med låga inkomster genom ökade bostadsbidrag.

Anf. 172 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Vi är helt överens om att den inriktningen är riktig. Som jag sade inledningsvis tycker jag att det är helt riktigt att en ensamstående eller en familj i ett läge där det är svårt att klara försörjningen kan få bostadsbidrag. Men jag känner igen det som boverket gör från min tid som värnplikting. Man måste göra stora informationsinsatser för att människor över huvud taget skall känna till vilka bidragssystem som finns i samhället. Många av bidragen räknas ut med utgångspunkt i olika brytpunkter, dvs. många klarar sig i dag utan bidrag, men de skall ändå informeras om sitt behov.

Jag tycker att det är en felaktig signal när statliga verk eller kommunala myndigheter ägnar sig åt att göra reklam för bidrag. Det är inte att ifrågasätta att bidragen finns. Jag är övertygad om att människor som är i behov av dem kommer att kunna ta del av dem även utan dessa reklaminsatser. Det är min poäng.

Anf. 173 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag är nog litet oroligare än Fredrik Reinfeldt för att slummen kommer att avgöra vilka som får kännedom om dessa bidrag, ifall man bara förlitar sig till att människor själva skall söka bidrag. Låt mig ge ett exempel från ett annat område.

Vi lägger snart fram en proposition till riksdagen om att ensamstående skall kunna få ett bidrag för förra året, detta år och en bit av nästa år, som kompensation för den borttagna skattereduktionen. Det är självklart för oss att gå ut och informera alla ensamstående, att använda alla kanaler som står till buds för att de skall få veta att de har denna möjlighet. Annars är det de som slumpmässigt råkar komma över informationen som får dessa pengar, medan andra blir utan och kanske upptäcker det för sent, när de inte längre kan söka bidraget. Det tycker jag inte är någon särskilt bra lösning.

Anf. 174 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! När man inför ett nytt bidragssystem eller gör större förändringar inom ett bidragssystem kan det vara sant att det inte finns kännedom om det. Det är något annat att, som statsrådet säger i svaret, årligen göra reklam för samma typ av bidrag. Jag känner igen detta från en del av värnpliktsförmånerna.

Det är klart att folk känner till att det finns bostadsbidrag. Har man en låg lön eller hög hyra, vad nu dessa begrepp står för, bör man uppsöka sin kommun för ett samtal. Den signalen uppfattar jag som något märklig. Jag tror

inte att människor i allmänhet lever i okunnighet om att det finns någonting som heter bostadsbidrag.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

33 § Svar på fråga 1991/92:274 om familjerådgivningsverksamheten

Anf. 175 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Lena Öhrsvik har frågat mig om vilka planer regeringen har för att trygga en bra familjerådgivningsverksamhet över hela landet.

Socialstyrelsen har i en rapport (SoS-rapport 1989:10) föreslagit en ändring i socialtjänstlagen som innebär att kommunerna åläggs att erbjuda familjerådgivning till dem som så önskar. Rapporten har remissbehandlats.

Förslaget bereds nu i socialdepartementet.

Anf. 176 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret, men det innehöll inte något som jag inte visste. Det är på grund av att jag vet det som sägs i svaret som jag har frågat vad regeringen tänker göra.

Huvudmannaskapet för denna verksamhet har diskuterats ända sedan socialtjänstlagen kom till. I propositionen undantogs familjerådgivningen och den barnpsykiatriska verksamheten från kommunalisering. Man ansåg att det behövde utredas ytterligare om de små kommunerna verkligen skulle klara dessa uppgifter eller om det behövdes regionala lösningar.

Frågan har utretts sedan 1979, och det har skapat en viss oro. På många håll har man bara kortsiktiga lösningar. Jag kan naturligtvis inte lasta den nya regeringen för det, och det är heller inte min mening. Jag vill seriöst veta vilka planer regeringen har för att vi skall kunna trygga en bra verksamhet.

Jag skulle vilja ställa några följdfrågor. Tänker regeringen lägga fram några förslag i frågan, eller tycker man att det är bra som det är? Om regeringen tänker lägga fram några förslag, hur ser tidsplanen ut? Enligt min uppfattning är det en ren besparingsåtgärd att ha en trygg och bra familjerådgivning. Det behövs verkligen besked i huvudmannaskapsfrågan. Rapporten visade också att det är lönsamt att bygga ut familjerådgivningen. Man sparar pengar i en annan ände så att säga. Det är svårt att tillgodogöra sig några besparingar när det råder osäkerhet om huvudmannaskapet, därav mina frågor.

Anf. 177 Socialminister BENGT WESTERBERG (fp):

Herr talman! Jag kom in i departementet för bara några veckor sedan och har trillat över detta ärende. Det är riktigt att det har legat ganska länge i departementet. Remissbehandlingen var klar för drygt ett år sedan, och det har inte hänt någonting sedan dess.

Vi kommer nu att gå igenom det underlag vi har och se om vi behöver ytterligare underlag innan vi kan komma tillbaka till riksdagen. Min förhoppning är att kunna göra det någon gång under nästa år.

Lena Öhrsvik säger att den utredning vi talar om, dvs. socialstyrelsens rap-

port, visar att detta är samhällsekonomiskt lönsamt eller att det är en ren besparingsåtgärd. Det är kanske en liten överdrift. Det var bara en del av familjerådgivningsverksamheten, det som kallas samarbetssamtal, som påvisades kunna vara samhällsekonomiskt lönsam under vissa förutsättningar. Man kan inte uttala sig fullt så tvärsäkert om hela verksamheten.

Jag delar Lena Öhrsviks uppfattning att familjerådgivningsverksamheten är en angelägen och bra verksamhet. Jag avser att återkomma till riksdagen i någon form under nästa år.

Anf. 178 LENA ÖHRSVIK (s):

Herr talman! Jag hoppas att det blir under första hälften av nästa år. Det är viktigt att man får klarhet i huvudmannaskapsfrågan, så att man ute i landstingen och de kommuner som i dag bedriver verksamheten kan ta ställning. I dag fattas mycket kortsiktiga beslut. Detta skapar oro både bland dem som arbetar där och bland dem som är kunder, som behöver en långvarig kontakt osv. Det är viktigt. Jag hoppas att beskedet kan komma under första halvåret.

Överläggningen var härmed avslutad.

34 § Svar på fråga 1991/92:254 om sysselsättningen i Örnköldsvik

Anf. 179 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Elvy Söderström har frågat mig om regeringen har för avsikt att tillfälligt inplacera samtliga församlingar i Örnköldsviks kommun i stödområde 2.

Propåer om tillfälliga inplaceringar i stödområde eller tillfälliga förändringar i stödnivån i det permanenta stödområdet har kommit in från ett antal kommuner.

De bereds nu i regeringskansliet, och jag är därför i dag inte beredd att kommentera enskilda kommuners begäran om inplacering i stödområde.

Då Elvy Söderström, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav andre vice talmannen att Britta Sundin i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 180 BRITTA SUNDIN (s):

Herr talman! Allmän artighet gör att jag tackar för svaret, även om jag inte fick något svar. Anledningen till att jag tar emot svaret är att Elvy Söderström har blivit sjuk.

Anledningen till att Elvy Söderström ställde denna fråga är den besvärliga arbetsmarknadssituation som vi för närvarande har i Örnköldsviks kommun och hela Västernorrland. Strukturförändringarna under 1980-talet har inneburit att 2 000 arbetstillfällen i Örnköldsviks kommun har försvunnit. Under det senaste året har 1 300 personer varsplats. 1 000 av varslen har blivit verkställda. Man väntar ytterligare varsel, bl.a. beroende på att företagen saknar utbildningsresurser.

Den strukturförändring som skedde under 1980-talet lyckades man klara

bl.a. genom det lokaliseringstöd man kunde få när Örnsköldsvik var inplacerat i stödområde. Erfarenheterna visar att de företag som startades då har klarat sig bra. Vi har nu en företagsstruktur som, förutom de stora tunga industrierna, också innebär att det finns många små företag.

Men i dag är situationen problematisk för Örnsköldsvik. Arbetslösheten stiger, och det behövs snabba insatser. Det är kris på många områden, bl.a. för byggnadsarbetarna, och det är oerhört viktigt att man kan vända den nu negativa trenden. Det behövs som sagt aktiva insatser, och de behöver sättas in snabbt. Det finns företag som har förutsättningar att växa och som vill växa, och det finns vilja till nyetableringar. Detta skulle man kunna klara mycket bra om man hamnade i stödområde 2.

Jag har naturligtvis respekt för att denna fråga är under behandling, men jag undrar ändå om tidsperspektivet i detta sammanhang, eftersom denna fråga är mycket brådskande.

Anf. 181 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Tyvärr är det ett mycket stort antal kommuner som i dag har problem med sysselsättning och arbetstillfällen. Det har nu två månader i rad rört sig om 17 000 varsel, och varslen kommer i huvudsak från industri och näringsliv i övrigt. Jag är mycket väl medveten om situationen i Örnsköldsviks kommun, och den kommer att bedömas på rätt sätt när jag inom kort får en föredragning av samtliga de ansökningar från kommuner om omplacering vilka på ett eller annat sätt kommer upp till behandling inom departementet. Den föredragningen kommer som sagt att ske före jul, och därefter kommer så småningom vissa beslut.

Anf. 182 BRITTA SUNDIN (s):

Herr talman! Jag vet att arbetsmarknadsministern är väl förtrogen med situationen i Örnsköldsvik och för den delen i hela Västernorrland. Jag tänker bl.a. på det besök som arbetsmarknadsministern gjorde i lördags i Sollefteå, varvid Sollefteåborna fick ett positivt besked. Jag var själv där och kunde lyssna på det.

Min förhoppning är naturligtvis att också vi nu skall kunna få ett positivt besked beträffande stödområdesplaceringen. Även om jag kommer från Sundsvall känner jag väl till Nolaskogsborna. Jag är säker på att de med rätt stöd och rätt stimulans från statens sida och med sin Nolaskogsanda skall kunna klara sig bra.

Överläggningen var härmed avslutad.

35 § Svar på frågorna 1991/92:255 och 286 om åtgärder för sysselsättningen i östra Norrbotten

Anf. 183 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Monica Öhman har frågat mig om jag är beredd att anslå de medel som erfordras för extraordinära insatser i Kalix och östra Norrbotten.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Karl Gustaf Sjödin har frågat mig om jag kan bekräfta tidningsuppgifter angående utlokalisering av tjänsteföretag i Kalix.

Eftersom båda frågorna rör Kalix besvarar jag dem på samma gång.

Regeringen disponerar 5 milj.kr. för personalförstärkning vid arbetsförmedlingen. Av dessa medel beslutade regeringen den 28 november i år att AMS får använda 2 milj.kr. i Kalix.

Därutöver har AMS tilldelat länsarbetsnämnden 30 milj.kr. utöver ordinarie medelstilldelning för särskilda arbetsmarknadspolitiska insatser i Kalix i östra Norrbotten.

AMS har i skrivelse den 14 november 1991 överlämnat övriga förslag i länsarbetsnämndens åtgärdsprogram till regeringen. Dessa ligger antingen utanför arbetsmarknadspolitikens ansvarsområde eller kräver regerings- eller riksdagsbeslut.

Ärendet skall beredas inom regeringskansliet tillsammans med ytterligare underlag från länsstyrelsen och Kalix kommun, som ännu inte har kommit in till regeringen. Jag kan därför inte i dag lämna några ytterligare besked.

För Karl Gustaf Sjödin vill jag nämna att det sedan hösten 1987 ständigt pågår kontakter mellan arbetsmarknadsdepartementet och olika tjänsteföretag om möjligheterna till utlokalisering till framför allt stödområden. Sådana kontakter pågår också mellan närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) och olika företag. Dessa samtal och förhandlingar förs under största sekretess, av framför allt konkurrens- och företagsekonomiska skäl. Denna process skulle allvarligt skadas av för tidiga uttalanden av statsråd.

Jag har därför ingen ytterligare kommentar till uppgifterna i tidningar i Norrbotten.

Anf. 184 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret, även om jag inte kan påstå att det var speciellt mycket innehåll i det. Men jag kan inte låta bli att uttrycka en bitterhet över att jag i dag är i den situationen att jag måste begära att Kalix skall få inte mindre än 300 milj.kr. för att klara den situation som vi där har hamnat i. Vi har försökt att på olika sätt informera stasrådet om läget och om de möjligheter som finns i ASSI i Karlsborg, men regeringen har inte velat ta till sig detta.

Det har gjorts ett mycket seriöst arbete i Norrbotten. Länsstyrelsen, länsarbetsnämnden, utvecklingsfonden, Kalix kommun och näringslivet i kommunen har medverkat i detta. Man kan konstatera, att mot bakgrund av den situation som vi har i dag när det gäller sysselsättningen, och när läget i ASSI har slagit igenom fullt ut sommaren 1992, kommer var fjärde Kalixbo att stå utanför den ordinarie arbetsmarknaden. Det här är en situation som ingen av oss kan acceptera, och jag hoppas att inte heller arbetsmarknadsministern gör det. Man har därför nu skickat ett förslagspaket, som innehåller infrastukturåtgärder, utbildningsåtgärder osv. Jag förstår att detta inte ännu har kommit fram till regeringen, eftersom det antogs av länsstyrelsen i fredags. Med tanke på att det här är den sista av höstens frågestunder fanns det dock ingen möjlighet att skjuta upp denna diskussion. Kostnaden för förslaget uppgår till totalt 200 milj.kr. för arbetsmarknadspolitiken och 100 milj.kr. för näringslivsbefrämjande åtgärder.

Det vore intressant att få veta hur arbetsmarknadsministern ser på detta. Jag vet att Börje Hörnlund har besökt Kalix och ASSI och att han känner till hur läget är. Det vore därför intressant att få litet närmare uppgifter om hur man från regeringens sida ser på detta.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 185 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Herr talman! Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret, och jag har full förståelse för utformningen av detsamma. Jag har ett visst tryck på mig, eftersom jag är ny inom politiken, bor i Norrbotten, är gift med en Kalixflicka och därmed har släkt, vänner och bekanta som direkt påverkas av den uppkomna situationen.

Det är ytterst angeläget att det kommer arbetstillfällen till Norrbotten i allmänhet och till Kalix i synnerhet, speciellt med tanke på att man har varslat 250–260 anställda vid ASSI, som i och med beslutet om nedläggning av pappersmaskin 1 skall vara avvecklat till den 1 juni 1992. Till detta kommer nedläggningen av Esseltes pärmtillverkning i Töre inom Kalix kommun, några mil från centralorten.

Även om det bästa vore att man på orten genererade arbetstillfällen i småföretag, befintliga eller nystartade i egen regi, får vi inte glömma den situation som kommer att inträffa till sommaren. Ca 70 tjänstemän kommer då att få sluta på ASSI. Där finns administratörer med kunskaper i bl.a. databehandling.

Norrbotten har ej så många tjänsteproducerande företag, i varje fall inte i Kalixbygden. De med norrbottniska ögon mätt små och medelstora företagen där är oftast servicetekniska. Jag vill anföra att det är angeläget att man tar alla chanser att få tjänsteproducerande företag till Norrbotten, så att ungdomar får en morot när det gäller att genomgå högkvalificerad utbildning, speciellt på dataområdet, så att de kan bli kvalificerade för administrativt arbetsledande befattningar inom tjänstesektorn. Under nuvarande förhållanden försvinner många välutbildade ungdomar söderut, där arbetstillfällena motsvarar deras utbildning. Det är något som arbetsmarknadsministern är väl medveten om.

Slutligen vill jag fråga om arbetsmarknadsministern delar min uppfattning att en utlokalisering av tjänsteföretag till Kalix skulle vara ett utmärkt alternativ för den här bygden.

Anf. 186 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag är mycket glad över att Monica Öhman tror att jag är så snabb att jag hinner agera innan papperen har kommit in till departementet. Jag antar att de kommer vilken dag som helst. Under alla förhållanden kommer Bernt Sturk nästa tisdag att på ort och ställe samtala om Kalix och naturligtvis om den ansökan som kommit in till departementet. Problemet är egentligen att det i dag nästan från alla håll och kanter kommer skrivelser, uppvaktningar m.m. med ensartat innehåll, nämligen mycket stora krav på ytterligare direkta medel för AMS till olika verksamheter. Det rör sig om många tiotal miljarder kronor, och det är naturligtvis ett problem för mig och för alla andra.

Till Karl Gustaf Sjödin vill jag säga att något av det mest lovande är att ett

sextiototal företag har utlokaliserat sig till ett femtiotal orter, ofta till mycket små arbetsmarknader. Jag har en hel serie uttalanden från verkställande direktörer där de säger sig vara mycket nöjda med den nya ordningen. De säger att allt talar för att de gör ett bättre resultat där än där de var förut. Därför tycker jag att det är en mycket bra väg att gå att bredda de mindre arbetsmarknaderna genom utlokalisering av tjänsteföretag.

Anf. 187 MONICA ÖHMAN (s):

Herr talman! Jag sade i mitt förra inlägg att jag förstod att handlingarna inte hade hunnit ned till Stockholm. Det är långt från Luleå till Stockholm, och det är fråga om ett beslut av länsstyrelsen. Till saken hör att länsstyrelsen var helt enig. Samtliga partier som sitter i länsstyrelsen i Norrbotten står alltså bakom kraven.

Börje Hörnlund har besökt Kalix och har talat med företrädare för kommunen och för ASSI. Mot den bakgrunden tyckte jag att Börje Hörnlund ändå borde ha någon uppfattning om läget eller åtminstone borde kunna ange någon form av viljeinriktning för regeringen i detta sammanhang. Det hade jag faktiskt förväntat mig.

Anf. 188 KARL GUSTAF SJÖDIN (nyd):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern. Jag kanske tolkar hans besked ganska fritt, men jag kunde skönja en viss förhoppning om att det eventuellt kan komma tjänsteföretag till Norrbotten och kanske även till Kalix, som är i akut kris.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 189 ANDRE VICE TALMANNEN:

Efter punkt 35 på föredragningslistan, alltså efter besvarandet av Karin Pilsäters fråga till statsrådet Laurén, har jag för avsikt att föreslå kammaren tio minuters ajournering.

36 § Svar på fråga 1991/92:276 om konsekvenserna av systemet med flexibla lönebidrag

Anf. 190 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Inger Hestvik har frågat mig om jag efter ett halvt års erfarenheter av systemet med flexibla lönebidrag planerar att analysera konsekvenserna av det systemet. Vidare har Inger Hestvik frågat om jag då också avser att åtgärda negativa effekter, som systemet enligt frågeställaren skall ha medfört för handikapporganisationerna.

Ett skäl till att lönebidragsnivåerna generellt gjordes flexibla den 1 juli i år var de goda erfarenheter som arbetsmarknadsstyrelsen redovisade av en försöksverksamhet med flexibelt bidrag. AMS visade att 30 % fler handikappade kunnat anställas, jämfört med vad som skulle varit möjligt med ordinarie regelsystem.

Riksdagen behandlade den tidigare regeringens förslag om ett flexibelt lö-

nebidrag våren 1991. Arbetsmarknadsutskottet underströk då att de nya reglerna inte får tillämpas på ett sådant sätt att anställningstryggheten riskeras för dem som i dag har en lönebidragsanställning. Därför tillämpar arbetsförmedlingarna nu det nya systemet främst vid nyanställning av arbetshandikappade. De som redan har en lönebidragsanställning skall inte behöva riskera att förlora arbetet därför att bidragssystemet ändrats.

Som arbetsmarknadsminister är det viktigt för mig att följa upp effekterna för arbetshandikappade av det nya lönebidragssystemet liksom av andra arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Jag kommer därför att noga följa hur det nya bidragssystemet påverkar de arbetshandikappades möjligheter till en anställning.

För att motverka att handikappade skall drabbas i det nu rådande svåra arbetsmarknadsläget har regeringen lagt förslag till riksdagen om ytterligare 275 milj.kr. till lönebidrag redan under innevarande budgetår.

Anf. 191 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! Jag vill tacka arbetsmarknadsministern för ett bra svar. Systemet med de flexibla lönebidragen är i många fall mycket bra, såsom har påpekats i svaret. Vi har i mitt hemlän, Kopparbergs län, den erfarenheten att många flera arbetshandikappade har kunnat få anställning med det nya systemet än med det gamla. Men ändå sprider det sig nu en oro, särskilt inom en av handikapporganisationerna, för hur man med de nya reglerna skall kunna klara sin verksamhet framöver. Man vill när man i framtiden anställer nya lönebidragsanställda få ganska stora summor från både kommun och landsting för att kunna fortsätta med dessa anställningar. Kommun och landsting har som bekant en ganska trängd ekonomi och har små möjligheter att ställa upp i detta sammanhang. Detta kommer förstås att drabba de nya arbetshandikappade.

Som också framhålls i svaret är arbetsmarknadsläget mycket dystert, i synnerhet i vårt län. Jag tror att vi just nu är värst drabbade i hela landet. Jag fick höra detta i går när jag var på studiebesök på länsarbetsnämnden. Men jag var också på studiebesök på Kulturarvet i Falun, vars huvudman är Nordiska museet. Man har 37 anställda med lönebidrag. Av dem kommer sju att omfattas av de nya reglerna för flexibla lönebidrag. Det betyder att man för några kommer att få bara 50 % statsbidrag mot tidigare 100 %. Arbetsituationen är sådan att man vid pensionsavgångar inte anställer nya, eftersom pengarna inte räcker till detta.

Jag undrar om de mycket fina åtgärderna innefattande 275 milj.kr. extra till de lönebidragsanställda kommer att räcka till även för alla nytillkommande arbetshandikappade som behöver lönebidrag i framtiden.

Anf. 192 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det är naturligtvis många saker som påverkar det som nu sker. En sådan är de konjunkturer som olika företag är drabbade av och som gör att det är ont om medel över huvud taget. Jag är mycket väl medveten om att ett antal organisationer som i dag sysselsätter skyddad arbetskraft har mycket liten egen ekonomisk kapacitet. Jag förutsätter att länsarbetsnämnderna och arbetsförmedlingarna beaktar det i samtalen. Har man ingen egen

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

betalningskapacitet, är det mycket svårt att gå in med en större andel, som kanske i och för sig vore berättigad med tanke på det arbete som man skall få utfört.

Det har nu gått mycket kort tid, och jag möter det här också när jag är ute i landet. Helst skulle jag inte vilja utvärdera detta efter en kort tid i en lågkonjunktur, men jag lovar att noga följa det hela. Jag träffar AMS generaldirektör med jämna mellanrum för att diskutera olika frågor som förekommer inom AMS-världen.

Anf. 193 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! Det var positivt att höra detta. Jag har på s. 25 i arbetsmarknadsutskottets betänkande i ärendet sett följande uttalande:

Om oönskade effekter uppstår inom kulturinstitutioner på grund av införande av flexibla lönebidrag, har regeringen att vidta erforderliga åtgärder med hänsyn till den fortsatta verksamheten. Någon särskild framställning härom från riksdagens sida är enligt utskottets mening inte behövlig.

Vi har fått en ny regering med förmodligen andra värderingar, men om jag tolkar arbetsmarknadsministern rätt står även den nya regeringen för den inriktning som här angivits.

Jag vill fråga: Betyder uttalandet i svaret om att arbetsmarknadsministern skall följa utvecklingen att man skall tillsätta en utredning eller ganska snart utvärdera detta? Såvitt jag förstår kommer den utredningen att dröja.

Anf. 194 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Jag tycker att den nya regeringens inställning framgår på ett bra sätt av att vi för kommande halvår föreslår riksdagen anta ett så stort belopp som 275 milj.kr. i tillskott. Det är ju ett belopp som sedan måste följas upp under det år som börjar den 1 juli, dvs. det år då regeringen lägger den första egna budgeten. Det är ett mycket stort åtagande som kommer att ge väldigt många handikappade en bättre situation på arbetsmarknaden i det här svåra läget.

Anf. 195 INGER HESTVIK (s):

Herr talman! Jag är mycket glad över dessa 275 miljoner. Jag tror och hoppas att de kommer de arbetshandikappade till godo. Jag hoppas också att man tittar litet grand på hela länets arbetssituation när man fördelar dessa pengar, så att de kommer till rätt ställe.

Överläggningen var härmed avslutad.

37 § Svar på fråga 1991/92:284 om hanteringen av de regionalpolitiska frågorna

Anf. 196 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Tage Pålsson har frågat mig om regeringen, för att nå samstämmighet i bedömning och hantering av de regionalpolitiska frågorna, kommer att ta kontakt med närings- och teknikutvecklingsverket.

Bakgrunden till frågan är att Göran Aldskogius, verkets överdirektör, i en artikel i tidskriften Nord-revy nyligen bl.a. hävdade att Sverige kommer att tvingas till en geografisk koncentration av de regionalpolitiska åtgärderna till landets mellersta och södra delar.

Tage Pålsson har, såvitt jag förstår, uppfattat att artikeln ger uttryck för verkets officiella mening om regionalpolitikens framtida utformning i Sverige. Jag uppfattar emellertid artikeln som ett personligt debattinlägg.

Någon kontakt med verket med anledning av detta anser jag därför inte behövlig. Jag vill dock nämna att verkets generaldirektör begärt ett sammanträffande med mig. Som ansvarig för regeringens regionalpolitik vill jag i detta sammanhang understryka att det av regeringsförklaringen klart framgår att hela Sverige skall leva. Detta förutsätter en aktiv och kraftfull regionalpolitik.

Anf. 197 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka arbetsmarknadsministern för det här ganska positiva svaret. Det innebär att regeringen och NUTEK, åtminstone NUTEKs överdirektör, inte har samma uppfattning om hur regionalpolitiken skall drivas.

Det finns dock några frågetecken som bör rätas ut i sammanhanget. Anledningen till att jag ställde frågan är dels den beramade, eller beryktade, artikeln av NUTEK-chefen i tidskriften Nord-revy, dels en skrämmande delrapport av produktivitsdelegationen som presenterades för en tid sedan. Den rapporten har titeln Infrastruktur och produktivitet. Den kan enligt vissa bedömare komma att bli en klassiker i framtiden med sin totala brist på fakta och realism och med så många teoretiska krumsprång och rätt hårresande slutsatser. Rapporten var författad av ett konsultföretag som uppenbarligen har ganska begränsade insikter i hur Sverige fungerar. Den skulle kunna tas med en nypa salt som isolerad företeelse, men det är mycket oroande att den tillsammans med NUTEK-chefens artikel kan ses som inslag i samma mönster och insatser med samma mål.

Kan det vara så att målsättningen är att genom olika insatser försöka undergräva tilltron hos politiker och näringsliv till vår traditionella regionalpolitik? Finns det krafter i gång i landet som i princip vill lägga ner Norrland, skogslänen och kanske även Syd- och Mellansveriges glesbygder? Är det någon sorts mullvadsarbete på gång? Jag skulle vilja höra vad arbetsmarknadsministern tror om det?

Anf. 198 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Det som Tage Pålsson tar upp om att ett antal inflytelserika personer och inflytelserika företag under senare tid har haft ett antal inlägg som går rakt emot vad regeringen har uttryckt i sin regeringsförklaring är riktigt. Det är ju bra med en fri debatt.

Jag kommer självfallet att ta upp den här frågan med generaldirektören i NUTEK så att jag kan vara övertygad om att regeringsförklaring och verk följs åt. Jag tror att svaret kommer att bli positivt.

Sedan tar Tage Pålsson upp detta med Temaplans – företaget heter så – utredning. Den är en underbilaga till produktivitsdelegationen och be-

handlar kommunikationer m.m. I fredags var jag på ett möte i Umeå där ett antal professorer ställde upp just för att diskutera den vetenskapliga halten i Temaplans verk. Den är ju som sagt vetenskapligt upplagd. Temaplans arbete råkade ut för en förödande massiv kritik från dessa forskare. Jag tror att det är viktigt att alla saker kommer fram i den debatt som måste följa på detta. Jag har själv i ett större tal i Karlstad i förra veckan inför landets planerare behandlat det regionalpolitiska temat. Där har jag gett regeringens syn på olika sakfrågor.

Anf. 199 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag konstaterar att arbetsmarknadsministern är inne på samma linje som jag i de här frågorna. Vi är nog så eniga vi kan bli egentligen. Det är bra att vi försöker hålla den regionalpolitiska linjen från politiskt håll.

Jag vill dock fortfarande hänga kvar litet grand vid min ursprungliga fråga med anledning av det svar jag fick. Statsrådet säger att han uppfattar artikeln som ett personligt debattinlägg, och att den inte är ett uttryck för verkets officiella mening. Det må vara. Men är det verkligen tillrådligt att en överdirektör för det statliga verk som skall effektuera statsmakternas regionalpolitik gör den här typen av personligt debattinlägg? Det måste ju verkligen uppfattas som verkets officiella mening.

Anf. 200 Arbetsmarknadsminister BÖRJE HÖRNLUND (c):

Herr talman! Min erfarenhet är, att vid regeringsskiftet och när regeringen uttalar sig i policyfrågor brukar svenska ämbetsmän lojalt följa det. Jag förutsätter att så också är fallet i detta sammanhang.

Jag vill också säga till Tage Pålsson, och jag sade det förut, att jag har en ganska lång citatsamling från verkställande direktörer som har utlokaliserat sig till mindre orter. Där uttrycker de fördelarna av utlokaliseringarna. Jag tycker att det väger väsentligt tyngre i sak än enstaka debattörers inlägg. Detta är ingen avslutad verksamhet, utan det är många företag som diskuterar att av ekonomiska skäl söka sig till mindre arbetsmarknader.

Anf. 201 TAGE PÅHLSSON (c):

Herr talman! Jag är också medveten om just den effekt som företagen får när de lokaliseras till mindre orter. Det har bl.a. ingått i min tidigare tjänst att arbeta med sådana frågor, så jag vet mycket väl hur det kan fungera. Det jag ifrågasätter är hur man från s.k. ansvarigt håll – i de här fallet NUTEKs ledning – kan gå ut och skriva och debattera på det sätt som skett.

Jag konstaterar att arbetsmarknadsministern och jag är överens. Jag förutsätter att det kommer att bli ett intressant samtal den dag när överdirektören vid NUTEK kommer på besök. Jag hoppas att det inte dröjer alltför länge. Jag förutsätter och hoppas att vi fortsätter att driva den regionalpolitik som vi skall driva enligt regeringsförklaringen. Jag får tacka för svaret igen.

Överläggningen var härmed avslutad,

Anf. 202 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Karin Pilsäter har mot bakgrund av att 1 § i lagen om religionsfrihet har åberopats för att stoppa ett moskébygge i Göteborg frågat mig om jag avser att ta något initiativ i syfte att ge lagen en sådan ändamålsenlig formulering att den inte kan misstolkas.

Först vill jag bara erinra om att jag givetvis inte kan kommentera lagtillämpningen i ett konkret ärende. Rent allmänt kan jag dock säga följande.

Den bestämmelse som frågan avser lyder: "Envar äger rätt att fritt utöva sin religion, såvitt han icke därigenom stör samhällets lugn eller åstadkommer allmän förargelse." Ordalagen är hämtade från 1809 års regeringsform och ger uttryck åt den princip om religionsfrihet som nu är fastslagen i 2 kap. regeringsformen. Bestämmelsen innehåller också den begränsning som gäller enligt grundlagen och som består i att beteenden som normalt är straffbara inte blir tillåtna bara för att de förekommer i samband med utövandet av religionsfriheten.

Enligt min mening säger den angivna paragrafen inte annat än bestämmelsen om religionsfrihet i regeringsformen. Jag anser därför att det inte finns anledning att nu ta initiativ till att ändra bestämmelsen.

Anf. 203 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på min fråga.

Självklart kan man inte kommentera enskilda fall, men jag ville ta upp det här som ett exempel på bristen i formuleringen, som jag ser det. Jag tycker att när det gäller den här typen av lagstiftning måste utgångspunkten vara vilka argument som finns *för* en viss formulering. Religionsfriheten är grundläggande, och bara det faktum att s.k. icke lagkloka människor kan läsa den här formuleringen så, att religionsfriheten kan inskränkas om andra människor tycker att religionsutövandet är allmänt förargande – och detta utan att anstränga sig. De här orden härstammar alltså från 1809, och tiderna har faktiskt förändrats sedan dess. Religionsfriheten är så viktig att den lag som skall tillförsäkra människor frihet i tanke och tro inte får vara formulerade så, att man kan tolka den som en möjlighet att inskränka rättigheten härvidlag. Vi som är uppvuxna i den Lutherska traditionen har våra referensramar för vad som är samhällets lugn, andra har andra referensramar. Det vi inte känner till är vi mer rädda för än det vi känner.

Enligt min uppfattning är det så, att de regler som finns i brottsbalken om t.ex. förargelseväckande beteende är fullt tillräckliga. De ger samhället möjlighet att hindra sådan religionsutövning som innebär brott mot den svenska straffrätten. Dessutom har vi en mycket omfattande lagstiftning och myndighetsutövning när det gäller dem som agerar störande för sin omgivning. Jag är ganska övertygad om, att ifall den svenska kyrkan hade uppstått i dag så skulle ringande kyrkklockor på tidiga söndagsmorgnar ha förbjudits av varje miljö- och hälsoskyddsnämnd. Ändå är det väl ingen som drömmer om att med decibelmätare i hand förhindra helgmålsringningar. Men när det gäller andra religioner är öppenheten ofta mycket mindre, och det är alltför lätt att falla i vår etnocentriska fälla och bli exempelvis motståndare till en moské

Svar på frågor

med motiveringen att böneutropen skulle bli störande, detta då utan att ens ta reda på om det är aktuellt med några böneutrop.

Jag tror att grundproblemet i de allra flesta fall är att människor är rädda för det främmande, och då måste vi samverka för att få bort den typen av agerande.

Anf. 204 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Självklart är religionsfriheten mycket viktig, och det värnas ju också om den genom att den finns fastslagen i grundlagen.

I det fall som fått Karin Pilsäter att ställa den här frågan vill jag ändå påpeka att man har bara åberopat den ifrågavarande bestämmelsen. Det är alltså inte fråga om att en domstol, eller om det nu är länsstyrelsen, har använt bestämmelsen som motivering för ett beslut. Det är ju ofta så i sådana här ärenden, liksom i övrigt när det gäller rättsliga tvister, att man tar till vad man hoppas skall kunna göra intryck på den rättsvårdande myndigheten. Man åberopar alltså både det ena och det andra i hopp om att få litet hållpunkter för sin uppfattning.

Jag tycker inte att det här är en källa till låt mig säga tvekan om innebörden i bestämmelsen, så länge det inte har visat sig i rättstillämpningen att det förekommer någon sådan tvekan. Och jag vill ju säga, att skulle det vara så att man från de rättsvårdande myndigheternas sida åberopar en sådan här bestämmelse i ett fall liknande det nu aktuella, finns det anledning att se närmare på saken.

Anf. 205 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Jag tycker också att det handlar om vilka signaler som sänds ut till människor. Min erfarenhet från min egen hemkommun, Botkyrka, är den att när religionen utövas som varianter på den vanliga protestantiska lutherska läran är det inga problem och då har man stor förståelse. Men när det gäller religion som utövas utifrån andra trosuppfattningar och traditioner är det en helt annan sak, vare sig det är fråga om muslimer, kristna eller anhängare av någon annan religion. Politikerna vill oftast väl, men det blir fel.

Rättstillämpningen härvidlag finns det väl i och för sig inget exempel på ännu. Jag har inte forskat i saken, men jag törs knappt tänka på vad som står i förarbetena till 1809 års regeringsform som man möjligen, om man ville, skulle kunna hävda är det som gäller. Lokala opinioner dyker upp, och på något sätt kanske man lurar dem att tro att det finns ett rättsligt stöd för att motsätta sig utövandet av en främmande religion.

Jag tycker fortfarande att den här paragrafen är otidsenlig och att man således borde överväga att ändra på den.

Anf. 206 Statsrådet REIDUNN LAURÉN (-):

Herr talman! Förarbetena till 1809 års regeringsform är säkerligen mycket knapphändiga, som förarbetena var vid den tiden.

Jag kan bara återigen säga att jag följer naturligtvis rättstillämpningen, och i den mån som den ger anledning till oro kommer vi att göra någonting åt saken.

Överläggningen var härmed avslutad.

Kammaren beslöt kl. 17.07 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 17.15.

Svar på frågor

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.15.

39 § Svar på fråga 1991/92:211 om huvudmannaskapet för gymnasieskolan

Anf. 207 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Anna Stråkander har frågat mig om jag avser vidta några åtgärder för att undanröja besvär och kostnader som föranleds av att statsbidragen för landstingsutbildningarna ges till primärkommunerna och av att vissa tidigare landstingskommunala utbildningar i den nya gymnasieskolan ersätts med primärkommunal utbildning.

Riksdagens beslut om ansvarsfördelningen för skolan innebär att det är primärkommunen som är skyldig att se till att kommunens ungdomar får gymnasial utbildning. Detta kan ske antingen i den egna kommunen eller genom att kommunen sluter avtal med annan primärkommun eller landstingskommun. Det förhållandet att det är primärkommunerna som har ansvaret för att ungdomarna får utbildning gör det naturligt att statsbidraget går till primärkommunerna. Jag har inte för avsikt att ta initiativ till någon ändring på den punkten. Jag är övertygad om att det merarbete som Anna Stråkander nämner är av övergående karaktär och något man får vara beredd på vid en så stor förändring som den nya ansvarsfördelningen och det nya statsbidragssystemet inneburit.

Barn- och fritidsprogrammet ersätter inte endast sådana utbildningar som varit landstingskommunala utan även primärkommunala och kommer dessutom att bli en god grund för arbete inom områden där det hittills saknats en bra utbildning. Jag har också erfarit att intresset för denna nya samlade utbildning för arbete inom barn- och fritidsområdet är mycket stort. Jag har inte för avsikt att föreslå någon förändring av huvudmannaskapet för barn- och fritidsprogrammet.

Anf. 208 ANNA STRÅKANDER (m):

Herr talman! Tack, statsrådet Beatrice Ask, för svaret på min fråga. Under den förra utbildningsministerns, socialdemokraten Göran Perssons, tid genomfördes mycket stora förändringar på utbildningsområdet, och det gick väldigt fort. Konsekvenserna kämpar landsting och primärkommuner nu med.

I min fråga har jag lyft fram ett verksamhetsområde där man får ta över och reda ut konsekvenserna. Man får då ta av knappa resurser till onödigt

administrativt merarbete. Det har vidare medfört dåligt utnyttjande av lokaler och befintlig personal och fördyringar av annat.

De genomförda skolreformerna innebär en huvudmannaskapsförändring för gymnasieprogrammet för barn och fritid – det var tidigare andra utbildningar med andra namn som nu har sammanförts till det programmet – från landsting till kommunerna. Landstinget har drivit en del av den här utbildningen i nära samarbete med programmet Omvårdnad, ofta i samma skola och med samma personal och med samläsning i vissa ämnen.

För det första förstår jag inte vitsen med att föra över en av landstingens utbildningar. För det andra medför det faktum att statsbidragen för gymnasieskolorna går direkt till kommunerna mycket avtalsarbete, förhandlingar och diskussioner. I mitt hemlän, Östergötland, sluter man avtal med tretton kommuner.

Jag är litet besviken på svaret – jag kanske skulle vilja se mer långsiktigt på de här frågorna. Det är säkert många av besvaren som är dagsaktuella, men varför skall landstingen egentligen ha gymnasieutbildningar? Jag tror att man behöver se över den saken. Dessutom tror jag att man behöver titta närmare på problemet med statsbidragen. Det skulle säkerligen till största delen försvinna om man införde en skolpeng som i stället följde eleven. Jag skulle vilja höra om statsrådet har några tankar i den vägen.

Anf. 209 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Den intressanta frågan är väl den som Anna Stråkander tog upp i sitt inlägg, nämligen varför landstingen över huvud taget skall bedriva utbildning. Tanken är naturligtvis att de kanske inte skall göra det på lång sikt. Nu har det av olika skäl funnits goda argument för att behålla en del av utbildningarna. Vad jag har försökt säga i svaret är att jag inte tänker företa några förändringar nu. Jag tror att problemet med det administrativa merarbete som man har därför att pengarna skickas direkt till kommunerna går att lösa.

Sedan tror jag också att det måste vara fullt möjligt för kommuner och landsting att samverka. I frågan beskriver Anna Stråkander bl.a. en del bekymmer med halvtomma skolor och säger att man inte kan utnyttja möjligheterna till samläsning. Det faktum att man byter huvudman skall naturligtvis inte omöjliggöra ett konstruktivt samarbete.

Det finns säkert många praktiska frågeställningar kring det här kortsiktiga perspektivet, men med de längre perspektiven i bakhuvudet ser jag ingen anledning att nu ändra i det.

Däremot får vi naturligtvis vara vaksamma på om det uppstår riktigt besvärliga knutar, som vi måste lösa upp. Men jag tror som sagt att vi ännu så länge har för liten erfarenhet för att kunna vara säkra på det.

Anf. 210 ANNA STRÅKANDER (m):

Herr talman! Det gläder mig att märka en liten, liten glidning i statsrådets svar; statsrådet tycks mena att det absolut inte är så här det skall vara, utan man följer utvecklingen. Det tror jag att man skall göra. Jag tror att man skall titta närmare på landstingens nuvarande utbildningar. Går det att föra över naturbruksutbildningarna till kommunerna, och klarar glesbygdskom-

munerna det? Skulle vårdutbildningen kunna bedrivas i primärkommunal regi? Nu ligger den nära verksamheten; det är ett slags inbyggd utbildning, och man följer vårdens utveckling och krav. Man bör också titta närmare på praktikplatshanteringen. Jag tror absolut att man skall vara vaken för diskussioner och se vad som kan göras – det är i alla fall ett dubbelt administrativt arbete som sker.

Jag tackar statsrådet för svaret. Det är min förvissning att statsrådet är införstådd med problemen. Jag kommer att med spänning följa utvecklingen på utbildningsområdet i framtiden.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

40 § Svar på fråga 1991/92:225 om föräldrainflytandet i skolan

Anf. 211 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Christina Linderholm har frågat mig vilka åtgärder jag tänker vidta för att i lag eller förordning reglera föräldrars rätt till inflytande i skolan.

Låt mig först hänvisa till regeringsförklaringen. Där framgår att alla skall ges rätt att fritt välja skola. Det tror jag är en viktig förutsättning för ett ökat föräldraengagemang och för att stärka familjens betydelse i skolan. Men det innebär samtidigt, vill jag understryka, ett ansvar för hemmen att göra aktiva ställningstaganden.

Jag vill vidare erinra om att skolverket nyligen fått regeringens uppdrag att lämna förslag till en ny statlig rektorsutbildning. Enligt regeringens uppdrag till verket bör ett moment i denna utbildning bli elevers och föräldrars rättigheter och ansvar. Förslaget skall redovisas senast den 15 januari 1992.

Jag kan också informera om att nya direktiv till läroplanskommittén är under utarbetande. I det fortsatta läroplansarbetet skall skolans samarbete med hemmen uppmärksammas. Samarbetet mellan skolan och hemmen bör, anser jag, utgå från det gemensamma intresset att skapa goda uppväxtbetingelser för barnen men också från ansvarsfördelningen mellan skolan och hemmen när det gäller elevernas kunskaps- och färdighetsutveckling och den sociala och emotionella utvecklingen. Skolans huvuduppgift är att ge eleverna goda kunskaper och färdigheter, men skolan skall också bidra till elevernas fostran. För den personliga utvecklingen har dock hemmen huvudansvaret. Kommittén skall redovisa sina förslag senast den 1 september 1992.

Jag är beredd att hålla med frågeställaren om att det kan förefalla märkligt att man valt att lagreglera elevinflytandet medan man samtidigt har avstått från att markera vilket inflytande föräldrar skall kunna utöva. Jag är dock inte nu beredd att direkt uttala mig för en formell reglering av föräldrars rätt till inflytande i den kommunala skolorganisationen. Min uppfattning är att man vid varje skola skall komma överens om formerna för samverkan. Det utesluter dock inte att det kan finnas skäl att centralt reglera också föräldrainflytande. Jag vill dock först avvakta resultatet av de initiativ rörande föräldrasamverkan som jag redan tagit och som jag här redogjort för.

Anf. 212 CHRISTINA LINDERHOLM (c):

Herr talman! Jag vill tacka för svaret på min fråga till statsrådet Ask. Den gällde föräldrars rätt till inflytande i den skola där barnen befinner sig, inte i första hand rätten och möjligheten att välja skola. Jag tycker också att det är bra att rätten för föräldrar att välja skola för sina barn finns, men i det här fallet rörde frågan mer ett principiellt ställningstagande som jag tycker att regeringen borde göra på ett mer positivt sätt med utgångspunkt i min fråga. Det handlar om att ta konsekvenserna av ett beslut som riksdagen har fattat med anledning av propositionen om ansvaret för skolan. Det ansvaret tog inte den förra regeringen, menar jag.

Det finns angivet i propositionen liksom i utskottsutlåtandet att det krävs ställningstaganden såväl i kommunen som i skolan till hur föräldrainflytandet – liksom i och för sig elevinflytandet – skall utformas. Det finns ingen uppföljning av det beslutet i riksdagen, trots att man biföll propositionen och utskottets utlåtande i den del där vikten av inflytande betonades.

Det är märkligt, tycker jag, att man i förordningstexten, som statsrådet också har påpekat, har betonat elevinflytandet. Jag tycker att det är bra att man har gjort det, men föräldrainflytandet ramlade bort. Det är märkligt, eftersom föräldra- och elevinflytandet hela tiden följdes åt i propositionen och i utskottsarbetet. Min principiella fråga är: Är det inte rimligt att man följer upp beslutet både när det gäller elevinflytande och när det gäller föräldrainflytandet? Det gäller inte att definiera hur föräldrainflytandet skall utövas på varje enskild skola eller i varje enskild kommun utan det gäller att betona att rätt till och utrymme för föräldrars inflytande skall finnas.

Anf. 213 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag anser att jag har varit ganska tydlig i mitt svar. Jag har sagt att jag har förståelse för de invändningar som Christina Linderholm gör men att jag i dag inte är beredd att säga *var* man skall vidta eventuella åtgärder. Jag behöver nog ett bättre underlag för att kunna fatta ett sådant beslut.

Sedan vill jag gärna säga att rätten att välja skola inte är ointressant när det gäller inflytandet på den egna skolan. Det blir nödvändigt för varje skola, för varje rektor och för varje lärarkollegium att intressera sig mer för föräldrars och elevers synpunkter på arbetet när man vet att det går att ta sin mats ur skolan. Det tror jag är en förändring som vi inte reglerar men som kommer att vara mycket tydlig. Jag tror att den kommer att gagna föräldrars möjligheter att faktiskt komma med idéer och synpunkter på skolarbetet och skapa det intresse som jag önskar fanns naturligt hos varje rektor och hos varje lärare men som det ibland – det vet vi – inte finns tillräckligt mycket av.

Anf. 214 CHRISTINA LINDERHOLM (c):

Herr talman! Jag håller helt och hållet med statsrådet Ask – vi har inte alls olika uppfattningar om vikten av att kunna välja skola just för att kunna påverka skolans innehåll och skolans utveckling. Men för föräldrar som har sina barn i en viss skola är det ett stort steg att byta skola därför att en del av skolans verksamhet inte fungerar när man inte känner att man har den kontakt man borde ha. Det finns kanske annat – runt barnet – som fungerar; då drar man sig för det.

Just av det skälet och för att trycka på de skolor där det inte fungerar och där man inte vill ta ansvaret för att ge föräldrarna möjligheter att följa sina barns skolgång borde man ändå reglera att den här möjligheten till inflytande skall finnas och att det skall finnas ett utrymme för det. T.o.m. rektors informationsskyldighet föll bort när man i somras skrev om förordningen. Det tycker jag är beklagligt. Men jag skulle fortfarande önska att statsrådet ville tänka på de här sakerna, även från förordningssynpunkt.

Anf. 215 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag lovar att tänka på det – självfallet.

Det finns ett argument som vi inte har resonerat om här och som också talar för att man måste titta närmare på den här saken, och det är den förändring som nu sker på skolområdet och som kan skapa konflikter därför att man från skolans håll kan uppfatta att andra träder in på det professionella området. Jag tror att avgränsningsfrågorna är väsentliga att reda ut – det finns nog ganska mycket att göra på det området. Jag har som sagt förstått frågan, och jag lovar att tänka på den.

Anf. 216 CHRISTINA LINDERHOLM (c):

Herr talman! Inte heller här har jag någon annan uppfattning än statsrådet – det är naturligtvis så att man måste se till varje parts roll i det hela. Föräldrarna har sin roll, men de har också kunskaper, framför allt om sitt barn men även om omvärlden runt skolan, som de kan tillföra skolan i ett sådant här samarbete.

Det har betydelse för föräldrarna när de ser att deras åsikter och synpunkter inte blir hörda av skolan. Att då bara tänka sig att de kan ta sitt barn ur skolan är inte rätt metod – man måste ha en metod som gör det möjligt att arbeta konstruktivt inom den skola där barnet finns.

Överläggningen var härmed avslutad.

41 § Svar på fråga 1991/92:260 om statens institut för handikappfrågor

Anf. 217 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Inger Lundberg har frågat mig om jag är beredd att föreslå åtgärder som möjliggör för statens institut för handikappfrågor i skolan (SIH) att under våren 1992 bedriva sitt arbete utan allvarliga indragningar av angelägen verksamhet.

Jag vill först erinra om att riksdagen fastställer en myndighets budgetram i huvudsak efter förslag av regeringen. De anvisade förvaltningsmedlen utgör det utrymme inom vilken en myndighet har att planera sin verksamhet. Beräkningen av en ny myndighets verksamhetsmedel präglas i viss mån av osäkra antaganden. I SIHs fall var det dock i huvudsak en gammal verksamhet, nämligen den regionala organisationen för pedagogiskt stöd till handikappade elever, som tidigare tillhörde länsskolnämndernas verksamhetsområde, och de fyra rikscentralerna för pedagogiska hjälpmedel, som tidigare

ingick i verksamhetsområdet för statens institut för läromedel. Medel för detta överfördes ograverade. Därtill kommer resurser för de arbetsuppgifter som tidigare utfördes inom skolöverstyrelsen (SÖ) som central förvaltningsmyndighet och som nu tillkommer SIH. Dessa beräkningar grundade sig på aktuella uppgifter av SÖ om resursåtgången. Jag har svårt att tro att denna uppgift underskattades till en omfattning som enligt SIH motiverar en ökning med 18 milj.kr., mer än en dubbling av förvaltningsmedlen.

Framställningen från SIH är i sedvanlig ordning under beredning i regeringkansliet. Jag kan inte nu uttala mig om utgången av denna beredning.

Anf. 218 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Tack för svaret. Det är bra att skolministern är medveten om att det finns en viss osäkerhet när man etablerar en ny myndighet. Vi har i dagarna nåtts av en mycket stor oro från handikapporganisationernas sida för att myndigheten inte skall ha utrymme att fullgöra sina viktiga uppgifter. Jag tror visst att man har berett den nya myndigheten så långt det var möjligt när man etablerade den, men det är en mycket speciell myndighet med en oerhört decentraliserad verksamhet som när det gäller administrativa funktioner arbetar på ett nytt sätt.

När man hade upprättat en internbudget på myndigheten kom man in till departementet med snabba signaler och med äskanden om medel till tilläggsbudgeten. Det här kom inte med i tilläggsbudgeten. Det kan vara förklarligt med hänsyn till regeringsskiftet. Det är dock viktigt att ni tar de behov som finns och den oro som handikapporganisationerna känner på stort allvar. Det är självfallet inte möjligt att här och nu pröva varje enskild post från SIHs sida. Men jag vädjar till Beatrice Ask att hon skall ta till sig handikapporganisationernas oro och göra en mycket grundlig genomgång av de äskanden som kommer från SIH.

Jag blev litet orolig när Beatrice Ask i svaret sade att hon inte tror att behovet är så stort. Jag tror inte att det viktiga är att tro något, utan att gå djupt in i äskandena och den mycket angelägna verksamhet som handikappinstitutet bedriver. Jag är säker på att det finns en beredskap i riksdagen för att pröva tilläggsanslag om det visar sig vara nödvändigt.

Anf. 219 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det finns två problem i det här sammanhanget. Det ena är naturligtvis de akuta bekymren som gäller innevarande år, och det andra är om struktur och organisation i ett längre perspektiv har de rätta formerna. Vi måste se till att vi på lång sikt får en budget som är anpassad efter den – precis som Inger Lundberg säger – mycket viktiga verksamhet som institutet bedriver.

På departementet arbetar man nu tillsammans med SIH för att se över det hela. Jag grundar mitt svar delvis på detta arbete.

Det finns en oro ute bland handikapporganisationerna. Jag beklagar att de enklaste små arbetsuppgifter inte skall kunna klaras av. Så får det naturligtvis inte bli. Jag är övertygad om att det går att få en enighet kring att lösa sådana problem. Vi lever emellertid i bistra tider även när det gäller dessa viktiga verksamheter. Jag vill därför inte säga att oavsett vad man begär så

skall man få allt. Det fungerar inte så. Men vi gör en mycket seriös genomgång, och jag kommer att göra vad jag kan. Jag anser att de handikappade elevernas situation i skolan måste behandlas med största respekt och med mycket stor kvalitet. Det har förts diskussioner där man bl.a. har tagit upp svårigheterna med det fältarbete som bedrivs. Det får självfallet inte vara så att handikappade elever inte får den hjälp de behöver. Det är den grundinställning jag har när det gäller att arbeta med det problem som Inger Lundberg har tagit upp.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 220 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Det är bra att vi har samma grundinställning i dessa frågor. Beatrice Ask. Om det ibland blir tufft i diskussionen med finanserna, så hänvisa till att det faktiskt är samhällsekonomiskt lönsamt att de handikappade ungdomarna tidigt får ett sådant stöd att de sedan kan komma ut på den öppna arbetsmarknaden och få ett värdigt liv. Sådant är också värt pengar även om det inte syns på ett enskilt konto.

Jag tycker att det känns trygghet att ni med stort allvar går in och ser över SIHs budget. Vi skall visserligen undersöka möjligheterna till besparingar inom all verksamhet, men var försiktiga när ni går in och analyserar verksamheten på lång sikt. Denna verksamhet är socialt, humanitärt och samhällsekonomiskt angelägen.

Anf. 221 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag tror inte att Inger Lundberg och jag har olika uppfattningar. Jag vill bara säga att man framför allt måste vara mycket vaksam när man bygger upp en ny myndighet – vi har nu två på skolområdet – och hela tiden fråga sig om man bygger upp en effektiv administration och organisation. Det är i första hand på det området som vi bör se till att vi har effektivitet i den statliga förvaltningen, så att vi kan frigöra så mycket resurser som möjligt för den egentliga kärnverksamheten, nämligen det direkta stödet till handikappade elever och i viss mån till lärare och föräldrar.

Anf. 222 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Jag vill bara peka på – även om jag tror att statsrådet också har tagit det till sig – att den här organisationen är uppbyggd så att den tunga kärnan i verksamheten utgörs av konsulentverksamheten och läromedelsproduktionen. Det är de utåtriktade verksamheterna som går direkt till eleverna. Man har en förhållandevis mycket liten administration i Härnösand. Denna administration har till uppgift att vara ett stöd för fältorganisationen. Det är inte en stor samling byråkrater, utan vi talar om människor som jobbar ute på fältet.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 223 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Ulrica Messing har frågat utbildningsministern vilka former regeringen tänkt sig för att möjliggöra att de offentliga bidragen följer eleven. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Det är alldeles riktigt som Ulrica Messing säger i sin fråga att regeringen vill öka friheten för elever och föräldrar att välja skola.

De närmare formerna för detta är under beredning i regeringskansliet, och regeringen avser att återkomma till saken i en proposition under våren.

Anf. 224 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag vill tacka skolministern för svaret på min fråga. Jag kan i och för sig förstå att det kan vara svårt att berätta närmare om formerna. Jag undrar dock om skolministern utifrån de diskussioner jag antar att regeringen hade innan man skrev regeringsförklaringen, kan gå in på litet grand av vad det kommer att innebära att de offentliga bidragen skall följa eleven. Skall det t.ex. bli möjligt att komplettera dem själv med egna pengar? Skall pengarna betalas ut direkt till eleven via en check eller kommer de att överföras till skolan? Har regeringen funderat vidare på detta?

Anf. 225 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag avser inte att gå in på några detaljer. Grunden för systemet är ändå riksdagens beslut. Riksdagen har nämligen beslutat att de statliga medlen skall fördelas till kommunerna per elev. I detta skall det ingå medel för elever oavsett om de har valt eller väljer en kommunal eller fristående skola. Det är något av grundstommen till det system man tänker sig.

I beslutet finns också formuleringar som gäller att kommunerna skall använda de kommunala resurserna på samma sätt. Man skall behandla skolor med olika huvudmän på samma sätt – pengarna skall följa med. Detta är grunden, och sedan finns flera praktiska frågeställningar kring hur detta skall konstrueras. Jag tror att vi i en proposition skall ange principerna. Vi skall inte i detalj låsa varje system. Det finns mycket tydliga skäl till att kommunerna också måste ha en möjlighet att anpassa sig efter lokala förhållanden.

Sedan vill jag bara kommentera Ulrica Messings fråga om man skall skicka hem en check till föräldrarna för varje barn. Nej, naturligtvis skall man inte göra det. Det är en missuppfattning. Många får nämligen för sig att när det i debatten talas om en skolpeng, en skolcheck eller något annat begrepp är det fråga om att man skall skicka hem en utbetalningsanvisning till folk. Men det är ett gräsligt opraktiskt system både för myndigheter och för berörda elever och föräldrar. Det viktiga är att man ser till att elever och föräldrar får en möjlighet att aktivt välja skola och att den skolan får de resurser som finns för eleven i fråga. Det är min grundinställning. Det gäller då att hitta ett administrativt bra system, och sådana finns det många olika exempel på.

Detta är något som man naturligtvis får reda ut i en proposition eller åtminstone i debatten kring den.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Anf. 226 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag uppskattar att skolministern svarade på frågan om skolchecken. Jag är nämligen övertygad om att det skulle skapa en väldig byråkrati att skicka ut en sådan till var och en i familjerna. Det var därför positivt att man inte har tänkt sig den formen.

Jag är positivt inställd till att eleverna skall få större möjligheter att välja vilken skola de vill gå i. Det tycker jag är jättebra. Men jag ser också problemen som uppstår om fler elever söker sig till en och samma skola. En del skolor kommer naturligtvis att vara populära under olika tider. Jag undrar om skolministern eller regeringen har funderat på hur en eventuell uttagning skulle gå till om det visar sig att det till en skola söker sig dubbelt så många elever som vad skolan egentligen har möjlighet att ta emot.

Anf. 227 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jo, vi har funderat på den frågan. Riksdagen har beslutat att vi nu på ett mycket dramatiskt sätt skall gå från ett skolsystem till ett annat, och detta är också vad regeringen vill. Vi går nu ifrån ett ganska centraliserat system med tyngdpunkten på kommunala skolor, som stöds i större utsträckning än fristående skolor. När man i samband med detta ändrar på reglerna för statsbidrag dyker det upp väldigt många praktiska och principiella frågor rörande avgifter, intagning och mycket annat.

Intagningsfrågan är krångligare än att det bara gäller att hitta på en enkel princip. Vi har redan i dag olika antagningsregler även till kommunala skolor. Vi har musikskolor, där man kräver en viss musikalitet som grund för intagning. Vi har skolor med speciell pedagogik som riktar sig till elever med vissa speciella behov. Det finns en mängd sådana exempel.

Detta är just sådana frågor som skall utredas och tas upp i de propositioner som kommer att läggas fram på detta område till våren.

Anf. 228 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tackar skolministern än en gång, och jag tar med mig de svar jag har fått. Kanske får jag anledning att återkomma till den här frågan när propositionen har lagts fram. Tack så mycket för svaren!

Överläggningen var härmed avslutad.

43 § Svar på fråga 1991/92:280 om gymnasiereformen

Anf. 229 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Ulrica Messing har frågat utbildningsministern om regeringen avser fullfölja eller stoppa gymnasiereformen.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Enligt riksdagens beslut med anledning av propositionen Växa med kun-

skaper skall reformeringen av gymnasieskolan och den kommunala vuxenutbildningen inledas läsåret 1992/93 och vara fullt genomförd läsåret 1995/96 i den meningen att alla elever det läsåret skall tas in i de nya programmen.

Den kommun som så önskar och har möjlighet kan alltså ta in elever på de nya programmen läsåret 1992/93.

Skolverket har i dagarna överlämnat förslag till utbildningsplaner för programmen för gymnasial utbildning och den grundläggande vuxenutbildningen. Arbetet med kursplaner pågår inom skolverket.

Men tiden är pressad. Kursplaner skall bli klara till sista mars, och för både kommuner och elever innebär detta en mycket snäv tidsmarginal. Jag har därför stor förståelse för de kommuner som nu säger att de skyndar långsamt och utnyttjar den möjlighet reformen ger kommunerna att bygga ut i egen takt.

Anf. 230 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Det glädjer mig att skolministern här redovisar att den borgerliga regeringen vill fortsätta arbetet på gymnasiereformen då det gäller att ge alla elever samma grund för utbildning efter gymnasiet. Jag tycker att detta är en viktig reform, eftersom det innebär att alla får samma möjlighet att senare i livet läsa vidare på högskolor eller universitet.

Om jag har tolkat svaret rätt innebär det att regeringen avser att se till att de tvååriga gymnasielinjerna kommer att bli treåriga, vilket föreslogs i gymnasiereformen.

Anf. 231 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Riksdagen har fattat beslut om gymnasiereformen, och det är, som jag har redovisat i svaret, kommunerna som avgör i vilken takt denna genomförs. Det är den grund det hela måste bygga på.

Sedan återstår arbetet med utbildningsplaner och kursplaner som måste förfärdigas, och vi kommer också att få ett läroplansarbete, som givetvis kan påverka, men det blir inom de ramar riksdagsbeslutet har angett.

Anf. 232 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Överläggningen var härmed avslutad.

44 § Svar på fråga 1991/92:281 om åtgärder mot främlingsfientlighet bland ungdomar

Anf. 233 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Främlingsfientlighet bland ungdomar har diskuterats flera gånger under hösten här i kammaren. I anslutning till den debatten har jag sagt att det är viktigt att skolan inte accepterar en rå och främlingsfientlig ton bland eleverna.

Jag har också tillsammans med skolverket konkret visat på det riktiga ma-

terial som faktiskt finns för att ge eleverna kunskaper i dessa frågor. Det är ju ute i skolorna det viktigaste arbetet kan och måste göras.

Ulrica Messing har nu frågat mig vad jag och regeringen själva tänker göra för att motverka rasism och främlingsfientlighet bland ungdomar.

För egen del vill jag först upprepa min åsikt att arbetet i skolan måste vara tålmodigt med syfte att på sikt påverka normer och attityder. Ytliga akutåtgärder riskerar att aldrig nå fram till dem som verkligen berörs. Jag vet att många lärare gör ett mycket engagerat arbete och har utvecklat goda metoder. Men det behövs också ett fortsatt stöd. Här skall vi på olika sätt förtydliga både dagens läroplaner och framför allt de nya vi skall gå över till. I det läroplansarbete jag skall ge nya direktiv till är en huvudlinje att förstärka baskunskaperna, t.ex. i historia. Som jag ser det har de flesta ungdomar en öppen och vidsynt inställning till sina medmänniskor och till omvärlden. Men de behöver ofta få bättre kunskaper om vårt eget ursprung och vårt kulturarv. Mycket av främlingsfientligheten kan säkert förklaras med att många ungdomar vet för litet om dessa frågor.

Vad så gäller regeringen i övrigt finns det flera exempel på hur vi arbetar med frågan. I morgon, den 11 december, har ungdomsministern tillsammans med Barn- och ungdomsdelegationen inbjudit till ett seminarium om ungdom och främlingsfientlighet. En eftervalsundersökning av ungdomars syn på bl.a. invandring och rasism redovisas, liksom slutsatser kring skolvalen. Vid en presskonferens kommer sedan ungdomsministern att presentera undersökningen och sina förslag till insatser mot främlingsfientlighet.

Dagen därpå har det särskilda sekretariatet vid kulturdepartementet för invandrar- och flyktingpolitik inbjudit till en forskarträff, där temat är Rasism och rasistiska organisationer i Sverige i dag. – Myt och verklighet.

Jag vill avsluta med att säga att det är vår uppgift som politiker att uppmärksamma invandrar- och flyktingungdomarnas villkor. Ungdomscommitén presenterade i augusti ett delbetänkande, Olika men ändå lika, på detta tema. Betänkandet remissbehandlas nu och bereds därefter i civildepartementet. Regeringen återkommer till riksdagen med förslag i denna fråga, och då får vi anledning att på nytt ta upp invandrar- och flyktingungdomarnas situation.

Anf. 234 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Jag tackar skolministern för svaret på min fråga om regeringens åtgärder mot främlingsfientlighet bland ungdomar. Jag tycker att det är positivt att regeringen och ungdomsministern har tagit initiativ till olika sittningar med ungdoms- och vuxenorganisationer för att försöka hitta en gemensam linje och motarbeta negativa attityder. Jag är också medveten om de diskussioner i detta ämne som tidigare har förts här i kammaren, men jag tycker att ämnet är viktigt, och man kan nog debattera de här frågorna ganska många gånger. Jag är nämligen övertygad om att alla behövs i arbetet.

Men det är litet sorgligt att det hittills har tagits ganska få initiativ tillsammans med de politiska ungdomsförbunden. Jag undrar om ungdomsförbunden med politisk anknytning kanske har spelat ut sin roll som opinionsbildare eller aktiverare eller om det faktiskt under ganska många år har förts

en kamp för att försöka avpolitisera samhället och sprida misstänksamhet mot politiska förtroendeuppdrag och den politikerroll som finns.

Årets skolval pekar enligt min uppfattning ganska tydligt på att många elever och ungdomar framför allt röstar emot något, emot det etablerade och emot det som är befintligt och för något nytt och inte lika stelt och kanske rumsrent.

Min personliga uppfattning är att det visst är positivt att rektorer och lärare arbetar mycket med dessa frågor ute på skolorna och att man också på det sättet försöker ta diskussionen var den än dyker upp, i klassrum eller utanför, för att på så sätt försöka agera förebilder i samhället. Men jag menar att det inte riktigt räcker. Jag är övertygad om att vi som vuxna och som politiska företrädare tillsammans kan genomföra många många åtgärder.

Anf. 235 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Jag har inte anledning att ha synpunkter på de politiska ungdomsförbundens roll och uppgifter i det här sammanhanget. Jag har viss erfarenhet på området, och det är självklart att jag uppfattar att ungdomsförbunden gör ganska kraftfulla insatser. Men det är ett svårt klimat att arbeta i när det gäller att skapa intresse kring politik. Den största insats som både statsråd och riksdagsledamöter kan göra är att vara aktiva och delta i den debatt som måste föras. När det handlar om invandrar- och främlingsfientlighet är det attityder som skall förändras. Jag kan tyvärr inte lägga fram en proposition för riksdagen och säga att vi skall sluta med främlingsfientlighet i alla hörn och kanter av Sveriges skolor. Det fungerar inte så.

Däremot tror jag att det är oerhört väsentligt att det är hög kvalitet på undervisningen i historia, religionskunskap, samhällskunskap och mycket annat, samt att man ställer ordentliga krav på arbetsklimatet i skolan. Där kan vi med läroplan och mycket annat vidta åtgärder.

Jag vill tala om arbetsklimatet i skolan, därför att jag är helt övertygad om att en del av det som uppfattas som främlingsfientlighet och tendenser till rasism ute på skolorna handlar om ett ociviliserat uppträdande, om brist på hyfs och ordning och att man har låtit det gå för långt. Råa kommentarer eller bisarra skämt övergår lätt till något som enskilda individer uppfattar som mycket besvärande och kan av andra tolkas på ett sådant sätt att det skapar grund för dessa attityder. Därför är det viktigt att ställa sådana här krav.

Jag ser därför att det är skolans uppgift att framför allt ge grundkunskaperna och sätta ramar för den fostrande roll som skolan har. Sedan får vi med liv och lust delta i den här debatten, som är oerhört central. Det är först när vi får varje enskild medborgare att ta sitt medborgerliga ansvar i ett demokratiskt samhälle som vi blir av med de här bekymren.

Anf. 236 ULRICA MESSING (s):

Herr talman! Skolministern och jag är helt överens om att vi alla måste hjälpas åt att föra den här diskussionen var den än förekommer. Jag tror inte att vi här i parlamentet kommer att vinna några stora segrar då det gäller att motarbeta rasism och flyktingfientlighet.

Jag vill därför fråga om skolministern kan tänka sig att en del skolor är

inriktade på olika teman, t.ex. att en skola under en kortare tid arbetar projektlikt med flykting- och främlingsfientlighet.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Anf. 237 Statsrådet BEATRICE ASK (m):

Herr talman! Det är fullt möjligt för skolor att ta sådana initiativ inom de ramar som finns i läroplan och annat. Det görs också på många håll.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

45 § Svar på fråga 1991/92:252 om socialavgifterna och ideella föreningar

Anf. 238 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Kent Carlsson har frågat mig vad regeringen avser att göra för att skapa rättvisa och lika villkor för alla typer av ideella föreningar.

Enligt en bestämmelse i lagen (1981:691) om socialavgifter har arbetsgivarna generellt befriats från skyldigheten att betala avgifter på belopp under 1 000 kr.

När det gäller ersättningar från ideella föreningar till idrottsutövare var enligt tidigare gällande praxis ersättningar som sammanlagt under ett år understeg ett halvt basbelopp undantagna från det underlag som ligger till grund för beräkningen av den sjukpenning- och pensionsgrundande inkomsten, och de var också undantagna från underlaget för arbetsgivaravgifter. Denna praxis har efter skattereformen lagfästs.

Rent principiellt kan jag ha förståelse för uppfattningen att alla ideella föreningar bör behandlas på ett likvärdigt sätt. När det gäller idrottsrörelsen har det ansetts att mindre ersättningar ofta har karaktär av rena kostnadsersättningar.

I sammanhanget kan nämnas att det ur arbetstagarens synpunkt torde vara angeläget att alla inkomster, utöver schablonbeloppet på 1 000 kr., och då även de som utges i samband med föreningsuppdrag fullt ut grundar rätt till socialförsäkringsförmåner.

Varje lösning som bygger på undantag från en huvudregel skapar i regel problem. Ytterligare undantag måste därför noga prövas, och detta gäller än mer i de fall frågan inrymmer en avvägning mellan olika intressen.

Anf. 239 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Jag får tacka statsrådet Könberg för svaret. Jag blev inte så mycket klokare av det. Jag har inte förstått om regeringen vill göra någonting eller om den inte avser att göra någonting alls. Jag hade förväntat mig att få reda på att regeringen avser att skapa rättvisa, antingen genom att utvidga denna möjlighet till andra föreningar eller genom att föreslå ett borttagande av idrottsrörelsens möjligheter att betala ut arvoden och ersättningar upp till ett halvt basbelopp utan att behöva betala avgifter.

Jag måste fråga biträdande socialministern om det här svaret skall tolkas så att regeringen inte tänker göra någonting alls, dvs. låta det vara som det är i dag. Jag vill då fråga var rättvisan i ett sådant resonemang finns.

Jag har haft mycket kontakter med Reumatikerföreningen i Stockholms län, som för att kunna bedriva sin verksamhet försöker skaffa lotteriintäkter. De kan inte själva stå i lotterikioskerna och måste av medicinska skäl anlita andra personer. Det blir en ganska dyr historia för dem. Jag har svårt att se på vilket sätt de skulle bedriva en sämre verksamhet än idrottsrörelsen. Det gäller också andra föreningar, både i Stockholm och i andra delar av landet, som trots att de bedriver en kombinerad idrottsverksamhet och annan verksamhet, t.ex. fritidsverksamhet av olika slag, inte heller omfattas av denna möjlighet.

Jag tycker att den här frågan är så viktig för hela det ideella föreningslivet att det vore tacksamt om vi kunde få ett klarläggande om regeringen tänker göra någonting eller inte.

Anf. 240 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag är ledsen att Kent Carlsson inte är nöjd med mitt svar. Det jag försökte redovisa i svaret var att det sedan länge har funnits en praxis vad gäller idrottsrörelsen och dessa regler. Jag har antytt skälet till att man har haft denna praxis. Jag har konstaterat att riksdagen relativt nyligen, dvs. i samband med skattereformen, har beslutat sig för att lagfästa tidigare praxis. Jag har anfört två skäl till detta. Det ena handlar om att det inte alltid är önskvärt för den enskilde att han slipper få ett socialförsäkrings- och pensionsskydd för de inkomster han har. Det andra är att man skall vara restriktiv med att plussa på med ytterligare undantag.

Vad gäller själva tolkningen av detta har det inte ett dugg att göra med att någon driver en sämre verksamhet, som Kent Carlsson nyss antydde, utan det har att göra med de utgångspunkter som jag här har angett.

Vad sedan gäller reformplanerna på området bör mitt svar tolkas så att regeringen inte har några omedelbara planer på att föreslå en ändring.

Anf. 241 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! I skattereformen, som beslutades här i riksdagen, sades det att man skulle följa upp effekterna av den för folkrörelserna. Man skulle t.ex. granska hur idrotts- och handikapprörelsen hade drabbats. Det visar sig att bägge parter har drabbats av merkostnader genom skattereformen. Det vore intressant att få reda på hur regeringen ser på den uppföljning som riksdagen har bestämt.

Jag måste få återkomma till rättvisan för föreningarna. Jag skall alltså tolka svaret så att regeringen inte tänker göra några förändringar av nuvarande regler, och det innebär att idrottsföreningarna även fortsättningsvis får avgiftsbefrielse upp till ett halvt basbelopp och att andra ideella föreningar, inkl. handikapporganisationerna, får betala. Jag har mycket svårt att förstå de olika värderingar som man på det sättet gör av de olika föreningarnas verksamhet.

Anf. 242 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag tycker inte att Kent Carlsson skall tolka in något annat än det jag säger. Jag sade att regeringen inte hade några omedelbara planer på att föreslå ändringar på den här punkten. Vad gäller de uttalanden som

gjordes om att man skulle följa upp skattereformen skall det naturligtvis göras i enlighet med vad som har sagts. Det kan dock möjligen erinras om att skattereformen har genomförts fullt ut fr.o.m. den 1 januari i år.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 243 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Även om ministern är en vältalare var det svårt att uttolka exakt vad regeringen hade för avsikt att göra eller inte göra. Jag måste återigen fråga om det skall tolkas så att regeringen inte tänker göra någonting under överskådlig framtid i den här frågan.

Anf. 244 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Mitt svar på den punkten är, förhoppningsvis för sista gången, att det inte föreligger några omedelbara planer. Skälet till att jag säger det är att jag, då jag redovisar vad som är på gång inom regeringskansliet, så tydligt som möjligt bör markera för dem som frågar och för riksdagen i dess helhet om det ligger några omedelbara ändringar på skrivbordet. I det här fallet gör det inte det.

Anf. 245 KENT CARLSSON (s):

Herr talman! Jag konstaterar bara att den orättvisa som trots allt finns mellan idrottsföreningar och andra ideella organisationer kommer att bestå, och det är mycket synd.

Överläggningen var härmed avslutad.

46 § Svar på fråga 1991/92:256 om pensionstillskott

Anf. 246 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Barbro Sandberg har frågat mig om jag avser att ta initiativ till att även de som inte begärde undantagande men inte heller betalat sina avgifter skall få rätt till pensionstillskott.

När ATP infördes år 1960 gavs möjligheten att ställa sig utanför ATP-försäkringen för inkomster av annat förvärvsarbete än anställning. Denna möjlighet avskaffades dock fr.o.m. år 1982 för alla som är födda senare än år 1923.

Det fanns enligt pensionsberedningen år 1988 ca 23 500 personer som inte betalat sina ATP-avgifter för inkomster av annat förvärvsarbete än anställning trots att de inte begärt något undantagande från ATP-försäkringen.

Av denna grupp pensionärer finns ett mindre antal som inte har pensionstillskott och inte heller omfattas av de förbättringar som riksdagen beslutade om för de s.k. undantagandepensionärerna år 1990, dvs. i fjol.

Dessa pensionärers situation provas inom ramen för den kartläggning av pensionärernas levnadsvillkor som pågår och den KBT-översyn som sker och som senare under 1992 kommer att beredas inom socialdepartementet.

Anf. 247 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag kan konstatera att det är positivt till skillnad från det svar som jag fick av förutvarande socialministern

Svar på frågor

Ingela Thalén, som inte ville vidta några åtgärder. Hon ansåg att hade man begärt undantagande var det inte mer med det.

Jag hade självklart en baktanke med min fråga. Jag hoppades att jag skulle få ett positivt svar denna gång. Det tycker jag att jag trots allt har fått.

Jag är övertygad om att Bo Könberg delar min uppfattning att även dessa gamla skall få sin existens tryggad så att de slipper ekonomiska bekymmer och får möjlighet att njuta litet av livet på sin ålders höst. Det är inte humant när människor som har arbetat hela sitt liv skall tvingas att arbeta även efter uppnådd pensionsålder för att över huvud taget kunna existera. Det finns exempel på människor som är över 80 år och har bara 2 500 kr. i månaden i pension. Det kan de inte existera på.

Vi vet även att dessa människor är mycket stolta. De har varit med om att bygga upp den välfärd som vi har i dag. De går inte till socialförvaltningen för att få socialbidrag, utan de sätter en ära i att klara sig själva. Därför fortsätter de att arbeta tills de stupar.

Enligt de uppgifter som jag har lär det röra sig om ganska få personer. Att de skall få sitt pensionstillskott och sitt KBT låter positivt. Trots allt har de arbetat, men de har inte haft möjlighet att betala den avgift som de har blivit påförda. Jag hoppas att denna kartläggning inte skall ta alltför lång tid utan att de skall hinna få sitt pensionstillskott och sitt KBT.

Anf. 248 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! För att ta det sista först vill jag säga att vi hoppas kunna klara själva kartläggningen till mitten av våren. Det är inte fråga om någon långhalning eller något dragande i långbänk i den delen. Däremot vill jag ändå markera, som jag har sagt i mitt svar, att frågan skall ses över och att vi kommer att återkomma till den. Det innebär inget definitivt löfte om någon ändring på denna punkt. Jag kan ändå nämna att pensionsberedningen när den tog upp undantagandepensionärerna gjorde en bedömning av vad det skulle kosta att göra denna ändring för dem som inte har betalt sin avgift. Det handlar om kostnadsökningar på ca 60 milj.kr. Det rör sig alltså inte om helt obetydliga belopp.

Anf. 249 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tycker inte att det skall vara så särskilt svårt att konstatera varför man inte har betalt. Det kan vara människor som har haft en rörelse som inte har givit ett sådant överskott att de har haft möjlighet att betala och som är mycket gamla. Självklart tycker jag att de som av andra orsaker har underlåtit att betala sina avgifter får stå sitt kast. Jag hoppas ändå att just dessa mycket gamla människor skall få sitt pensionstillskott så att de slipper gå till socialförvaltningen.

Anf. 250 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Jag är inte fullt säker på att det går att utskilja dessa grupper från varandra. Jag tror att det i denna grupp finns även personer som hade kunnat betala sin avgift. Barbro Sandberg har som vanligt en mycket människovänlig utgångspunkt, när hon utgår från att det i samtliga fall skulle röra

sig om människor som inte har haft denna möjlighet. Problemet med denna grupp är att det finns människor av båda typerna.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 251 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! I den utredning som gjordes om undantagandepensionärerna framkom att vissa av dem hade en mycket god ekonomi. Förvisso finns det människor som har ordnat detta på egen hand. Jag hoppas att man när man gör denna kartläggning skall få fram just dem som inte har en god ekonomi. De kan inte vara så många. Där skulle man kunna åstadkomma en förbättring.

Anf. 252 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Den kartläggning som vi vidtar syftar till att undersöka vilka pensionärer i Sverige som har det sämst och vilka orsakerna härtill är. Vi skall ha det såsom underlag för förbättringar. När undantagandepensionärerna är avklarade, är det givet att den nu nämnda gruppen kommer att finnas med i denna genomgång.

Överläggningen var härmed avslutad.

47 § Svar på fråga 1991/92:262 om den psykiatriska vården

Anf. 253 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Göte Jonsson har frågat mig vilka planer regeringen har för att skapa flexibla, individanpassade lösningar inom den psykiatriska vården.

Den pågående psykiatriutredningen (S 1989:01) har under sitt kartläggningsarbete visat på betydande brister vad gäller ansvarsförhållanden och organisation av service, stöd och vård till psykiskt störda personer. Utredningen har också nyligen i ett delbetänkande Stöd och samordning kring psykiskt störda – ett kunskapsunderlag, SOU 1991:88, redovisat en stödform som på ett bredare sätt söker hantera de nya förutsättningar satsningen på öppna vårdformer inom psykiatri givit. Denna stödform har utvecklats och etablerats i länder som legat före oss i denna utveckling. Jag vill dock poängtera att psykiatriutredningen ännu inte tagit ställning till om och i vilken form en eventuell sådan stödfunktion bör införas i Sverige. Utredningen förväntas komma med sitt slutbetänkande vad gäller de vuxna psykiskt störda före utgången av juni månad 1992.

Mitt svar till Göte Jonsson blir därmed att regeringen i första hand avvaktar psykiatriutredningens förslag. Efter remissbehandling av utredningens slutbetänkande avser jag att föreslå regeringen att till riksdagen lägga fram en proposition om den psykiatriska vården.

Jag vill också erinra om att det särskilda stimulansbidraget om 400 milj.kr för budgetåret 1991/92 för att påskynda utvecklingen av gruppboende inom kommunerna och landstingen, som beslutades i samband med den s.k. ÄDEL-reformen, även kan användas till gruppboende för psykiskt störda personer. Motsvarande bidrag avses utgå under de följande fyra budgetåren, varför sammanlagt 2 000 milj.kr. kommer att avsättas för detta ändamål.

Anf. 254 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret på min fråga. Orsaken till att jag ställde den är det faktum att väldigt många människor inom psykiatrien har det mycket svårt i dag. De skickas hem från s.k. institutioner eller från avdelningar vid psykiatriska kliniker. I väldigt många sammanhang skickas de hem till ingenting. Det är tyvärr ett faktum. Vi har sett många larmrapporter om detta, inte minst under den gångna sommaren och hösten.

Jag är bekymrad över att vi i samband med en förändring av psykiatrien och även när det gäller omvårdnadsfrågorna i övrigt för närvarande avhänder oss nödvändiga vårdresurser inom ramen för enskilda sjukhem och inom ramen för sjukhem och omsorgshem i olika boendeformer. Jag skulle därför önska att statsrådet tog initiativ i en vidare mening och inte enbart hänvisar till psykiatriutredningen. 1992 kommer att bli ett strategiskt mycket viktigt år när det gäller omdaningen på dessa områden, bl.a. beroende på förändringarna inom ramen för ÄDEL-reformen i och med att vi får ett ändrat huvudmannaskap beträffande väsentliga delar av just dessa boendeformer.

Det vore bra om statsrådet tog initiativ till att omedelbart se över möjligheterna att agera i detta skede. Vi får rapporter om t.ex. att avtal med enskilda sjukhem upphör i samband med ÄDEL-reformens förändringar. Detta är saker som sker just inom ramen för den osäkerhet som råder i dag. Det finns en stor risk för att patienterna och de svagaste grupperna drabbas i en sådan här förändringsprocess. Därför ser jag det som väldigt angeläget att vi skyndar långsammare när det gäller avinstitutionaliseringen. Vi har i dag ingen beredskap inom ramen för de öppna vårdformerna.

Anf. 255 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Göte Jonsson tar upp utomordentligt angelägna frågor. I ett läge där vi har tillsatt en statlig utredning, som just skall se över förhållandena och lämna underlag för vad vi skall göra, är det en rimlig hanteringsordning att utredningen får arbeta klart, om den inte har en mycket lång tidsplan framför sig. Nu har utredningen inte det. Vi har efter valet gjort vissa personförändringar i kommitténs ledning med anledning av valutslaget. Vi ville ha en ledning, som var hämtad från samma håll som den regering som framgick ur valutslaget. Ändå har man försäkrat mig att man kommer att bli klar till sommaren med dessa uppgifter.

När det gäller förändringarna i samband med ÄDEL-reformen, som ju träder i kraft den 1 januari 1992, har socialstyrelsen ett permanent uppföljningsuppdrag och kommer att följa utvecklingen. Sedan är det naturligtvis en uppgift för alla som arbetar i kommuner och landsting att se till att denna grupp människor får en så god omvårdnad och vård som möjligt.

Anf. 256 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag är medveten om dessa frågeställningar i samband med ÄDEL-reformens förändringar. Problemet, som jag ser det, är att vi fortfarande har signaler från detta hus och från den tidigare regeringen om att vi måste påskynda avinstitutionaliseringen. Vi moderater har under hela 1980-talet varnat för effekterna av en för snabb avinstitutionalisering. Tyvärr har vi fått rätt. Vi ser nu effekterna av att det har gått för snabbt och att vi inte

har haft resurser att möta behoven av öppnare boendeformer. Därför borde statsrådet och regeringen se på förutsättningarna för de beslut som i detta hus har fattats beträffande avinstitutionaliseringen och studerna de följer som vi får genom detta förhållande. Jag är inte säker på att det är klokt att gå så långt som nuvarande beslut ger möjlighet till. Vi måste i stället göra en avstämning också när det gäller själva principen för avinstitutionaliseringen.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 257 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Om jag något går in på den större fråga som finns invävd i detta, nämligen frågan om den allmänna utvecklingen av psykiatri i boendeformerna, vill jag gärna understryka att den utveckling som har skett och sker i riktning bort från de stora institutionerna är en i allt önskad utveckling. Det som då har brustit har att göra med att det inte har skett i den takt som man har kunnat skapa nya former. Jag tror att var och en som har haft möjlighet att komma i kontakt med äldre psykiatriska institutioner uppfattar de nya formerna såsom helt överlägsna.

Huvudpunkten är det som Göte Jonsson tog upp i sin fråga: Har man klarat av att åstadkomma nya former? Svaret är att det har skett på ett sätt som inte har varit tillfredställande. Jag vill dock markera att själva utvecklingen som sådan går åt rätt håll.

Anf. 258 GÖTE JONSSON (m):

Herr talman! Jag delar statsrådets uppfattning när det gäller de stora institutionerna. Men tyvärr avvecklas i dag också mindre s.k. institutioner och sjukhem inom psykiatri, där man faktiskt lever under väldigt familjära former. Man flyttar patienterna mot deras vilja in i nya boendeformer, s.k. gruppboende, som kanske egentligen ändå inte ger någon kvalitetsförbättring när det gäller den totala livsmiljön för patienterna. Vi har sett otaliga exempel på detta. Därför anser jag att man också måste se till grunderna för hur besluten har fattats.

När det gäller de stora institutionerna delar jag helt statsrådets uppfattning. Vi skall givetvis inte gå tillbaka till den formen av institutionsboende.

Till sist vill jag fråga: När tror statsrådet att det kommer ett förslag från psykiatriutredningen på denna punkt? Jag är mycket bekymrad och oroad över vad som kommer att hända under 1992.

Anf. 259 Statsrådet BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Med den tidsplan som finns för psykiatriutredningen är min bedömning att riksdagen bör kunna fatta beslut under våren 1993.

Överläggningen var härmed avslutad.

48 § Svar på fråga 1991/92:270 om familjebidragen till värnpliktiga

Anf. 260 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat mig om regeringen kommer att presentera ett förslag som undanröjer diskrimineringen av homosexuella samboende vid bidragsgivning inom totalförsvaret.

Samtidigt med att lagen (1991:1488) om handläggning av vissa ersättningar till den som tjänstgör inom totalförsvaret utfärdades beslutade regeringen en förordning med bestämmelser om familjebidrag. Både lagen och familjebidragsförordningen (1991:1492) träder i kraft den 1 januari 1992.

I familjebidragsförordningen sägs att bestämmelserna om maka i förordningen också gäller för make och för person som den tjänstepliktige lever tillsammans med under äktenskapsliknande förhållanden. I förordningen görs alltså ingen skillnad mellan homosexuella sambor och heterosexuella sambor.

Då Gudrun Schyman, som framställt frågan, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet, medgav andre vice talmannen att Jan Jennehag i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 261 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret. Det är glädjande att höra att försvarsministern uppenbarligen anser att äktenskapsliknande förhållanden också skall inkludera homosexuella sambor. Frågan är bara om den gängse uppfattningen att äktenskapsliknande förhållanden bara skall gälla heterosexuella förhållanden är undanröjd i och med detta uttalande i en frågedebatt.

Det hade varit välgörande att i formuleringen i förordningen få detta klargjort, så att det inte hade rått något tvivel inför framtiden. Då är min följdfråga till försvarsministern: Är försvarsministern beredd att göra texten i förordningen tydligare än den är i dag, så att det klart framgår att också homosexuella sambor inkluderas i familjebidragsförordningen?

Anf. 262 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Jag har redogjort för innebörden i de bestämmelser som kommer att träda kraft vid årsskiftet. Sedan ankommer det på riksförsäkringsverket att utfärda anvisningar om hur bestämmelserna skall tolkas. På den punkten finns det anledning att vänta och se hur riksförsäkringsverket agerar.

Anf. 263 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag tycker att regeringens uttalanden i fall av den här typen bör vara så tydliga att beröda myndigheter inte skall behöva tveka om saken, och att regeringen inte heller skall vänta och se hur myndigheten kommer att tolka det som regeringen har uttalat. Det vore bra om frågan redan från början hade varit tydlig.

Läget är nu som det är, texten är skriven och förordningen träder i kraft den 1 januari. Anvisningarna kommer, och i det stycket får vi se vad myndigheten kommer att göra. Jag utgår ifrån att om man särskiljer homosexuella sambor kommer regeringen att agera.

Anf. 264 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Ännu har varken lagen eller familjebidragsförordningen trätt i kraft. Ikraftträdandet sker vid årsskiftet. Det finns därför anledning att något avvakta hur det hela kommer att fungera.

Det är inte alldeles enkelt att utfärda anvisningar på det här området. Det måste röra sig om vissa former av relationer som kan beskrivas som varaktiga och av viss karaktär. Detta är en mycket grannlaga uppgift, herr talman. Det är därför rimligt att berörd fackmyndighet får göra en bedömning.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 265 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! När det gäller relationers varaktighet och karaktär, menar jag att det i det här fallet inte är fråga om huruvida det är ett heterosexuellt förhållande eller ett homosexuellt förhållande. Det är det som är knäckfrågan.

Jag tycker att försvarsministern har missat tillfället att vara mycket tydlig. Det som kan bli myndigheternas reaktion lämnar fortfarande utrymme för att äktenskapsliknande förhållanden bara skall gälla heterosexuella förhållanden.

Anf. 266 Försvarsminister ANDERS BJÖRCK (m):

Herr talman! Som jag sade är detta inte alldeles enkelt. Det kan knappast vara försvarsdepartementets uppgift att göra tolkningar på ett område som ju rör en hel del andra departement än just försvarsdepartementet.

Jag har ändå upplyst om att lagstiftningen och den förordning som nu skall träda i kraft inte gör någon skillnad mellan homosexuella förhållanden och heterosexuella förhållanden. Det ankommer på vederbörande fackmyndighet att utfärda anvisningar. Jag tycker att det är en rimligt handläggningsordning. Vi får hoppas att detta löses på ett tillfredsställande sätt, i annat fall finns det självfallet anledning att återkomma i frågan.

Anf. 267 JAN JENNEHAG (v):

Herr talman! Jag noterar med tillfredsställelse den avslutande meningen om att det kan finnas anledning att återkomma, om homosexuella sambor och heterosexuella sambor inte jämställs i familjebidragsförordningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

49 § Svar på fråga 1991/92:237 om reglerna för fastighetstaxering

Anf. 268 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Rune Thorén har frågat mig vad jag ämnar vidta för åtgärd för att de regler som avsetts gälla bostadshus med tomtmark på jordbruksfastighet också skall tillämpas vid fastighetstaxeringen.

Först vill jag göra ett klarläggande.

Rune Thorén anger i sin fråga att hus och tomtmark på jordbruksfastighet enligt reglerna vid fastighetstaxeringen skall brytas ut och taxeras på likvärdigt sätt som övriga villafastigheter. Detta är dock en sanning med modifikation. Småhuset med tillhörande tomtmark skall ofta ingå i lantbruksenheten. Detta gäller om huset ligger i anslutning till lantbruksenhet som omfattar minst 5 hektar produktiv mark och huset behövs som bostad i lantbruket. Det är således först efter en prövning av om dessa förutsättningar är för han-

den som ett småhus eventuellt bryts ut från lantbruksenheten för att värderas som egen taxeringsenhet.

Rune Thorén redovisar i ett exempel två bostadshus som i storleks- och standardhänseende är ungefär likvärdiga men som åsatts olika taxeringsvärden. Det ena huset är en vanlig villa, det andra är beläget på en jordbruksfastighet. Bostadshuset på jordbruksfastigheten uppges ha ett 120 000 kr. högre taxeringsvärde. Jag förmodar att värdet på det sistnämnda huset endast är en preliminär beräkning, eftersom lantbrukstaxeringen sker först nästa år.

Taxeringsvärdet på jordbruksfastigheten har varit oförändrat sedan föregående allmänna fastighetstaxering som skedde år 1981, dvs. för snart tolv år sedan, såvida inte särskild fastighetstaxering skett. Justeringar har där emot skett för hyreshusen och småhusen år 1988 resp. år 1990. När nu även lantbruken taxeras nästa år har således samtliga fasthetskategorier värderats enligt det nya systemet.

Den skillnad i taxeringsvärde som kan förväntas för husen i Rune Thoréns exempel torde främst bero på att värderingen görs vid olika tidpunkter i den uppdelade fastighetstaxeringen. För de vanliga småhusen ligger prisnivån år 1988 till grund för taxeringsvärdena, och för småhus på lantbruksenheter är det prisnivån år 1990 som är avgörande. Principiellt är det i övrigt ingen skillnad i värderingen mellan småhus inom resp. utanför lantbruksenheter.

Som jag har nämnt i annat sammanhang kommer bostadsbeskattningen att tas upp i samband med att vissa utredningsförslag läggs fram under nästa år. Det kan då finnas anledning att också beröra effekterna av de olika värderingstidpunkterna vid fastighetstaxeringen.

Anf. 269 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Anledningen till min fråga är att det finns en oro och att man upplever det som att det fastställs olika taxeringsvärden.

Jag har nu fått statsrådets svar. Jag noterar särskilt att statsrådet poängtegar att det inte skall vara någon skillnad mellan värdering av småhus, och att statsrådet är beredd att, i samband med de utredningsförslag som kommer att läggas fram, beröra effekterna av de olika värderingstidpunkterna vid fastighetstaxeringen.

Jag har på den här korta tiden inte hunnit att se om det finns flera orsaker eller om det är på det sättet som statsrådet påpekade. Är det så, är jag fullt nöjd med svaret.

Anf. 270 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Enligt de bedömningar som vi har kunnat göra är det dessa faktorer som har skapat problemet. Vi tänker, som sagt, följa frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 271 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Gustaf von Essen har frågat mig om regeringen avser att återinföra avdragsrätten för kostnader för drift och underhåll av kulturhistoriskt värdefulla herrgårdar och slott.

I regeringens proposition Skattepolitik för tillväxt (prop. 1991/92:60) lämnas förslag på skatteområdet för att stimulera små- och nyföretagandet. Förslaget innebär viktiga förbättringar för ägare till jordbruksfastigheter med herrgårdsbyggnader.

Regeringen har i propositionen aviserat ytterligare förändringar för att främja företagandet. I samband med det arbetet kommer även de problem som Gustaf von Essen tagit upp att behandlas. Det är angeläget att dessa frågor får en lösning. En väg är att återinföra avdragsrätten för kostnader för drift och underhåll. Även andra lösningar kan finnas för att förbättra villkoren för dessa byggnader.

Anf. 272 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Jag vill varmt tacka statsrådet Bo Lundgren för svaret, som jag tycker är mycket positivt och hoppingsivande.

Underhåll och drift av herrgårdar och slott kostar ofta pengar, inte bara 150 000–500 000 kr., en kostnad som numera skall betalas med beskattade pengar. På sikt är detta naturligtvis en orimlighet, såväl ekonomiskt för dessa ägare/brukare som långsiktigt för den kulturhistoriska utvecklingen.

Det synsätt som nu råder är felaktigt. Man betraktar dessa huvudbyggnader enbart som en privatbostad. Så är ju inte fallet, utan dessa byggnader är någonting mera än bara en privatbostad. Därför borde man ta hänsyn till detta när man utformar skattereglerna. I det här fallet har man olyckligt hamnat mellan två stolar i samband med den stora skattereformen.

Svaret ger mig en anledning att tolka statsrådet så, att man i fortsättningen kan förvänta sig att dessa byggnader skall betraktas som näringsfastigheter, och inte som privatbostäder.

Anf. 273 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det finns i och för sig ingen anledning att övertolka det som jag säger. Det sätt på vilket man betraktar fastigheterna kan diskuteras. Det viktiga är ju att de kulturminnesmärken som finns kan bevaras och skötas på ett rimligt sätt. Det är därför som frågan om drift och underhåll måste hantearas. Själv ser jag många fördelar med att följa den väg som har anvisats bl.a. av den utredning som har lagt fram sitt förslag. Det finns en del praktiska och tekniska problem i det sammanhanget. Som Gustaf von Essen säkert är medveten om bereds frågan för närvarande i regeringkansliet. Jag hoppas att så snart som möjligt kunna få fram en lösning av problemet.

Anf. 274 GUSTAF VON ESSEN (m):

Herr talman! Jag har ingenting mer att tillägga. Jag tycker att svaret var mycket positivt. De personer som är ägare/brukare av sådana kulturfastighe-

ter som vi nu talar om har stora förväntningar på att det så småningom skall bli en förbättring.

Överläggningen var härmed avslutad.

51 § Svar på fråga 1991/92:266 om avskaffande av den s.k. flyttskatten

Anf. 275 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Oskar Lindkvist har frågat mig när riksdagen kommer att föreläggas ett förslag om "flyttskattens" avskaffande.

Jag har i olika sammanhang sagt att det är regeringens ambition att undanröja reavinstbeskattningen vid bostadsbyten, den s.k. flyttskatten. Frågan om när en sådan lagstiftning skulle kunna träda i kraft diskuterades för en tid sedan i pressen. Med anledning av de spekulationer som då förekom framhöll jag i ett uttalande i slutet av oktober att frågan är tekniskt komplicerad och att ett underlag för regeringens ställningstagande inte kan föreligga förrän tidigast under våren 1992. Jag framhöll vidare att ett beslut i frågan givetvis måste ses mot bakgrund av den statsfinansiella situationen som för närvarande gör det nödvändigt att prioritera direkt tillväxtbefrämjande skattesänkningar. Jag påpekade avslutningsvis att det inte är möjligt att slopa "flyttskatten" för inkomståret 1992.

Jag har i dag inte anledning att göra någon annan bedömning, och det är därför heller inte möjligt att besvara frågan om när riksdagen kommer att föreläggas ett förslag i ämnet.

Anf. 276 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet Bo Lundgren för svaret på min fråga. Orsaken till att jag ställde frågan var att moderaterna och Bo Lundgren på vårkanten 1991 mycket energiskt drev frågan om att lösa problemet med flyttskatten.

Enligt riksdagsprotokollet poängterade då Bo Lundgren att flyttskatten var destruktiv, att den drabbade barnfamiljer, att den drabbade människor som måste byta bostad i samband med byte av arbete och att flyttskatten var en orättvisa som måste elimineras. Valrörelsen kännetecknades i mycket stora drag av att moderaterna hade en framförhållning när det gällde att lösa problem i det svenska samhället. En av uppgifterna var alltså att lösa frågan om flyttskatten.

Det som nu är kvar av dessa mycket stolta deklarationer är ju att statsrådet Lundgren, om jag uppfattade svaret rätt, nu inte kan ge något besked, vare sig om det kommer något förslag om en flyttskatt eller – om tanken att lösa frågan finns kvar – när ett sådant förslag skall föreläggas riksdagen. Det enda vi får veta är att det inte heller kommer något förslag under 1992. Det är då självklart att parterna på bostadsmarknaden, framför allt de som är beroende av ett besked, undrar vad moderaternas löfte om att lösa frågan om flyttskatten var värt.

Anf. 277 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! När jag läste den fråga som Oskar Lindkvist ställde till mig blev jag glad. Jag märkte att Oskar Lindkvist agerade på ett sätt som vore han moderat – det var kanske ett olycksfall i arbetet. Det gläder mig att Oskar Lindkvist enligt frågan tydligen anser att man bör slopa flyttskatten.

Det fanns tidigare en uppskovsmöjlighet som undanröjdes av den socialdemokratiska regeringen med hjälp av den majoritet i riksdagen som man skapade för detta åtagande. Då uppstod de problem som vi pekade på i valrörelsen. Vi har ambitionen att göra en förändring, men man skall inte införa det gamla uppskovsförfarandet, eftersom reavinstskattesystemet numera är något annorlunda. Det finns två olika regler som kan användas i sammanhanget. Det gäller då att man ser till att få fram ett förslag som är tekniskt gångbart, som fungerar tillfredsställande och som ger åsyftat resultat och att man självfallet, eftersom socialdemokraterna dessutom ställde till med ett mycket stort budgetunderskott, ser till att väga detta mot det utrymme som kan finnas vid den prioritering som måste göras med besvärliga statsfinanser som följd. Det som jag har sagt är att jag inte ser några möjligheter att genomföra en sådan förändring under inkomståret 1992.

Anf. 278 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Det är på det sättet, statsrådet Bo Lundgren, att jag i dag står här som företrädare för dem som har trott att moderaterna skulle lösa en fråga, i detta fall frågan om flyttskatten. Det är ju ingen hemlighet att det gavs vissa förväntningar om att moderaterna skulle ha ett förslag som också retroaktivt skulle gälla för 1991. Det är inte heller någon hemlighet att socialdemokraterna och moderaterna hade olika meningar i denna fråga. Vi såg nämligen mycket stora svårigheter när det gällde att lösa frågan om flyttskatten. Men eftersom ni drev frågan och trodde att ni hade en lösning fanns det vissa förväntningar om att det skulle vara just Bo Lundgren i egenskap av statsråd som skulle genomföra denna uppgift. Och jag talar på uppdrag av de väljare som trodde att ni skulle lösa frågan om flyttskatten.

Anf. 279 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är klart att det är trevligt om Oskar Lindkvist påtar sig rollen att företräda de väljare som vill driva en annan skattepolitik än den som han själv stod för i valrörelsen. Oskar Lindkvist röstade nämligen här i riksdagen för att man skulle ta bort den uppskovsmöjlighet som gjorde att vi inte hade någon flyttskatt. Det var ju Oskar Lindkvist som såg till att öka bostadsbeskattningen totalt. Och effekterna av detta har vi sett på hyresnivåer och annat. Det är Oskar Lindkvist som har drivit en bostadspolitik som har lett till kraftigt stegrade byggkostnader och därmed kapitalslöseri i Sverige. Denne Oskar Lindkvist har nu ändrat uppfattning helt, och det gläder mig.

Jag kan till Oskar Lindkvist säga att de förväntningar människor har på att jag som ansvarig för skattefrågor i regeringskansliet skall lösa detta problem kommer jag också att kunna motsvara.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 280 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Det är ett litet arv från Bo Lundgrens tid i moderata ungdomsförbundet att han går in i en debatt med diverse beskyllningar mot sin motståndare och det parti som motståndaren företräder.

Vi har inte fört en dålig bostadspolitik. Vi har fört en bra bostadspolitik. Men vi har inte haft någon lösning på frågan om flyttskatten. Men ni hade en lösning av denna fråga. Därför anser jag att det är riktigare att man kräver av er att ni nu löser denna fråga.

Svaret säger ju ingenting. Det finns inte ett enda ord, en enda mening eller ett enda stycke som ger förväntningar om att ni tänker infria de löften som ni gav i valrörelsen. Ni lurar massor av människor som har avstått från att lösa sin bostadsfråga, just därför att ni har lovat att göra det.

Anf. 281 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det är viktigt att komma ihåg att vi tidigare hade ett system med uppskovsrätt. Detta system avskaffades av Oskar Lindkvist och andra socialdemokrater. Det fanns i det dåvarande systemet en möjlighet som avskaffades. Med det nya system som nu finns gäller det att plocka fram en tekniskt hållbar lösning. Det kommer vi också att göra. Min ambition är att slopa flyttskatten. Om Oskar Lindkvist har samma ambition tycker jag att det är bra. Då får vi en bred majoritet för ett sådant förslag också i riksdagens kammare. Socialdemokraternas tidigare historik på detta område är inte särskilt lysande.

Det är naturligtvis rimligt att man i detta sammanhang också ser på den bostadspolitik som ni har fört och konstaterar att den har kostat svenska folket väldigt mycket i form av regleringar och annat som har höjt byggkostnaderna mer än nödvändigt. Man betalar ju även bostadssubventionerna, som har ökat explosionsartat, genom skattsedeln.

Anf. 282 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Vi kommer inte längre i denna debatt. Slutsatsen är att det som Bo Lundgren sade den 19 mars 1991 i riksdagen var att allt det som var förknippat med flyttskatten skulle bort. Systemet skulle ändras, och det skulle läggas fram förslag. Det var litet tekniskt komplicerat, men moderaternas uppfattning var ändå att denna fråga skulle lösas.

Nu sitter moderaterna i regeringen. Nu är det massor av människor som trodde att ni skulle lösa denna fråga. Vi har tvivlat på att ni skulle ha möjlighet att göra det, och vi fick rätt.

Jag ställde denna fråga därför att man faktiskt skall hålla sina löften till dem som man har gett förväntningar i valrörelsen. Och ni är alltså skyldiga massor av människor ett besked. Och beskedet i dag är alltså helt negativt rakt igenom.

Anf. 283 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Det besked som jag ger nu och som jag har gett tidigare och som utgår från mina uttalanden såväl i mars i riksdagen som i andra sammanhang är att ambitionen är att flyttskatten skall slopas. Det som socialdemo-

kraterna har genomfört innebar däremot att man fick en flyttskatt som gällde tvärs igenom.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

52 § Svar på fråga 1991/92:267 om bostadsfinansieringen

Anf. 284 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Oskar Lindkvist har frågat mig om regeringen avser att förelägga riksdagen förslag om att de av riksdagen i december beslutade reglerna om bostadsfinansieringen skall gälla både år 1992 och år 1993.

Bakgrunden till frågan är Oskar Lindkvists farhåga att riksdagen i december 1992, liksom i december 1991, kommer att fatta beslut som skall träda i kraft ca 14 dagar efter beslutet.

Jag kan hålla med om att den tidsram som regeringen har satt för att utarbeta ett nytt system är snäv. Det är dock nödvändigt att snabbt ta ställning till den omläggning av bostadsfinansieringen som måste genomföras under 1990-talet för att även bostadssektorn skall kunna bidra till en ekonomisk utveckling som ger tillväxt, full sysselsättning och stabila priser. Den hittillsvarande bostadsfinansieringen har motverkat sparande, spätt på byggkostnadsutvecklingen och avskärmat hushållen från effekterna av nödvändiga ekonomisk-politiska åtgärder.

Arbetet med omläggningen kommer mot denna bakgrund att bedrivas mycket skyndsamt, och jag räknar med att huvudlinjerna i ett nytt finansieringssystem skall kunna presenteras redan om några månader.

Anf. 285 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Nu är vi inne på en av de mest centrala frågorna när det gäller bostadsfinansieringen.

Den 13 december 1990 fattade riksdagen ett beslut om räntelån. Det skulle träda i kraft den 1 januari 1992. Man hade alltså drygt ett år på sig att projektera för en ny bostadsfinansiering. Och det hade pågått en lång debatt dessförinnan. Parterna på marknaden, inkl. arkitekter, projektörer, byggare och naturligtvis även jobbare, var inställda på att finansieringsfrågan var ordnad.

Nu har den nya regeringen både i sin regeringsförklaring och i en proposition sagt att räntebidragen skall finnas även i fortsättningen. Men problemet är att det gäller för 1992. Helt plötsligt har vi alltså fått ett läge som innebär att vi i stället för att ha en långsiktig finansieringsplanering har en ettårig planering framför oss. Och det värsta är att inte ens Bo Lundgren i sitt svar kan ge besked om vad regeringen skall göra för 1993. Det är alltså vad som gäller nu, och det går rykten om att det skall tillsättas en utredningsman, men det står ingenting om detta i svaret. Om så skall ske skall det ju också göras en utredning, och förslaget skall gå ut på remiss. Jag räknar med att man kan få en debatt om detta i riksdagen tidigast hösten 1992. Det är alltså vad parterna på arbetsmarknaden har att rätta sig efter. Och jag måste säga, Bo Lundgren, att det kanske är svårt att regera, vad vet jag, men så illa som

Svar på frågor

den regering som har tillträtt efter valet den 15 september har hanterat bostadsmarknaden har icke någonsin någon regering tidigare gjort.

Anf. 286 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Oskar Lindkvist är uppenbarligen litet grälsjuk så här på kvällskvisten, och det kan väl lätt bli så när man så att säga har förlorat makten och hela härligheten.

Det som är viktigt för den nya regeringen är att försöka lösa alla de problem på olika områden som socialdemokraterna har orsakat genom sin reglerings- och planeringsekonomi, exempelvis på bostadsområdet. Den kraftiga regleringen och den kontinuerliga och växande subventioneringen har bl.a. lett till att marknaden inte fungerar tillfredsställande. Det har lett till kraftiga hyreshöjningar, därför att socialdemokraterna inte har kunnat följa sin politik. Det har lett till att byggkostnaderna stiger kraftigt. Under åren 1987–1989 steg byggkostnaderna med 40 %. Konsumentprisindex ökade under samma tid med 18 %. Byggkostnaderna steg alltså med mer än dubbelt så mycket.

Det är nödvändigt att bryta denna utveckling. Räntelånesystemet är i dag inte hållbart. Den debatten har förts tidigare, och det finns inte någon anledning att upprepa den. Då måste regeringen se till att snabbt få fram ett alternativt system. Det är också mot denna bakgrund som vi kommer att presentera riktlinjerna inom några månader. Det är det besked som Oskar Lindkvist för närvarande kan få.

Anf. 287 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Jag måste fråga Bo Lundgren om det är sant eller inte att regeringen kommer att tillsätta en utredningsman med uppdrag att lämna fram ett förslag om en ny bostadsfinansiering. Det är nämligen sagt att det är regeringens avsikt, men det står alltså ingenting i svaret om det. Det kan vara bra att få veta om regeringen verkligen har denna tanke.

Sedan skulle jag, som gammal och erfaren bostadspolitiker, önska att vi får ett bostadsfinansieringssystem som har en mer långsiktig framförhållning. Det går inte att driva en bostadspolitik med en ettårig försörjning finansiering. Därför är också bostadsbyggandet på väg nedåt mycket kraftigt, en hög arbetslöshet är i vardande, och vi kommer under 1992 att få en bostadsmarknad som kanske kommer att halveras. Ansvar för detta ligger naturligtvis på regeringen.

Anf. 288 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! En erfaren bostadspolitiker är ju Oskar Lindkvist. Man kan nog säga att han i ganska stor utsträckning är en av dem som står bakom den totalt misslyckade bostadspolitik som har bedrivits i Sverige och som har lett till de problem som jag angav i mitt förra inlägg.

Det är alldeles riktigt att vi måste ha en långsiktig bostadspolitik. Men den måste också bygga på ett riktigt underlag. Bostadspolitiken måste också vara av ett sådant slag att man löser de problem som Oskar Lindkvist och hans partikolleger har skapat. En sådan politik kommer vi att föra. Vi kommer att redovisa riktlinjerna inom några månader.

Anf. 289 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Bo Lundgren envisas med att tala om den misslyckade socialdemokratiska bostadspolitiken. Jag tycker att vi har en mycket fin bostadsmarknad i Sverige. Vi har kvalitativt sett och även kostnadsmässigt kanske de bästa bostäderna i världen. Vi har ett stort bostadsbyggande i Sverige, vi har haft en hög sysselsättning, och vi har ett enormt bostadskunnande både på företagark håll och när det gäller sysselsättningen. Det tror jag att de allra flesta är mycket stolta över. Och jag är mycket stolt över den socialdemokratiska bostadspolitiken.

Det sätt på vilket Bo Lundgren betygsätter bostadspolitiken har jag hört tusen gånger, och det blir inte bättre för det. Det är bara en massa svepskal.

Svaret från Bo Lundgren innebär bara att det kan komma någonting före 1992, men det finns inget långsiktigt, och det finns inga förväntningar om att ni är intresserade av en långsiktig bostadsfinansiering. Det är hela sanningen.

Anf. 290 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Tvärtom sade jag att det är viktigt att vi nu presenterar något som är långsiktigt hållbart. Det var uppenbarligen inte Oskar Lindkvists bostadspolitik. Låt mig ge mig ett exempel.

En politik som har lett till att byggkostnaderna – som vi alla måste betala, direkt genom hyran eller indirekt genom skattsedeln – steg med 40 % under åren 1987–1989, medan konsumentprisindex steg med 18 %, är Oskar Lindkvist ansvarig för. Och det är det som jag och regeringen i dess helhet måste rätta till. Det kommer vi också att göra.

Anf. 291 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Det är riktigt att bostadskostnaderna steg under en socialdemokratisk ledning. Om de förslag som moderaterna i motioner har framfört i riksdagen hade fått påverka kostnadsutvecklingen på bostadsmarknaden skulle kostnaderna ha stigit ännu mer. Inte bara kostnaderna skulle ha stigit mer, utan framför allt skulle det ha blivit mycket dyrare för konsumenterna att bo i de moderata lägenheterna. Och vad människor kommer att få uppleva under 1992 är helt enkelt att allting kommer att bli dyrare. Och detta kommer att ske samtidigt med ett kraftigt minskat bostadsbyggande och en mycket kraftigt ökad arbetslöshet. Det är Bo Lundgrens bostadspolitik. Men ännu finns det inga antydningar om att det skall komma någonting annat än ett förslag våren 1992 om en ny bostadsfinansiering. Men vad sker 1993 och 1994? Ni kommer kanske att sitta kvar hela mandatperioden.

Anf. 292 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Om man får tro det tidigare statsrådet Odd Engström kommer vi att sitta kvar ännu längre, och det vore till fördel för Sverige.

Noteras bör emellertid att bostadskostnaderna, som jag inte talade om, är beroende av byggkostnaderna, finansieringskostnader i form av ränta på det upplånade kapitalet och olika driftskostnader. Det är de tre stora komponenterna.

När det gäller byggkostnaderna påvisade jag att de steg väsentligt snabb-

bar än konsumentprisindex. Det beror på regleringssystemet och den subventionspolitik som socialdemokraterna har fört, och detta måste betalas av alla.

När det gäller kapitalkostnadsdelen har socialdemokraternas politik lett till en hög inflation och ett ränteläge som är alltför högt. Därmed stiger även kapitalkostnaderna.

Genom att föra en ekonomisk politik som kan hålla bostadskostnaderna och ränteläget nere, och som också håller nere underhållskostnaderna och som en följd av detta driftskostnaderna, kommer vi givetvis att ha lägre bostadskostnader. Det Oskar Lindkvist har åstadkommit är alltså högre bostadskostnader totalt sett, oavsett om de betalas genom skattsedeln eller direkt genom hyran, än vad som vore nödvändigt. Ni har kostat medborgarna mycket pengar.

Anf. 293 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Den här sången har jag hört sjungas förr. Men faktum är att den svenska bostadsmarknaden står i särklass vid alla jämförelser. Det sociala inslaget på bostadsmarknaden i Sverige ligger före förhållandena i alla andra jämförbara länder. Det skulle ha varit avsevärt sämre om moderaterna i högre grad hade fått påverka bostadspolitiken.

Ni talar om det negativa i den socialdemokratiska bostadspolitiken, och ni tror att ni är beredda och har förmågan att skapa en bättre bostadspolitik. Ni är i färd med att göra det. Ni är i färd med att dra ner bostadsbyggandet. Ni är i färd med att skapa den största arbetslösheten inom byggsektorn sedan andra världskrigets slut, t.o.m. en större arbetslöshet sammanlagt än vad den borgerliga regeringen lämnade efter sig 1982 när den fick lämna regeringsmakten. Detta är ungefär vad som sker nu under en borgerlig ledning.

Anf. 294 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Den byggnedgång som vi har i dag påbörjades som en följd av den ekonomiska kris som den socialdemokratiska ekonomiska politiken har lett in landet i. Den är ett utflöde av detta. Det är någonting som vi naturligtvis får hantera. Vi gör det bl.a. genom stora infrastruktursatsningar och arbetsmarknadsstöd i övriga sammanhang. Det är viktigt att göra det.

Hade vi kunnat begränsa exempelvis byggkostnaderna och andra kostnader som är nedplöjda i de bostäder som vi har i Sverige i dag, hade vi haft resurser för att mer kunna satsa på de svaga grupperna. Genom det slöseri som er bostadspolitik innebar har vi haft sämre möjligheter att vidta andra åtgärder.

Anf. 295 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Nu är faktiskt statsrådet Bo Lundgren ute på hal is. Bara för ett år sedan byggde vi över 60 000 lägenheter. Vi har haft ett ganska omfattande bostadsbyggande även under 1991. Det stora raset i fråga om bostadsbyggandet kommer som inledningen till det första hela arbetsåret för den borgerliga regeringen. Det är parat med en mycket stor arbetslöshet. Folk kommer mycket snart att få tillfälle att göra jämförelser mellan en socialdemokratisk och en borgerlig bostadspolitik. När vi nu talar om vad det kostar

och att det har kostat mycket pengar är det faktiskt så, att på fråga efter fråga där det har varit en social markering i bostadspolitiken har socialdemokraterna tagit ansvar för det sociala inslaget. Våra huvudmotståndare har varit moderata samlingspartiet.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 296 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Byggutvecklingen i Sverige är uppenbart beroende av den allmänekonomiska utvecklingen och var resurserna totalt sett finns. Vi är inne i ett år då den socialdemokratiska ekonomiska politiken har skapat en negativ tillväxt; våra samlade resurser minskar. Detta är den avgörande orsaken till våra problem på arbetsmarknaden.

Sedan finns det mycket annat som berör bostadspolitiken och som vi har tagit upp i tidigare repliker, så jag avstår från ytterligare kommentarer.

Anf. 297 OSKAR LINDKVIST (s):

Herr talman! Då kan jag avslutningsvis konstatera att vi alltså har helt olika meningar om vad som har skett när det gäller bostadspolitiken. Vi har säkert också delade meningar om vad som kommer att ske inom bostadspolitiken i framtiden. Nu har vi ett år framför oss av räntebidrag i stället för räntelån. Nu vet vi inte vad som kommer ske under 1993. Vi vet inte heller vad som skall ske 1994. Och då utgår jag från den dåliga lösningen att den nuvarande regeringen skall sitta kvar hela mandatperioden. Jag delar alltså inte Odd Engströms uppfattning att det skulle vara välgörande för oss att ha en borgerlig regering som leder den svenska politiken. Dessutom får vi nästan varenda dag siffror om arbetslöshetsutvecklingen. Hela byggbranschen är i gungning. Jag tycker faktiskt att Bo Lundgren skulle erkänna att det är svagt att inte kunna tala om hur man skall ha det med bostadsfinansieringen de närmaste tre åren.

Överläggningen var härmed avslutad.

53 § Svar på fråga 1991/92:273 om befrielse från fordonsskatt för elbilar

Anf. 298 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Rune Thorén har frågat mig om regeringen avser att låta ägare till elbilar slippa betala fordonsskatt under viss tid.

Under senare år har flera skattelättnader införts för eldrivna fordon. Sedan 1982 gäller således att försäljningsskatten för eldrivna fordon beräknas på fordonets vikt utan batterier. 1986 slopades kilometerskatten helt för eldrivna fordon. Det miljöklasssystem för nya fordon som riksdagen fattat beslut om skall träda i kraft den 1 juli 1992 innebär att försäljningsskatten för batteridrivna fordon alltid skall beräknas efter reglerna för miljöklass 1, dvs. den mest förmånliga klassen.

Jag vill också erinra om att kraftfulla satsningar för närvarande görs för att understödja utvecklandet av ny miljöanpassad fordonsteknik. Enligt min mening är detta mer betydelsefullt än ytterligare eventuella särregler på

Svar på frågor

skatteområdet för eldfordonen. Jag är därför inte nu beredd att föreslå ändrade skatteregler.

Anf. 299 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret, däremot kanske inte för innehållet, även om jag tycker att statsrådet betonar ordet "nu" i sitt svar. Jag skulle välvilligt kunna tolka det som så att ett förslag ändå kan komma.

När folk skall välja elbil – jag tänker i första hand inte så mycket på privatpersoner utan på små firmor, serviceföretag i våra storstäder, budbilar och bilar för mindre varutransporter – är det prisskillnaden som avgör. Ju mer man kan få ner priset på bilen inkl. fordonsskatten, desto mer gångbar blir den. Jag skulle misstänka att den tyska regeringen resonerade på det sättet när man tog bort – såvitt jag förstår tänker man i alla fall göra så – fordonsskatten för de första fem åren. Tyskarna har precis som vi en bekymmersam situation inte minst i sina storstäder när det gäller luftföroreningarna.

Jag funderade på om jag skulle ställa den här frågan till miljöministern eller till skatteministern. Jag tänkte börja med skatteministern, därför att jag tycker att detta kan ha en effekt framför allt för våra storstäder. Man är tvungen att ha sådana här morötter och vidta sådana här åtgärder om det skall ge något resultat.

Anf. 300 Statsrådet BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Varje rimlig åtgärd som vi kan vidta för att förbättra miljön i olika avseenden är naturligtvis någonting som är värt att göra. När det gäller trafiksituationen vet vi alla att den är problematisk. Vi har stora avgasproblem och annat, bortsett från trafikträngseln som också finns där. Därför har jag redovisat ett antal beslut som riksdagen har fattat för att förbättra situationen konkurrensmässigt just för eldrivna fordon. Man får se detta i relation till det skatteuttag som görs totalt. Det har inte funnits några särregler alls, såvitt jag vet, i Tyskland. Nu genomförs en förändring på fordonsskattesidan, en förändring som, såvitt jag kan bedöma, är blygsammare än den förändring som vi genomför i Sverige i förhållande till den totala kostnaden för att driva fordonet.

Jag tycker att det är viktigt att göra sådana här satsningar, och jag tycker att det är allt viktigare att göra dem genom en utveckling som innebär att vi får en miljöanpassad fordonsteknik.

Anf. 301 RUNE THORÉN (c):

Herr talman! Jag tror att statsrådet och jag kan vara överens om att man bör göra både – och. Jag vill inte förlänga debatten mer i kväll, och jag fortsätter att tolka ordet "nu" i statsrådets svar välvilligt. Jag räknar med att regeringen kommer att vidta åtgärder även på det här området.

Överläggningen var härmed avslutad.

Svar på frågor

Anf. 302 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Hugo Bergdahl har frågat mig vilka åtgärder regeringen avser vidta för att avvärja hoten mot miljön i Sverige med anledning av de omfattande svavelutsläppen på Kolahalvön.

I anslutning till Ronnebykonferensen 1990 bildades en gemensam arbetsgrupp för Finland, Norge och Sverige med uppgift att klarlägga förutsättningarna för nordisk medverkan i ett projekt som syftar till att så långt som möjligt minska utsläppen av svavel, tungmetaller m.m. från de sovjetiska nickelsmältverken på Kolahalvön. Arbetsgruppen har haft till särskild uppgift att titta på möjliga finansieringslösningar.

Sverige har deltagit aktivt i den nordiska arbetsgruppen, eftersom vi liksom de andra nordiska länderna har ett starkt miljöpolitiskt intresse av att projektet kommer till stånd. Arbetsgruppen har utarbetat dels vissa principer för finansieringen av projektet, dels ett utkast till protokoll, vilket är tänkt att undertecknas av de fyra berörda regeringarna. Dessa förslag överlämnades till sovjetiska vederbörande i Moskva i november 1990.

Ombyggnaden av de två aktuella smältverken har ursprungligen beräknats kosta ca 2,5 miljarder finska mark. De norska och finländska regeringarna har preliminärt ställt i utsikt särskilda biståndsmedel för att underlätta genomförandet av projektet.

För svenskt vidkommande har Exportkreditnämnden beslutat om en utfästelse för AB Svensk Exportkredits särskilda miljöräm, vilken på svensk sida är tänkt att utnyttjas för projektet. Vår andel i projektet förutses bli mindre än de finländska och norska insatserna.

Projektet har försenats i olika omgångar. Trots upprepade kontakter från nordisk sida föreligger ännu inte några substantiella sovjetiska reaktioner på de nordiska föreslagen rörande finansiering och regeringsprotokoll. Genomförandet av projektet underlättas inte av de nu rådande oklarheterna rörande ansvarsfördelningen i Moskva mellan centralmakten och Ryssland.

Den ekonomiska situationen i Ryssland och den ryska/sovjetiska kreditvärdigheten har som bekant kraftigt försämrats under senare tid. Detta kan givetvis påverka möjligheterna att i slutändan ordna finansieringen av projektet. Vi avser emellertid självklart att fortsätta arbeta aktivt, både i det nordiska samarbetet och i våra bilaterala kontakter, för att projektet skall komma till stånd i syfte att lösa de mycket allvarliga miljöproblem som förorsakas av utsläppen på Kolahalvön.

Anf. 303 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag tackar miljöministern för svaret på min fråga. Jag behöver inte upprepa den beskrivning som jag har gjort som bakgrund till min fråga, där jag i inledningen redovisar hur situationen är inom Nordkalottenområdet när det gäller miljöpåverkan från industrin på den sovjetiska sidan.

Jag tycker att miljöministerns svar i vissa delar var mycket intressant och positivt. Där beskrivs vilka insatser som har gjorts hittills och vilka problemen är. Jag vill ändå betona att det är en mycket svår situation och att vi

bör vara pådrivande i denna fråga. Det är inte bara Finland och Norge som drabbas, utan situationen berör enligt min uppfattning också stora delar av nordöstra Sverige. Jag har förståelse för den politiska villervalla som finns i den fjärde nation som är involverad.

Jag vill mot denna bakgrund och för att miljöministern skall kunna beskriva vad vi gör på det här området fråga: Vilka kunskaper har vi i dag här i Sverige om den påverkan som de omfattande svavelutsläppen från Kolahalvön har på det svenska skogsbeståndet och hela den känsliga miljön i våra vida vildmarker i norr? Det gäller inte bara skogarna utan också sjöar, vattendrag, bärmarker, fiskevatten och annat. Jag skulle gärna vilja ha svar från miljöministern på min fråga.

Anf. 304 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det finns kartläggningar som visar att det just i de delar av Sverige som Hugo Bergdahl nämnde finns en tendens till ökad påverkan. Utsläppen kommer med stor sannolikhet just från Kolahalvön, från de stora industrikomplexen som finns där. Däremot är det alltid svårt att exakt isolera dem till just det området. En rimlig hypotes är dock att mycket av de påkänningar som vi har i nordöstra och norra Sverige har sitt ursprung just i Kolahalvöns elände. För det är naturligtvis en stor skandal, en katastrof kan man säga, på Kolahalvön.

Jag vill gärna säga att jag tycker att det är bra att den tidigare regeringen tog upp diskussioner om dessa frågor med Finland och Norge. Men det räcker alltså inte, och det är det som är problemet. Vi måste alltså mer tydligt kräva saker av Ryssland – jag tror att det i framtiden kommer att vara så att det är Ryska rådsrepubliken som det handlar om mer än om Sovjetunionen.

Anf. 305 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag håller med miljöministern om att detta inte endast är en katastrof för de tre nordiska länder som är berörda av utvecklingen. Det är t.o.m. en stor skandal att vi, som enligt mitt sätt att se sköter vår miljö på ett hyggligt sätt genom att göra insatser som kostar mycket pengar, har en granne som sköter sig så illa som har skett här.

I Finland har skogsforskningsinstitutet i Rovaniemi gjort stora insatser för att bilda sig en uppfattning om vad som har hänt och kommer att hända i framtiden om man inte gör insatser i fråga om det ryska näringslivet i detta område. I Norge har den s.k. tusensjöarsundersökningen gjort grundliga utredningar och värderingar av hur miljön har påverkats av dessa utsläpp. Med detta vill jag konstatera att problemen är stora när det gäller att från svensk sida bevaka utvecklingen.

Anf. 306 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag bara konstaterar att skadeverkningarna är utom allt tvivel, som jag sade i mitt tidigare inlägg.

Anf. 307 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill till sist konstatera att jag har inte bara miljöministern här, utan även den nordiske samarbetsministern. Detta är en ypperlig fråga

för statsrådet att ta upp i Nordiska rådet. Jag hoppas att vi tillsammans kan lösa dessa problem. Jag uppskattar de insatser som statsrådet har redovisat här, som det tydligen skall arbetas vidare med.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 308 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag vill gärna bekräfta att jag avser att ta upp detta i Nordiska ministerrådet, när miljöministrarna träffas. Det är lämpligt att göra detta i slutet av januari, då vi har nästa möte.

Anf. 309 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Jag vill tacka så mycket för den senaste redovisningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

55 § Svar på fråga 1991/92:268 om ekokommunprojektet

Anf. 310 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser vidta åtgärder för att säkra ekokommunprojektets möjligheter att utvecklas.

Jag stöder fullt ut ekokommunprojektets allmänna synsätt på kretsloppstänkande. Utvecklingen av samhället mot resursflöden i slutna kretslopp, där resurser återanvänds i stället för att engångsartiklar kastas på soptippen, utgör en förutsättning för hälsa och välbefinnande.

Regeringen har uppmärksammat denna för framtiden centrala fråga i regeringens förklaringen, med orden "inriktningen (på miljöpolitiken) skall vara att avfall kan återföras till naturens kretslopp, återvinnas eller återanvändas".

Miljövårdsberedningen följer ekokommunprojektets arbete, och beredningen bedriver sedan våren 1991 ett projekt med arbetsnamnet "grön stad". Med "grön stad" avses en stad eller kommun som låter kretsloppstänkande och helhetssyn genomsyra alla kommunala aktiviteter och beslut redan på planeringsstadiet. Syftet med projektet är bl.a. att söka efter goda förebilder och sprida information i samhället om dessa. Projektet skall också, genom att följa ett antal kommuner, identifiera hinder som kräver statliga åtgärder och ingripanden. Detta arbete fortsätter.

Vad beträffar regeringens finansiella stöd till det s.k. ekokommunprojektet utgick i mitten av 1980-talet bidrag till ekokommunprojektet i Övertorneå från dåvarande miljö- och energidepartementet. Därefter har den statliga delen av projektets finansiering skett via glesbygdsdelegationen.

I en skrivelse från elva s.k. ekokommuner som inkom till miljödepartementet för cirka två veckor sedan nämns att de deltagande kommunerna för närvarande färdigställer handlingsprogram som visar hur förändringsarbetet skall bedrivas under den närmaste treårsperioden. Även frågan om finansiering behandlas i skrivelsen.

Ekokommunprojektets arbete är viktigt, och en av de centrala frågorna handlar om hur gällande lagstiftning och myndighetsorganisation kan utformas för att främja ett kretsloppstänkande i kommunerna.

Arbetet med upprättande av ett handlingsprogram måste dock färdigställas, och skrivelsen från kommunerna är under beredning inom regeringskansliet. Därför är jag för närvarande ej beredd att ge besked i frågan.

Anf. 311 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret på min fråga. Det är naturligtvis mycket glädjande att miljöministern i ord är beredd att ge sitt stöd till ekokommunprojektet. Men det vore självfallet ännu mer glädjande om detta stöd övergick från att vara ett stöd i ord till att också bli ett stöd i handling.

Mot bakgrund av att regeringen i sin regeringsförklaring utpekade miljön som ett av fyra prioriterade områden tycker jag att det så här i slutet av året finns anledning att ställa frågan vad det blev av den prioriteringen. På en lång rad andra områden har regeringen visat betydligt större handlingskraft och kommit till riksdagen med propositioner, som visserligen har varit dåligt underbyggda och ganska hafsiga. Man har krävt riksdagens beslut i en lång rad frågor. När det gäller miljön har det inte blivit något mer än de stolta deklarationerna i regeringsförklaringen. Det är hög tid att man börjar fundera över hur det i praktiken skall gå till att förverkliga de ambitionerna. Då är detta med kretsloppstänkande, som regeringen också har talat om, mycket viktigt. Ekokommunprojektet handlar precis om det.

När man studerar vilka hinder som finns för att ett samhälle skall fungera inom de ekologiska ramarna visar det sig att sådant arbete ofta måste bedrivas över olika sektorsgränser. Det handlar om kommunal nivå, länsstyrelser, om att bryta gränser mellan t.ex. miljöarbete, planeringsarbete, trafik och energi, osv. Allt detta gör att det blir svårt att hitta finansieringsmöjligheter inom de givna ramarna. Dessa projekt håller sig inte inom de strukturer som vi har skapat för vår samhällsplanering och vårt politiska arbete. Just därför är det så viktigt att man får de ekonomiska resurserna att gå vidare med detta projekt. Ekokommunerna i Sverige har sagt att det för det fortsatta arbetet under tre år behövs i storleksordningen 20 milj.kr. Det är, mot bakgrund av vilka problem det handlar om och hur viktiga dessa åtgärder är, inte något oöverstigligt belopp, särskilt inte för en regering som tycker att detta är mycket viktigt.

Anf. 312 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag märker att Annika Åhnberg inte deltar i budgetförhandlingarna. Bortsett från det vill jag gärna tacka för den vänlighet som ligger i Annika Åhnbergs uttryckssätt. Jag som miljöminister, i den regering som jag representerar, skall, på grundval av den regeringsförklaring som finns, efter ett par månader klara av att införa kretsloppstänkande i Sverige. Jag tror att Annika Åhnberg och jag är överens om att det kommer att ta ett antal decennier. Men det är viktigt att man är konsekvent i tänkande och handlande.

Jag tycker i och för sig att ekokommunprojektet är en fråga som inte bara angår miljövårdsberedningen. Där fortsätter arbetet med dessa frågor. När jag fick denna skrivelse under ögonen konstaterade jag att de berörda elva kommunerna som står bakom den har legat i otakt med händelseutvecklingen något. Det hade varit bra om skrivelsen hade kommit tidigare och

hunnit beredas, så att den hade kommit in i budgetprocessen. Så var inte fallet. Jag är naturligtvis beredd att se vad vi kan göra också i denna situation.

Jag tackar ännu en gång Annika Åhnberg för hennes förtröstan och förtroende för mig som miljöminister att kunna uträtta allting omedelbart.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 313 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag beklagar naturligtvis djupt att jag inte deltar i arbetet med budgetprocessen. Jag skulle inget högre önska. Men miljöministern gör det, och just därför tycker jag att det är viktigt att ställa denna fråga i budgetsammanhang. Nu antyder miljöministern i sitt senaste inlägg att det är för sent att hantera ekokommunprojektet i den nu pågående budgetprocessen. Det inger mig stora farhågor. När allt kommer omkring kanske de vackra orden i regeringsförklaringen över huvud taget inte motsvaras av någon ambition att genomföra dem i handling. Det är beklagligt. Jag har svårt att se hur man skall kunna förverkliga detta i så fall.

Jag har inte ens tänkt tanken att regeringen skulle kunna göra detta på några månader. Men man måste börja med att ta de första stegen. Att se till att ekokommunprojektet har goda möjligheter att överleva och arbeta vidare är en av de mycket bra förutsättningar som vi via regering och riksdag kan skapa för att komma någon vart i detta arbete. Stödet i riksdagen är stort. Under förra mandatperioden ställde sig alla partier bakom ett fortsatt stöd.

Anf. 314 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag känner mycket väl till bakgrunden, vad riksdagen har sagt i bl.a. bostadsutskottets betänkande 1990/91:BoU12. Det krävs för en mer långsiktig utveckling av detta arbete ett handlingsprogram för dessa kommuner, så många som möjligt. Det är utifrån det som vi skall handla.

Anf. 315 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag tolkar det som att regeringen, eftersom den tydligen inte har haft tid eller prioriterat frågan om ett ekonomiskt stöd till ekokommunprojektet i budgetarbetet, kommer att välkomna att det från riksdagen framförs motioner som ställer dessa krav. Jag utgår också från att regeringen hoppas att riksdagen skall ställa sig bakom ett beviljande av ekonomiska resurser för detta oerhört angelägna projekt.

Överläggningen var härmed avslutad.

56 § Svar på fråga 1991/92:269 om högsvavliga restoljor

Anf. 316 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Bengt Hurtig har frågat mig om regeringen har någon plan för hur man skall förfara med högsvavliga restoljor från svenska raffinaderier ifall de, på grund av förhöjda krav inom EG, inte längre skulle kunna säljas till EG-länder.

Sverige har relativt långtgående restriktioner beträffande svavelhalten i oljor. I Sverige infördes också den 1 januari 1991 en skatt på svavel i olja. Syftet med dessa åtgärder är givetvis att minska svavelnedfallet och därmed minska försurningen av mark och vatten.

Inom EG är kraven på svavelinnehållet i olja än så länge inte lika långtgående som i Sverige. Det är dock min förhoppning att stränga krav skall komma också i EG-länderna, eftersom svavelutsläppen i dessa länder drabbar även Sverige och därmed bidrar till försurningen i vårt område, precis som våra utsläpp bidrar till försurningen i områden utanför vårt land.

Skärpta krav på svavel i oljor kommer givetvis att ställa alla raffinaderier, som säljer till de länder som inför sådana krav, i en ny situation. Det är inte regeringens sak att planera för hur raffinaderierna skall hantera en sådan förändrad marknadssituation. Raffinaderierna är givetvis själva bäst skickade att hitta de adekvata lösningarna. En möjlighet kan vara att investera i avsvavlingsanläggningar.

Även andra alternativ kan vara möjliga. Oljorna kan t.ex. användas i anläggningar med långt driven rökgasrening. En annan teknik är att genom förgasning av bränsle, t.ex. restoljor, avskilja svavel och andra föroreningar. De renade gaserna kan sedan användas såväl för energiproduktion som i industriella processer.

Anf. 317 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Jag får tacka för svaret. Även jag kan känna en viss uppskattning av den sista meningen i svaret, där miljöministern säger att de renade gaserna kan användas såväl för energiproduktion som i industriella processer.

Ett problem som inte nämns i svaret är koldioxidutsläppen. Där är debatten ganska het. Krav reses och beslut fattas inom EG-området om just avgifter för koldioxidutsläpp. Om vi skulle låta de renade gaserna från restoljor ersätta t.ex. kärnkraftsenergi kommer vi i själva verket att öka koldioxidutsläppen i landet betydligt. Det vore rimligt att försöka använda de förgasade oljorna till att ersätta det industriella kol som vi använder i olika industriprocesser. Det industriella kolet har hittills varit befriat från olika skatter, därför att man har velat hålla marknadsförutsättningarna öppna.

Forskare runt om i världen varnar nu för de ökade koldioxidutsläppen och vill ha större restriktivitet. Regeringen har överblick och borde kunna sätta upp de spelregler som är nödvändiga för att på sikt också minska koldioxidutsläppen. Därför håller jag inte med miljöministern när han säger att det är raffinaderierna själva som skall hitta de adekvata lösningarna. Regeringen borde ha möjlighet att ta initiativ.

Anf. 318 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag utgår från att vi är överens om det beslut som vi har fattat i detta avseende i riksdagen. Vi har i Sverige beslutat om en avgift som egentligen är en skatt på just koldioxid. Jag har under de senaste månaderna haft anledning att träffa en del av mina kolleger i andra länder och representanter för internationella organisationer. Jag noterar att det finns en viss avundsjuka över att vi har kunnat ta det steget. På andra håll är det betydligt trö-

gare. Skall man internationellt få någon effekt krävs det att många ställer upp. Det är också därför som energioverenskommelsen har tillkommit. En klimatstrategi utgör en del i denna och finns med bland de beslut som riksdagen fattade i juni och som vi åtminstone i huvudsak var överens om, i varje fall de fördragsslutande partierna.

Detta är en bra början, men det utgör inte något slut, utan just en början. Jag är övertygad om att vi även i framtiden måste göra mer för att komma till rätta med koldioxidproblematiken både med morötter, dvs. stimulanser, och med piskan, dvs. skatter och avgifter. Men det viktiga är att förebygga problemen genom hushållning, sparande och effektivisering. Det är en av grundpelarna i den träffade energioverenskommelsen och det av riksdagen därefter fattade energibeslutet.

Anf. 319 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Som jag har förstått det hela har just det industriella kolet, som står för bortåt en tiondel av koldioxidutsläppen i Sverige, undantagits från beskattning just därför att industrin inte skulle drabbas. Det har naturligtvis minskat intresset för att man inom industrin skulle söka andra lösningar av energiproblemen.

Anf. 320 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det jag talade om i min kommentar var energiråvarorna. Jag skall villigt erkänna att jag åtminstone inte under senare tid har fördjupat mig i ämnet industrikol. Det ligger, som frågeställaren också anger, litet grand på ett annat bord. Men finns här en substitutionsmöjlighet är det självfallet en intressant fråga att ytterligare fördjupa sig i.

Anf. 321 BENGT HURTIG (v):

Herr talman! Detta är ytterligare en positiv signal, och den har jag noterat. Vi kommer att följa denna utveckling.

Överläggningen var härmed avslutad.

57 § Svar på fråga 1991/92:271 om Blaikfjällets naturreservat

Anf. 322 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! John Andersson har frågat statsrådet Thurdin om frågorna om ersättningsanspråken m.m. för Blaikfjällets naturreservat föranleder regeringen att vidta några åtgärder. Arbetet i regeringen är så fördelat att jag skall besvara frågan.

Genom beslut den 25 februari 1991 beslutade länsstyrelsen att utvidga Blaikfjällets naturreservat så att även enskild mark på Blaikfjället ingår i naturreservatet. Beslutet har överklagats till regeringen av ett 50-tal markägare. Detta ärende bereds för närvarande i regeringskansliet.

Innan frågan om inrättandet av Blaikfjällets naturreservat avgjorts blir ersättningsfrågan inte aktuell. Om beslut fattas att inrätta Blaikfjällets naturreservat åligger det därefter, enligt 29 § naturvårdsförordningen, länsstyrel-

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

sen att på statens vägnar söka träffa uppgörelse med markägare och andra sakägare som gör anspråk på ersättning. Om överenskommelse inte kan träffas är sakägare hänvisade till att inom ett år från det beslutet vinner laga kraft enligt 33 § naturvårdslagen väcka talan mot staten.

Hur stora ersättningar som kan komma att utbetalas blir sålunda föremål för förhandlingar hos länsstyrelsen i Västerbottens län när väl frågan om inrättandet av reservatet har avgjorts. Varken jag eller regeringen har, som John Andersson säkert förstår, någon möjlighet att ingripa i länsstyrelsens handläggning av frågor om ersättning enligt naturvårdslagen för Blaikfjällets naturreservat.

Mitt svar på John Anderssons fråga blir därför att situationen inte föranleder några åtgärder från regeringens sida, förutom att bereda det till regeringen överklagade ärendet.

Anf. 323 JOHN ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag får tacka miljöministern för svaret på min fråga.

Jag är medveten om att miljöministern har ärvt den här frågan från den förra regeringen. Jag vill erinra om vad som sades i regeringsförklaringen, nämligen att hela Sverige skall leva. Jag vill också påpeka att det nyligen har tillsatts en utredning med syfte att förstärka äganderätten. Dessa två saker är ganska intressanta i det här sammanhanget.

Det handlar här om 120 enskilda skogsägare och 3 700 hektar produktiv skogsmark. Några av dessa människor har flyttat åter till dessa trakter och köpt en skogsfastighet med avsikten att bl.a. skogsbruket skall bidra till att de skall kunna bo där.

Nu finns ett interimistiskt beslut om ett reservat. Som framgår av min fråga och som även framgår av svaret blir det inte aktuellt med någon ersättning förrän överklagandet har avgjorts, och det kan ta många år. Man förhåller frågan, och ingen ersättning utgår.

Det är rimligt utifrån alla utgångspunkter att kräva att man endera snabbt avgör frågan och betalar ut ersättning för intrånget eller löser in fastigheterna, eller också upphäver beslutet. Det sistnämnda är fullt möjligt när Olof Johansson skall bereda ärendet.

Anf. 324 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Jag har också förstått alternativen på det sätt som John Andersson beskriver dem.

Jag tycker det är viktigt med dessa snabba frågedebatter, men detta är ett mycket stort ärende. Jag har valt att besvara frågan formellt. Jag har försökt att sätta mig in i den så långt möjligt. Det första man då träffar på är de mycket starka känslor som har satts i svallning på grund av tidigare fattade beslut, något som denna regering har ärvt.

Det finns anledning att ta den tidigare hanteringen av detta ärende på fullaste allvar utan att därför ställa till nya problem och skapa nya osäkerheter. Det ligger inte i mitt svar nu. Men det är viktigt att fördjupa sig i detta ärende, och jag delar John Anderssons uppfattning att det är viktigt att sådana här ärenden behandlas med största möjliga skyndsamhet så att man inte hamnar i den situationen att enskilda drabbas på grund av intrång och

helt enkelt inte kan bruka sin mark. Denna frågeställning är en s.k. gammal skivbekant från diskussionen om fjällnära skogar, och jag vet att det är en känslig fråga.

Vi skall helt enkelt försöka göra bästa möjliga av den situation regeringen har tagit över och se vad vi kan göra. Sedan finns det naturligtvis ekonomiska restriktioner även på detta område, det vet vi inte minst i budgetsammanhang. Det gäller därför att även väga in detta i de kommande besluten.

Anf. 325 JOHN ANDERSSON (v):

Herr talman! Jag tror att vi är ganska överens om dessa saker. Det som gjort mig upprörd och föranlett mig att ställa denna fråga är hanteringen. Om det nu är ett intresse för hela Sverige att lägga dessa 120 enskilda skogsägares mark till den mark från domänverket och skogsbolaget som man beslutat om skall ingå i reservatet, bör man också se till att de hålls skadeslösa. Det är inte de som skall se till att Sverige har kvar dessa myrar som är intressanta, eller vad det nu kan handla om.

Vore jag nu fräck nog att ge miljöministern ett råd skulle det bli: Gör ett besök hos de berörda och inhämta kunskap och information på ort och ställe. Det tror jag skulle vara mycket nyttigt.

Anf. 326 Miljöminister OLOF JOHANSSON (c):

Herr talman! Det uppfattar jag inte som en fräckhet, utan det är faktiskt en av de saker man överväger i en sådan här situation.

Jag vill helt kort tacka för att John Andersson så starkt ställer upp för regeringsförklaringen åtminstone i två avseenden: hela Sverige skall leva och förstärkning av äganderätten. Jag skall även ta med mig det rådet.

Överläggningen var härmed avslutad.

58 § Svar på fråga 1991/92:156 om den statliga prospekteringen

Anf. 327 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Georg Andersson har frågat mig om hela regeringen står bakom det som sägs i proposition 1991/92:38 om avveckling av statens engagemang i prospekteringsverksamheten eller om denna fråga fortfarande är föremål för överläggningar i regeringen.

Georg Andersson hänvisar i sin fråga till vad arbetsmarknadsministern i riksdagens frågestund den 14 november i år har sagt om beredningsläget.

Som svar på Georg Anderssons fråga vill jag erinra om att regeringen, beträffande den statliga prospekteringsverksamheten, i den ekonomisk-politiska propositionen (prop. 1991/92:38) redovisar att verksamheten skall avvecklas, liksom nämnden för statens gruvegendom (NSG). Av redovisningen framgår även, att regeringen i budgetpropositionen 1992 avser att ta upp frågorna om formerna för denna avveckling. Budgetpropositionen är för närvarande under beredning i regeringskansliet. Förslagen i budgetpropositionen avses omfatta bl.a. inriktningen på NSGs sista verksamhetsår samt hanteringen av den statliga gruvegendomen.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

När det gäller Sveriges Geologiska AB – SGAB – avser jag att ta upp en diskussion med bolagsledningen om möjligheterna att, som en framtida inriktning, bedriva bl.a. prospekteringsverksamhet på kommersiella grunder.

Anf. 328 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Tack för svaret. Tyvärr var det av den art som jag förväntade mig, dvs. jag har tolkat propositionen rätt enligt vad näringsministern nu säger. Svaret är på denna punkt entydigt. Regeringen vidhåller att den statliga prospekteringsverksamheten skall avvecklas, och så också NSG.

Det som föranledde min fråga var att arbetsmarknadsministern gav intryck av att frågan i denna del fortfarande var föremål för beredning i regeringskansliet. Men det svaret var uppenbarligen vilseledande.

Som näringsministern känner till pågår en intensiv debatt i den här frågan, och kanske framför allt i Västerbottens län som i hög grad är berört. Det rör många enskilda människors sysselsättning, och i Malå kommun handlar det om 90 anställda. Man kan utan överdrift säga att det är ett dråpslag mot den orten. Det rimmar illa med de paroller som ofta upprepas från regeringshåll om att hela Sverige skall leva. Därtill kommer, vilket kanske är ännu viktigare, att gruvnäringen alltjämt och även i framtiden bedöms kunna spela en viktig roll för svenskt näringsliv.

Min fråga är: När nu regeringen har bestämt att staten skall upphöra med denna verksamhet, har då regeringen försäkrat sig om att privata företag är beredda att bedriva prospekteringsverksamhet i fortsättningen i form av fältundersökningar och liknande för att garantera att de naturrikedomar som ligger under marken tas till vara?

Anf. 329 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag har själv fört diskussioner med berörda företag. Det kommer även i framtiden att bedrivas privat prospektering. Regeringen har även för avsikt att kommande år i budgetpropositionen ta upp frågan om hur verksamheten på kommersiell grund skall kunna drivas vidare.

Anf. 330 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! När statsrådet säger att det kommer att bedrivas prospekteringsverksamhet även i framtiden är det mycket viktigt att ta reda på vilken typ av prospekteringsverksamhet det blir fråga om. Är det undersökningar i direkt anslutning till de fyndigheter som nu bearbetas, eller har de karaktären av fältprospektering, något som staten i så hög grad nu är ansvarig för? Enligt många bedömare kommer den verksamheten att upphöra när statens engagemang avvecklas.

Om staten lämnar denna verksamhet kommer vi att befinna oss i det unika läget att det i Sverige till skillnad från i flertalet andra länder inte kommer att finnas något statligt engagemang i prospekteringsverksamheten.

Anf. 331 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Svaret är ja. Vi kommer inte att ha något statligt engagemang i prospekteringsverksamheten. Den kommer att bedrivas på kommersiell och privat grund.

Anf. 332 GEORG ANDERSSON (s):

Herr talman! Det är inte ett svar på frågan i vilken utsträckning denna prospektering kommer att bedrivas. Vad man från olika intressenter säger – fackliga organisationer som är involverade i denna verksamhet, kommuner och länsstyrelser – är, att regeringens förslag kommer att innebära att nära nog all fältprospektering upphör, eftersom gruvföretagens verksamhet är koncentrerad till när- och djupprospektering i anslutning till befintliga gruvor. Därmed avhänder vi oss möjligheten att utveckla verksamheten utöver den nu bedrivna gruvdriften.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

59 § Svar på fråga 1991/92:242 om Uddeholm Tooling

Anf. 333 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Bo Finnkvist har frågat mig om vilka åtgärder jag avser att vidta för att få stålföretaget Böhler att leva upp till avsiktsförklaringen om affärsmässighet och ersättningsjobb.

Bakgrunden till frågan är fattade beslut om planerade produktionsinskränkningar vid Uddeholm Tooling AB i Hagfors.

I samband med förvärvet av Uddeholms AB redovisade Böhler och dess ägare, Voest-Alpine Stahl AG, samt Trustor AB avsikter rörande den framtida verksamheten vid Uddeholmskoncernen. Avsikterna angavs i tillståndsansökningen, och den dåvarande regeringen fäste vikt vid dessa i sitt beslut.

Enligt vad jag erfarit pågår MBL-förhandlingar, och de fackliga organisationerna avser att tillsätta en löntagarkonsult. Utan att föregripa resultatet av dessa förhandlingar utgår jag från att den nya ägaren står fast vid vad som redovisats i förvärvsärendet.

Vad gäller affärsmässigheten är det regeringens politik att de enskilda företagen skall ta ansvar för och besluta om företagens utveckling. Det ankommer också på ägarna att fatta beslut som enligt normala företagsekonomiska principer tryggar denna. Staten skall inte styra utvecklingen i enskilda företag eller branscher. Uppgiften för staten är att ange de ramar och regler som behövs för att få till stånd en effektiv marknadsekonomi.

Givetvis utgår jag i detta sammanhang ifrån att utlandsägda företag tar ansvar för utvecklingen och sysselsättningen i samma utsträckning som andra företag vid genomförande av såväl nyinvesteringar som struktureringar och neddragningar.

Anf. 334 BO FINNKVIST (s):

Herr talman! Jag tackar näringsministern för svaret. Jag tycker att det finns en del öppningar i det. Jag skall återkomma till det när jag har kommenterat frågan om affärsmässighet.

Jag anser att man har lovat en sak och gjort en helt annan i denna affär. Tvärtemot vad man lovade låter man lönsamhetsproblem i Österrike och Tyskland gå ut över Sverige. Det kan hända att orderingången i Hagfors nu är bättre än i våras, när den här affären godkändes.

Bara cirka ett halvår efter det att affären godkännts av den svenska regeringen fattas beslut om att nästan halvera Hagfors järnverk. Jag tycker nog att misstanken om att dessa planer fanns redan innan affären godkändes är befogad. Det handlar om ett statligt österrikiskt bolag, och den österrikiska regeringen var inblandad i affären. Jag tycker att den svenska regeringen har att ta en ny kontakt med regeringen i Österrike för att följa upp frågan.

Givetvis kan man avvakta hur löntagarkonsulten ser på saken. Om man redan efter ett halvår frångår gjorda utfästelser, bör frågan tas upp om det är möjligt att riva upp affären. Annars blir det stora kostnader för den svenska staten för att kompensera det stora sysselsättningsbortfall som det handlar om, på en ort som redan förut är hårt sargad. Det handlar om drygt 400 jobb enbart i samband med den här affären.

Jag hoppas att statsrådets öppning står kvar även sedan ytterligare uppgifter i frågan har kommit fram.

Anf. 335 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag kan bara notera att vi avvaktar resultatet av förhandlingarna. Vi förutsätter självfallet att ingångna avtal skall hållas.

Anf. 336 BO FINNKVIST (s):

Herr talman! Jag uppfattar då läget så att det även fortsättningsvis finns ett intresse för affären. Under sådana förhållanden finns det möjligheter för oss på orten att återkomma i olika former och diskutera frågan.

Jag har varit med om många sådana här affärer innan jag kom till riksdagen, och jag har aldrig upplevt att man redan efter ett halvår vidtagit så stora förändringar i driften som de som nu har aviserats, utan att detta har nämnts vid övertagandetillfället.

Överläggningen var härmed avslutad.

60 § Svar på fråga 1991/92:250 om ASSI

Anf. 337 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Leif Marklund har frågat mig om jag påverkat beslutet om att avveckla en pappersmaskin vid ASSIs pappersbruk i Karlsborg genom att skapa en osäkerhet i ägarfrågan.

Jag har vid olika tillfällen och senast på fråga i riksdagen den 3 december i år sagt att jag anser att det ankommer på ledningen och styrelsen för AB Statens Skogsindustrier (ASSI) att besluta om den framtida utvecklingen av pappersbruket i Karlsborg. ASSIs styrelse har den 10 oktober i år fattat beslut om avveckling av en pappersmaskin vid pappersbruket i Karlsborg.

En avveckling av Förvaltningsaktiebolaget Fortia är däremot en ägarfråga. Regeringen har i proposition om privatisering av statligt ägda företag, m.m. (prop. 1991/92:69) som förelades riksdagen den 11 november i år föreslagit att Fortia skall avvecklas. Skälet till detta förslag är att regeringen anser att Fortia inte har någon uppgift att fylla i samband med den föreslagna ägarspridningen. Fortia kvarstår givetvis som ägare av ASSI till dess riksdagen

gen tagit ställning till förslaget. Jag har också i propositionen understrukt vikten av att staten agerat som aktiv ägare i företagen. Till dess staten har avvecklat sitt ägande bör ägandet vara professionellt.

Jag anser mot bakgrund av vad jag nu har sagt att det inte finns något samband mellan ASSIs styrelsebeslut om att avveckla en pappersmaskin vid pappersbruket i Karlsborg och regeringens förslag att avveckla Fortia. Någon osäkerhet i ägarfrågan rörande Fortia kan inte anses ha förekommit som påverkat styrelsebeslutet i ASSI.

Anf. 338 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Jag noterar att statsrådet inte dementerar att frågan om avveckling av Fortia var känd vid det tillfälle då styrelsen hade att fatta beslut.

Jag kan också notera att statsrådet understryker att det med ett statligt ägande föreligger ett statligt ansvar i frågan. Jag kan definitivt inte få de här svaren att gå ihop.

Det som har föranlett frågan är att det måste föreligga en ganska stor osäkerhet om vem som egentligen bär ansvaret för ASSIs framtid. Vad som för närvarande händer i Karlsborg är att man är på väg att ställa ut 315 människor i kylan, samtidigt som AMS kräver 300 milj.kr. En investering om 420 milj.kr. skulle enligt fackföreningens beräkningar kunna sätta ASSI i rörelse. Jag måste påpeka att det inte kan vara i linje med regeringens fulla ansvar att låta denna avveckling ske.

Anf. 339 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det råder ingen som helst oklarhet om ägaransvaret, ägarfrågan och beslutsansvaret. Såväl föregående regering som sittande regering och såväl Fortias ledning som departementets nuvarande ledning har den entydiga uppfattningen att det är ASSIs styrelse och ledning som har både analysansvar och beslutsansvar. Vi följer de regler som finns i aktiebolagslagen.

Anf. 340 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Det måste under alla förhållanden vara så, att om ASSIs styrelse inte har någon ledning att gå till, om Fortia skall avvecklas och om departementet helt tar avstånd från att man har ansvar i ett statligt ägande, har styrelsen ingen att vända sig till när det gäller kapitalanskaffningen. Jag måste ställa en följdfråga till statsrådet: Har Fortia handlingsfrihet att bevilja pengar i dag?

Anf. 341 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är ASSIs ledning och styrelse som har både besluts- och analysansvar. Den har enligt det riksdagsbeslut av den 18 december som vi kan förutse full frihet att gå till riskkapitalmarknaden, om den kan göra troligt att det gäller lönsamma investeringar. Det ansvaret följer gällande svensk lagstiftning, och denna äger tillämpning på såväl statliga som privata företag. ASSI utgör inget undantag. Styrelsen har det fulla ansvaret, och det kvarstår.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 342 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Då kvarstår en mycket viktig fråga. Pappers avdelning i Kalix har gått ut tillsammans med Pappersindustriarbetareförbundet och krävt att få göra en oberoende utredning om ASSIs framtid, något som näringsministern har vägrat tillåta. Det måste vara något sjukligt i bakgrunden när man inte tillåter en utredning. Den ansvarige för ett industridepartement i ett land som Sverige borde rent anständighetsmässigt tillåta en sådan utredning.

Anf. 343 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag tror inte att det råder brist på utredningsmaterial i frågan om ASSI skall göra nya investeringar i pappersbruket i Karlsborg eller ej. Det har funnits rikliga möjligheter att göra det, och det har tagits fram omfattande beslutsmaterial. Det har även funnits möjligheter, inte minst för Leif Marklunds egna partikamrater i Fortias styrelse och ledning, att ta fram eventuella kompletteringar, om de så hade önskat. Man har haft full beslutsfrihet i både styrelse och ledning för Fortia, enligt gällande lag och gällande riksdagsbeslut. Något annat gäller inte och kommer inte heller att gälla.

Anf. 344 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Jag skulle bara vilja rekommendera att statsrådet far till Kalix. Jag har faktiskt också erfarit att det är ett brev på väg med en inbjudan dit. Jag rekommenderar att han tar den inbjudan på allvar. En oansvarighet som inte liknar något annat är på väg mot sin fullbordan.

LO-ekönomerna har räknat på detta, och jag har från dem fått uppgiften att med den investering på 420 milj.kr. som facket har aktualiserat skulle man redan 1992 kunna få en vinst på 16 milj.kr. Enligt ASSIs beräkning skulle ett visst underskott kunna täckas år 1992, men sedan skulle verksamheten kanske gå bra.

Här föreligger ett alltför dåligt utredningsmaterial. Det utredningsmaterial som statsrådet nämner har vi hört talas om tidigare i frågesvar i denna kammare, men jag är inte tillfreds med det. Denna fråga måste få en närmare belysning.

Anf. 345 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Uppenbarligen finns det ytterligare utredningsmaterial hos Pappersindustriarbetareförbundet. Jag vill framhålla att jag är helt övertygad om att ASSI är fullt villigt att avyttra ASSIs Karlsborgsanläggning. Den som anser sig kunna räkna fram att man kan tjäna pengar på en investering har full möjlighet att genomföra ett sådant projekt. Ännu har ingen anmält sig för att göra detta.

Anf. 346 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Jag är mycket rädd för att näringsministern med sin negativa inställning till statligt ägande och över huvud taget sin oerhörda avsky mot statliga företag kommer att förhindra den lösning som borde gå att genomföra och som vi socialdemokrater pekat på, nämligen att bilda ett nytt skogs-

block. Men den lösningen får tydligen absolut inte nämnas i den sittande regeringen.

Jag vill, herr talman, avslutningsvis konstatera att jag absolut inte är nöjd med svaret och att jag absolut inte kan stanna vid detta i denna fråga.

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

Svar på frågor

Anf. 347 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag noterar bara att min företrädare i ämbetet och även hans statssekreterare har uttalat likartade synpunkter när det gäller Fortias ledning och synen på ett nytt statligt skogsblock. Jag har svårt att se att det kan tillföra någon lönsamhet till ASSI, Karlsborg. Det är fråga om att räkna fram en investering som skall ge lönsamhet, inte om en verksamhet som bygger på ett ökat industristöd, en verksamhet som inget företag i längden har möjlighet att bedriva.

Anf. 348 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera statsrådet att tillåta den aktuella prövningen i stället för att låta ett egoistiskt eget tänkande, grundat på hat mot statliga företag, vara styrande. Låt frågan prövas – det är faktiskt ganska viktigt för Norrlands inland. Hela skogssektorn är avhängig av ASSIs pappersbruk i Kalixtrakten.

Anf. 349 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är i en välvilja mot de statliga företagen och deras förmåga att utvecklas som jag anser att de inte av regionala eller andra skäl skall tvingas att göra investeringar som de icke anser vara kommersiellt riktiga utan som kan allvarligt skada levnadsvillkor och förmåga att utvecklas i framtiden. De skall arbeta på strikt kommersiella grunder. Det är styrelse och ledning som skall fatta de beslut som är erforderliga. Vi har dessutom givit uttryck för att vi är beredda att avyttra anläggningen, om man kan finna någon som är beredd att göra investeringarna och som tror att de kan bli lönsamma. Ingen med en sådan tilltro har kommit fram.

Anf. 350 LEIF MARKLUND (s):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att förutom att statsrådet icke har något som helst förslag till lösning för ASSI Karlsborg inte heller tillåter förslag till lösning. Man har inte heller någon som helst känsla för regionalpolitik i den sittande regeringen. Detta skrämmer mig.

Överläggningen var härmed avslutad.

61 § Meddelande om muntliga frågor till statsråd den 12 december

Anf. 351 ANDRE VICE TALMANNEN:

Vid frågestunden torsdagen den 12 december kl. 14.30 kommer följande statsråd att närvara:

Statsminister Carl Bildt (m), jordbruksminister Karl Erik Olsson (c), fi-

nansminister Anne Wibbe (fp), statsrådet Bo Könberg (fp) och kommunikationsminister Mats Odell (kds).

Statsministern besvarar övergripande och allmänpolitiska frågor. Frågorna till övriga statsråd förutsätts beröra deras ansvarsområden inom regeringen.

62 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Konstitutionsutskottets betänkanden
1991/92:KU5 Riksdagsledamöternas arvoden m.m.
1991/92:KU8 Kyrkliga frågor
1991/92:KU11 Vissa sekretessfrågor m.m.
1991/92:KU13 Vilande beslut om grundlagsändring, 11 kap. 15 § regeringsformen
1991/92:KU14 Justitieombudsmännens redovisning av sin verksamhet till 1991/92 års riksmöte m.m.
1991/92:KU17 Samhällsinformation m.m.
1991/92:KU18 Kommunalt partistöd
1991/92:KU20 Riksdagens förvaltningskontors verksamhet

Lagutskottets betänkande
1991/92:LU15 Prisinformation

Utrikesutskottets betänkanden
1991/92:UU11 Effektiviteten i förvaltningen av svenskt utvecklingsbistånd
1991/92:UU12 Tilläggsbudget I till statsbudgeten för budgetåret 1991/92, bil. 2
1991/92:UU17 Visst stöd till Baltikum, Central- och Östeuropa

63 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 6 december

1991/92:71 av *Åke Selberg* (s) till jordbruksministern om jordbrukspolitiken:

Det livsmedelspolitiska beslut som fattades under den socialdemokratiska regeringen har nu börjat verka. Böndernas uppslutning kring omställningsprogrammet har varit stor, och även konsumenterna har börjat se fördelarna genom att de höjningar av livsmedelspriserna som hittills varit regel har avstannat.

Den socialdemokratiska regeringen genomförde en anpassning av gränsskyddet till den nya prisnivån och lade förslag om en sänkning av momsen på livsmedel, allt i syfte att sänka livsmedelspriserna.

Men genom olika uttalanden från både jordbruksministern och böndernas egna företrädare i LRF skapas nu osäkerhet om den svenska livsmedelspolitiken. Införande av arealbidrag har diskuterats och LRF har krävt att omställningen skall avbrytas och att vi skall gå tillbaka till det gamla systemet med regleringar och bidrag. Krav har rests på att gränsskyddet skall återställas till den tidigare nivån och jordbruksministern har antytt att detta skulle kunna vara tänkbart.

Arbetsgruppen för översyn av stödet till jordbruket i norra Sverige har lagt ett första förslag till hur ett effektivt stöd till Norrlands jordbruk skall utformas.

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga jordbruksministern:

1. Kommer omställningen av jordbruket att fullföljas i enlighet med riksdagens beslut?
2. Kommer den nuvarande nivån på gränsskyddet att bibehållas i avvaktan på GATT-avtalet?
3. Avser jordbruksministern att lägga en proposition om stöd till jordbruket i norra Sverige i enlighet med arbetsgruppens förslag?

1991/92:72 av *Maj Britt Theorin* (s) till utrikesministern om regeringens freds- och nedrustningspolitik:

I den allmänpolitiska debatten i riksdagen den 17 oktober ställde jag en serie frågor till utrikesministern, direkt efter hennes inlägg, eftersom freds- och nedrustningspolitiken inte med ett ord berördes i regeringsdeklarationen.

Hur skulle detta tolkas? Att regeringen inte har någon sådan politik? Att man inte är enig mellan de fyra borgerliga partierna? Skulle Sverige efter 30 års aktivt freds- och nedrustningsarbete bli passivt? Var detta i så fall hela regeringens politik eller enbart moderaternas? Utrikesministern valde, trots närvaro i kammaren, att inte svara på mina frågor.

Min oro var berättigad. Nu börjar konturerna klarna. I ett våldsamt angrepp på såväl socialdemokratisk som borgerliga regeringars utrikes- och nedrustningspolitik i en bok fylld av okunnighet från utrikesministerns politiske sakkunnige, underkänns totalt svensk utrikes- och nedrustningspolitik från 1979 till 1986. Sverige ägnade sig i FN åt "demonstrations-politik på barnkammarnivå". Palmekommissionens rapport "Gemensam säkerhet" får betyget "en studie på kindergarten-nivå".

Tankarna om gemensam säkerhet välkomnades inte då i kärnvapenanhängarnas och avskräckningsteoretikernas högborg. Tankarna har sakta men säkert vunnit i acceptans överallt. NATO-kommunikén från stats- och regeringschefernas möte i Rom i november 1991 säger i avsnittet om ett brett grepp om säkerhetspolitiken att "alliansen förbinder sig att skapa ömsesidig förståelse och förtroende mellan alla Europas stater och att öka möjligheterna till ett sant kompanjonskap mellan alla Europas länder i arbetet med gemensamma säkerhetsproblem".

Det som benämnts kindergartennivå är sedan några veckor NATOs högnivåpolitik.

"Som en följd av Sveriges inträde i Europa kommer nationen att få känna

konsekvenserna av sitt handlande. . . Sverige måste därför lämna sin *förtunnade värld av FN-stadga* och resolutioner, utan kontakt med europeiska realiteter och närma sig det nya Europa. Att kunna kommunicera med andra européer, att tala samma strategiska språk, blir en grundläggande förutsättning för detta närmande." Orden är utrikesministerns politiske sakkunniges. En det kalla krigets företrädare med personliga relationer till Ronald Reagans mest högaktade medarbetare.

Bocken har verkligen satts till trädgårdsmästare. Samme sakkunnige utreder nu inte bara nedrustningspolitiken utan skall se över hela säkerhetspolitiken. Han är *moderaternas* politiske sakkunnige, men har han hela regeringens förtroende?

Svensk freds- och nedrustningspolitik har hitintills under snart 30 år varit förankrad i riksdagen genom nedrustningsdelegationen, i vilken oppositionen hela tiden informerats om regeringens politik och haft möjlighet att påverka den.

Tanken bakom var självklar. Säkerhets-, freds- och nedrustningspolitiken är alltför viktig för Sverige för att tillåtas vara en majoritetens maktpolitik.

Nedrustningspolitiken liksom hela utrikespolitiken bör vara brett förankrad i riksdagen. Så har också varit fallet. Enighet har rått om svensk nedrustningspolitik mellan socialdemokraterna, centern och folkpartiet. Undantaget har varit moderaterna som irriterats över den svenska aktiviteten och lyhört hävdad NATOs uppfattning.

Moderaterna har isolerat krävt att stödet till folkrörelserna för arbete om fred och nedrustning skall mer än halveras. I en bred uppgörelse i riksdagen mellan s, c och fp har beslut tagits om att 1 % av försvarsanslagen skall gå till sådant arbete; hittills 26 milj.kr. Gäller inte denna uppgörelse längre?

Freds- och nedrustningspolitik är inte statisk. I takt med de positiva förändringarna mot kraftig såväl ensidig som förhandlad nedrustning har självklart svensk nedrustningspolitik analyserats och förändrats. Men då fortfarande de allra flesta kärnvapen och även konventionella vapen finns kvar, har huvuddragen funnits kvar.

Kraven om fullständigt stopp för alla kärnvapenprov, stopp och förstörelse av alla kemiska vapen, marin kärnvapennedrustning, icke-spridningsavtalet, begränsning och kontroll av internationell vapenhandel för att nämna några frågor. De kräver internationella avtal och kontroll och måste följaktligen föras fram och förhandlas inom FNs ram. Och svenskt agerande har alltid vilat på FN-stadgans grund.

I valet i höstas fick moderaterna drygt 20 %. Skall dessa 20 % maktfullkomligt nu förändra hela vår utrikes-, freds- och nedrustningspolitik? Var finns folkpartiets, centerns och kds uppfattning? Stödjer de den totala kursändring som moderaterna nu förbereder?

Jag vill till utrikesministern ställa följande frågor:

1. Kommer utrikesministern att se till att "Sverige lämnar den förtunnade värld av FN-stadga och resolutioner"?
2. På vilket sätt tänker utrikesministern fastställa förutskickade förändringar i säkerhets-, freds- och nedrustningspolitiken i regeringen och i riksdagen?

3. Kommer utrikesministern maktfullkomligt att föreslå att freds- och nedrustningsfrågorna inte längre brett förankras parlamentariskt genom nedrustningsdelegationen?
4. Har den moderata nedskärningen av stödet till fredsorganisationer nu stöd i hela regeringen?

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

1991/92:73 av *Pierre Schori* (s) till utrikesministern om nedrustningspolitiken:

Plötsligt blåser det isvindar i utrikespolitiken igen. Men de kommer inte från stormakterna, de kommer från Sveriges utrikesdepartement.

Vi hör att FN har varit antivästligt, att Olof Palme bedrev skräckpropaganda om kärnvapnens risker, att Alva Myrdal och Inga Thorsson varit anti-amerikanska, att SIPRI varit en del av den socialdemokratiska "apparaten". Om andra västländer följt Sveriges exempel hade Moskva vunnit det andra kalla kriget, Sverige borde lämna sin förtunnade värld av FN-stadga. Etc. Etc.

Dessa kalla krigspustar kommer inte från UD:s professionella diplomater, som är erkända världen över för sin kompetens men som med dessa signaler döms ut. De kommer från en av utrikesministern handplockad person som enligt uppgift skall se över och lägga om svensk nedrustningspolitik.

Jag vill fråga utrikesministern:

Representerar dessa uttalanden av hennes sakkunnige:

- 1) regeringens uppfattning,
- 2) utrikesministerns uppfattning eller
- 3) bara den politiskt sakkunniges egen?

den 9 december

1991/92:74 av *Per Stenmarck* (m) till miljöministern om stranderosionen i Skåne:

Kunskapen om de erosionsskador som drabbar kuster och stränder och i vissa fall hela länder är tämligen ny. För mindre än tjugo år sedan presenterades uppgifter om tilltagande kustskador i ett globalt perspektiv. Vid den kommande Rio-konferensen är detta en av de frågor som kommer att diskuteras.

Det finns förmodligen flera sammanhängande orsaker till de skador som uppstår:

Viktigast är troligen den pågående klimatförändringen. Som en konsekvens av denna har det globala vindcirkulationsmönstret ändrat karaktär. Kraftiga stormar med ökad våghöjd har därmed förorsakat ökad erosion. Sannolikt är detta den främsta anledningen till de skador som har drabbat de skånska stränderna under de senaste åren.

Växthuseffekten beräknas medföra en sådan höjning av den globala medeltemperaturen att detta i sin tur kommer att ge upphov till en höjning av havsytan. Inom ett tidsperspektiv av 40 till 50 år beräknar experter att en höjning av vattenytan på 25 till 50 cm är fullt möjlig.

För Sveriges sydkust skulle detta innebära, som följd av den ökade erosionen, att kustlinjen retirerar till 50 meter. Därmed kommer inte mycket att återstå av dessa sandstränder.

Delar av södra Sverige drabbas dessutom av en kontinuerlig landsänkning. Kombinationen av att havsvatten stiger samtidigt som landmassan sjunker, accentuerar problemen i just dessa områden.

Kunnandet på detta område är begränsat. Forskningsbidragen har varit utomordentligt blygsamma. De kunskaper som i dag finns i Sverige bygger på samarbete mellan svenska och amerikanska forskare, och det är forskningsverksamheten i USA som stått för kostnaderna för detta samarbete.

Från svensk sida har i detta arbete deltagit forskare från institutionen för teknisk vattenresurslära vid Lunds universitet. Dessa forskare har utvecklat metoder för att beräkna kustlinjeförändringar, med hänsyn tagen också till olika konstruktioner vid kusten såsom pirar, friliggande vågbrytare och andra aktiviteter.

De kvalificerade metoder som nu finns, skulle kunna bidra till en förutsäggelse om framtida kustlinjeförändringar, även sådana till följd av mänskliga aktiviteter, som t.ex. i förekommande fall sandsugningsverksamhet. Detta skulle kunna ligga till grund för framtida ställningstaganden baserade på vetenskaplig kunskap.

För kommuner som Ystad, Trelleborg, Skurup, Vellinge, Lomma och Landskrona är stranderosionen ett stort problem. Dessa kommuner har i vissa fall lagt ner mycket arbete på att finna en lösning. Hårdast drabbad är Ystad där stora områden är skadade. Stränderna har minskat, i vissa fall kraftigt och på kort tid.

Om man studerar förändringen av kustlinjen på äldre kartor, så kan man finna att erosion förekommit åtminstone sedan 1820. Kartor över Löderups strandbad, öster om Ystad, där erosionen varit som allra kraftigast, visar en strandförskjutning, som i vissa fall är mer än 150 meter.

Samtidigt kan man också finna att erosionsproblemen ökar. Strandlinjen förskjuts med accelererande hastighet. Det har gjort att problemen har ökat och blivit alltmer komplicerade.

En realistisk bedömning är att samtliga skadade stränder i Skåne inte går att rädda. Men det måste finnas områden som, för djurliv och rekreation, är värda att göra extra insatser för.

Den mark som det här rör sig om är dessutom normalt sett allemansrättsligt tillgänglig. Detta är av stor betydelse i ett landskap som Skåne, där det råder brist på sådana områden.

Tillsammans med forskare i Lund har fyra kommuner i Skåne utarbetat en plan för hur den allt snabbare kusterosionen skall kunna stoppas. Hittills har staten varit ointresserad av att hitta en lösning. Motiveringen är att staten inte har ansvar för skador som uppstår genom en naturlig process. Därför läggs ansvaret över på kommunerna och enskilda markägare.

Genom sin myndighet, Sveriges geologiska undersökning (SGU), har staten tagit in mångmiljonbelopp för att ge tillstånd till, och ta betalt för, sandsugning utanför den skånska sydkusten. Staten borde därför också ha ett moraliskt ansvar för att också söka lösa de problem som har uppkommit.

1. Är regeringen beredd att ta sådan initiativ att en ökad forskning på detta område blir möjlig?
2. På vilket sätt kan staten i övrigt medverka till att rädda erosionsskadade stränder?

Prot. 1991/92:42
10 december 1991

64 § Kammaren åtskildes kl. 19.47.

Förhandlingarna leddes

av tredje vice talmannen från sammanträdets början t.o.m. 17 § anf. 63 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Barbro Karlsson

Innehållsförteckning

Tisdagen den 10 december

1 § Anmälan om återtagande av plats i riksdagen	1
2 § Justering av protokoll.	1
3 § Svar på fråga 1991/92:213 om kriminalvårdsanstalterna i Gävle och Hudiksvall	1
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Sigrid Bolkéus (s)	
4 § Svar på fråga 1991/92:235 om pornografisk framställningsstraff- barhet.	2
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Gullan Lindblad (m)	
5 § Svar på fråga 1991/92:238 om innehav av ammunition utan till- stånd	3
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Sigrid Bolkéus (s)	
6 § Svar på fråga 1991/92:241 om demonstrationsfriheten	4
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Sten Andersson i Malmö (m)	
7 § Svar på fråga 1991/92:272 om sekretesskydd för viss genetisk in- formation	5
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Lennart Daléus (c)	
8 § Svar på fråga 1991/92:275 om åtgärder mot ungdomsbrottslig- heten	7
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Liisa Rulander (kds)	
9 § Svar på fråga 1991/92:282 om ökad kunskap om Europakonven- tionen om de mänskliga rättigheterna	8
Justitieminister Gun Hellsvik (m)	
Lars Andersson (nyd)	
10 § Svar på fråga 1991/92:196 om prisregleringsavgiften på handels- gödsel m.m.	9
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
Åke Selberg (s)	
11 § Svar på fråga 1991/92:231 om jordbruket i norra Sverige.	12
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
Kjell Ericsson (c)	
12 § Svar på fråga 1991/92:247 om fusk med ursprungsmärkning. . .	14
Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c)	
Stina Gustavsson (c)	

13 § Svar på fråga 1991/92:277 om biogasforskningen vid Studsvik . Jordbruksminister Karl Erik Olsson (c) Dan Ericsson i Kolmården (kds)	16	Prot. 1991/92:42 10 december 1991
14 § Svar på fråga 1991/92:183 om humanitär hjälp åt Tibets folk . Statsrådet Alf Svensson (kds) Leif Bergdahl (nyd)	18	
15 § Svar på fråga 1991/92:205 om gatubarnen i Brasilien Statsrådet Alf Svensson (kds) Ingela Mårtensson (fp)	20	
16 § Svar på fråga 1991/92:208 om Burma Statsrådet Alf Svensson (kds) Kristina Svensson (s)	22	
17 § Svar på fråga 1991/92:245 om katastrofhjälp till Baltikum Statsrådet Alf Svensson (kds) Lars Sundin (fp)	25	
18 § Svar på fråga 1991/92:261 om biståndet till Zambia Statsrådet Alf Svensson (kds) Lars Moquist (nyd)	27	
19 § Svar på fråga 1991/92:240 om studiemedelsnämnderna m.m. . . Utbildningsminister Per Unckel (m) Lena Öhrsvik (s)	29	
20 § Svar på fråga 1991/92:259 om lärarutbildningen Utbildningsminister Per Unckel (m) Lena Hjelm-Wallén (s)	32	
21 § Svar på fråga 1991/92:263 om studenternas bostadssituation. . . Utbildningsminister Per Unckel (m) Birger Andersson (c)	35	
22 § Svar på fråga 1991/92:249 om bevarande av åkermark runt Hel- singborg Statsrådet Görel Thurdin (c) Kenneth Lantz (kds)	38	
23 § Svar på fråga 1991/92:278 om Öresundsbron Statsrådet Görel Thurdin (c) Göran Persson (s)	39	
24 § Svar på fråga 1991/92:204 om indragning av telefonautomater. Kommunikationsminister Mats Odell (kds) Bengt Hurtig (v)	43	
25 § Svar på fråga 1991/92:206 om Öresundsbron Kommunikationsminister Mats Odell (kds) Olle Schmidt (fp)	45	
26 § Svar på fråga 1991/92:212 om Europaväg 6 Kommunikationsminister Mats Odell (kds) Kenth Skårvik (fp)	48	
27 § Svar på fråga 1991/92:220 om fordonskungörelsens bestämmel- ser om mobilkranar Kommunikationsminister Mats Odell (kds) Lennart Fremling (fp)	50	
28 § Svar på fråga 1991/92:243 om avmonopolisering av flyget	52	

	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Hans Dau (m)	
29 §	Svar på fråga 1991/92:248 om infrastruktursatsningarna	53
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Åke Carnerö (kds)	
30 §	Svar på fråga 1991/92:258 om portot för föreningar	54
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Fredrik Reinfeldt (m)	
31 §	Svar på fråga 1991/92:283 om trafiken vid Trollhättan – Vänersborgs flygplats	58
	Kommunikationsminister Mats Odell (kds)	
	Stig Bertilsson (m)	
32 §	Svar på fråga 1991/92:265 om boverket och bostadsbidragen . .	60
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Fredrik Reinfeldt (m)	
33 §	Svar på fråga 1991/92:274 om familjerådgivningsverksamheten	63
	Socialminister Bengt Westerberg (fp)	
	Lena Öhrsvik (s)	
34 §	Svar på fråga 1991/92:254 om sysselsättningen i Örnsköldsvik .	64
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Britta Sundin (s)	
35 §	Svar på frågorna 1991/92:255 och 286 om åtgärder för sysselsättningen i östra Norrbotten.	65
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Monica Öhman (s)	
	Karl Gustaf Sjödin (nyd)	
	Andre vice talmannen (om ajournering)	
36 §	Svar på fråga 1991/92:276 om konsekvenserna av systemet med flexibla lönebidrag	68
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Inger Hestvik (s)	
37 §	Svar på fråga 1991/92:284 om hanteringen av de regionalpolitiska frågorna	70
	Arbetsmarknadsminister Börje Hörnlund (c)	
	Tage Pålsson (c)	
38 §	Svar på fråga 1991/92:246 om lagen om religionsfrihet.	73
	Statsrådet Reidunn Laurén (-)	
	Karin Pilsäter (fp)	
	Ajournering	75
	Återupptagna förhandlingar.	75
39 §	Svar på fråga 1991/92:211 om huvudmannaskapet för gymnasieskolan.	75
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Anna Stråkander (m)	
40 §	Svar på fråga 1991/92:225 om föräldrainflytandet i skolan . . .	77
	Statsrådet Beatrice Ask (m)	
	Christina Linderholm (c)	

41 § Svar på fråga 1991/92:260 om statens institut för handikappfrågor	79
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Inger Lundberg (s)	
42 § Svar på fråga 1991/92:279 om de offentliga bidragen till skolelevorna	82
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Ulrika Messing (s)	
43 § Svar på fråga 1991/92:280 om gymnasiereformen	83
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Ulrika Messing (s)	
44 § Svar på fråga 1991/92:281 om åtgärder mot främlingsfientlighet bland ungdomar	84
Statsrådet Beatrice Ask (m)	
Ulrika Messing (s)	
45 § Svar på fråga 1991/92:252 om socialavgifterna och ideella föreningar	87
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Kent Carlsson (s)	
46 § Svar på fråga 1991/92:256 om pensionstillskott.	89
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Barbro Sandberg (fp)	
47 § Svar på fråga 1991/92:262 om den psykiatriska vården.	91
Statsrådet Bo Könberg (fp)	
Göte Jonsson (m)	
48 § Svar på fråga 1991/92:270 om familjebidragen till värnpliktiga.	93
Försvarsminister Anders Björck (m)	
Jan Jennehag (v)	
49 § Svar på fråga 1991/92:237 om reglerna för fastighetstaxering.	95
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Rune Thorén (c)	
50 § Svar på fråga 1991/92:257 om kostnaderna för drift och underhåll av slott m.m.	97
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Gustaf von Essen (m)	
51 § Svar på fråga 1991/92:266 om avskaffande av den s.k. flyttskatten	98
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Oskar Lindkvist (s)	
52 § Svar på fråga 1991/92:267 om bostadsfinansieringen.	101
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Oskar Lindkvist (s)	
53 § Svar på fråga 1991/92:273 om befrielse från fordonsskatt för elbilar	105
Statsrådet Bo Lundgren (m)	
Rune Thorén (c)	
54 § Svar på fråga 1991/92:219 om hoten från svavelutsläppen på Kolahalvön	107

	Miljöminister Olof Johansson (c)	
	Hugo Bergdahl (fp)	
55 §	Svar på fråga 1991/92:268 om ekokommunprojektet	109
	Miljöminister Olof Johansson (c)	
	Annika Åhnberg (v)	
56 §	Svar på fråga 1991/92:269 om högsvavliga restoljor	111
	Miljöminister Olof Johansson (c)	
	Bengt Hurtig (v)	
57 §	Svar på fråga 1991/92:271 om Blaikfjällets naturreservat	113
	Miljöminister Olof Johansson (c)	
	John Andersson (v)	
58 §	Svar på fråga 1991/92:156 om den statliga prospekteringen . . .	115
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Georg Andersson (s)	
59 §	Svar på fråga 1991/92:242 om Uddeholm Tooling.	117
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Bo Finnkvist (s)	
60 §	Svar på fråga 1991/92:250 om ASSI	118
	Näringsminister Per Westerberg (m)	
	Leif Marklund (s)	
61 §	Meddelande om muntliga frågor till statsråd den 12 december.	121
	Andre vice talmannen	
62 §	Bordläggning	122
63 §	Anmälan om interpellationer	
	1991/92:71 av Åke Selberg (s) om jordbrukspolitiken	122
	1991/92:72 av Maj Britt Theorin (s) om regeringens freds- och nedrustningspolitik	123
	1991/92:73 av Pierre Schori (s) om nedrustningspolitiken. . .	125
	1991/92:74 av Per Stenmarck (m) om stranderosionen i Skåne	125